

Sarusi Mihály

Lajtabánsági állatmesék

Szaga van a menyasszonynak

A vegytan tanára lehetnél! Merthogy ez az egész: tiszta vegytan.

Hogyne, aki a nyolcadiknál tart.

A nyolcadik feleségnél.

A legutóbbi lagzijában rikkantotta el az egyik ostoba vénasszony, azt hitte, otthon van:

- Szaga van a menyasszonynak!

Szaga, kérlek, nem inkább illata?!

Már mér lenne.

- Szaga a mindjárt megmondom micsodának van, a menyecskének illata van!

Méghez az igen finom!

Akarja mondani fájin.

Fájintos!

- De ha egyszer... szaga van neki!

Mert nem akarja kimondani a rusnya szót, mije van az újasszonynak immáron!

Van neki, akkora.

Amekkora!

Több szó erről ne essék.

Pál akkor majdnem lekevert neki egyet. Csak a vőlegényi egyenruhája fogta vissza.

Meg tán a pocakja. Mert ekkorra már az is lett neki. Ellenben az újasszony! ...Akarja mondani menyasszony.

Már evvel kezdődött! Avval, amivel most folytatódott. Mi több. A végzete lett. Mert mondanunk sem kell, rá két hétre elvitte a mentő. A szíve, szegényt a szíve vitte el.

Nem inkább a 'szerelem'?!
Elerre, elarra.

Ahogy mondtuk, a szerelem lett a végzete.

Más szerint a kitűnő szaglóérzéke.

- Szagló? Nem inkább illatérzékelő? Mondom, szaga a rögtön kimondom minek van.

A végzet az végzet. Ami meg van írva. Eleve elrendel(tet)vén. Már magzat korában eldőlt.

Igen jó szagú nő volt az anyja.

- Illatú!

Illata a rögvest megtudod, minek van.

A tudomány azóta kiderítette, szent igaz! A szerelem összefüggésben van a szaggal. Mármint hogy bizonyos szagra – a másik, a közeledbe kerülő hölgy, avagy úr hatására (azaz attól függ, merről nézzük a dolgot) – beindul a gépezet. Megremegsz; rámeredsz a másikra; szemrevételezed, jól látsz? Még hogy jól lát, akkor ez a finom valami a levegőben... Az, a másik csak engem (?...) vonzó szaga.

- Illata.

Csöndbe légy! Ne zavard össze az egészet. Maradjunk annyiban.

A nő bocsát ki magából bizonyos szaganyagot, igen kellemeset, magához csábítót, hozzáragasztót, midőn elmész mellette, épp ott tanyázol, mögötte állsz a sorban, véletlen mellékeveredsz (könyvtárban, húsboltban, hévizű feredőben sat. sat.), s már hozzá is heveredsz... Hogy soha többé ki ne akarj kerülni ebből a slamasztikából. Akarja mondani kutyaszorítóból.

Állítólag – tudósok bizonyítják – a nő bizonyos időszakában a peteéréskor ereszt magából ezt a csábszagot.

Illatot.

Nincs, aki annak ellent tudna állni!

Pláne – különösképp – Palika nem.

Palcsi igen jó gyerek volt már kiskorában! Kisgyermekként mint egy nagy gyerek! Engedelmes (bármit kér az anyja!), mi több, szófogadó (még az apjának is), türelmes (játékban, bármiben), szorgalmatos (a suliban is), munkálkodó (példának okáért nem szalad el öreganyja veteményeskertjéből, amikor mama a kezibe nyomja az ásót), szemérmes (még amikor a budiban leskelődnek a kislányok után, akkor is), szóval... Mondanunk sem kell, így született! Eleve ilyen volt. Hogy lett volna másmilyen.

Egy frászt.

Szinte mást se hozott haza az iskolából (egész a doktori doktoriig a jogászaton), mint színjelest! Az anyukák kedvence, a tánciskolában ő lett a legkapósabb kis vagány! Hát még amikor nagy vagány korba ért a vagánykodást valahogy egy szempillanat alatt magából kinövő – abba tán bele sem kerülő – Palkó. Mondom, nem és nem. Csak a jó, a finom, a kedves, az alkalmazkodó. A javából!

Viszi valamire!

Vitte; egész a sárig.

Addig valóban nem volt gond.

Egy se.

Három hogy lett volna? Nyolc különösképp nem.

Ahogy meglett neki a doktori doktorija, szinte nyomban lekapta a tíz körmiről a Lajtán-inneni szomszéd madám szűztiszta – igaz, nagymellű, illat helyett bizonyos időszakban maga köré valóban valódi csábszagot árasztó - nagylánya, hogy csakis az övé akar lenni, itt a gyöpön, de azonnal! Palcsó mi mást tehetett, vele volt. Attól fogva a kislányból egy csapásra nagylány lett szomszéd lány már az asszonyának tekintette magát.

Nem ok nélkül.

Ne kiabáljuk el (jobb lett volna, ha a végén csattan az ostor jeligére az utolsó sorban áruljuk csak el), de Péter-Pál – mert valójában Pál Péter lett a keresztnéve párban, hogy mind az apja, mind a keresztapja örüljön – egy életen át úgy vette: ha ő egyszer 'úgy van' egy nőszeméllyel, mi mást tehet, elveszi! Úriember mi mást tehet!

Semmit, én mondom.

Nem csak mint a kutyák.

Ő igen, de hogy mi mit szólunk hozzá?

Halasszuk későbbre.

És akkor csapat-papot – anyucit, apucit, magasabb iskolát, szakmai ranglétrán emelkedés lehetőségét, hogy ne is említsük: jobban fizető állást – odahagy, és viszi az anyakönyvvezető elé a nagyságát. Akarja mondani az előbbi kisasszonyt.

Hol ezt, hol azt; amazt.

Ezt azért kissé elkapkodtad, nem?

Nemdebár.

Ámbár.

Bátor legyen kimondani a szintiszta páli igazat: nem hagyhat cserben senkit! Nem ezt tanulta. Állnia kell a fogadalmát. Amibe egyszer belekapott, vállalnia kell. Végig kell vinnie!

Egész a sárig?

Hogyne, az utolsó lehetünkig.

...Gondolta, mi több, érezte a koma, azaz Pálka. Neki ez a dolga (a világon, sőt, a világban).

Az ő becsületén nem eshet folt!

Nem is esett; bár ki tudja. Attól függ, honnan nézvést. Mert a negyediknél már öt gyermeket hagyott maga után.

Szerencsére a többiekkel gyorsabban haladt. Míg az első négy ötöt szült neki (az öt fiából kettő leányka, három fiacská), a másik – második - négy egyet sem.

Valamit megneszeltek?

Ki tudja. A nők olyan kiszámíthatatlanok!

Csak ne lenne nekik... olyan... ki tudja micsodájuk.

Szaguk.

Illatuk.

Akár így, akár amúgy. Volt nekik! Mi több, egyiknek, másinak, aki túlélte Pablónkat, maradhatott őutána is valamicske abból a csáberőből. Csábillatból.

Szagból.

- MÉR, azt gondolod, a férfiaknak nincs szaguk?!

Illatuk.

- A férfiaknak szaguk van, a nőknek illatuk!

Hagyjuk.

Hadd el, ha mondom!

Jobb nem részletezni.

Egyezzünk meg abban.

Palcsika első asszonya, mondom, az a szomszéd lány volt. Az első, aki kézre esett. Kézre jött. Ment az, való, magától! Nem kérte magát. Tán még szaga se volt neki; utólag ki tudja. Aztán szabadult volna el ez a szag dolog? Mármint hogy.

Illat.

Szag.

Mert a vegytan ebben az esetben sem lehetett figyelmen kívül hagyni.

Persze mert már négyéves koruktól együtt hunyócskáltak a többi uccakölökkel! Akkor kezdődött a szerelem.

Csak ugye várni kellett a beteljesüléssel. Azzal, hogy. Ami. Abban a szent pillanatban megkérte a kezét. Mondottuk volt, amikor megvolt a doktori doktori.

- Az oklevél, te buta! Az oklevél.

- A paksus – heccelődött az a marha harmadik szomszéd banya, akinek szintúgy van (volt az időben, amikor e dolog megesett velük a határtalan mennyég alatt a vége nincs időben) eladó nagylánya, de emez szemtelen nem elhappolta előle Palit?!

Aki pedig olyan jó férj lesz. Látszik rajta! Lerí róla.

Már az első pillanatban tudta.

Honnan vette volna?

Honnan, honnan; akinek annyi esze van.

Ki tudta, mi végre.

A vegytan, én mondom, a vegytan az oka!

Hógyne, a szerelem is vegytan! Vegyészet az egész világ... Tudod, még a gondolkodás is...

- Velem ne csúfolódj.

Vele nem.

Hogy tehetne ő arról?

Erre a következtetésre, bevallhatjuk, a nyolcadik után jutott. Törte a fejét, törte, egy életen át, mígnem rájött. A lényegre!

És csak nem abba halt bele, hogy befogta az orrát?

Mit képzelsz.

Kitágította az orra likát, hogy akkor most aztán jöhettek, ti csábillatok, csábító lány- és menyecske- és asszony-szagok, mindent bele! Ebbe pusztult bele?

Illat.

Szép halál, nem mondom.

De csak mondd!

- Hamarább is megérthettem volna!

Ő igen, de mi.

Tán abban a szent pillanatban állt meg neki a szíve.

Abba, vagy másba. Másikban.

- Szerintem.

Csak te ne képzeldj, és főleg ne akard megbántani Paolót.

Vagyis a nászéjszakán.

Megártott neki!

Megemelte magát.

Megszakadt.

Beleszakadt.

Az ina nem bírta.

Melyik?

...akarja mondani melyk.

A dolog azzal folytatódott, hogy amikor már legalább négyéves házasok voltak az első asszonykájával, két gyermekkel megáldva e – azaz a - pillanatig, új titkárnője lett a doktori doktor Pálkónak. Ügyvédség ide, amoda, az üzlet addigra beindult, nem volt elég az asszonyka segítsége, ráadásul épp akkor jött (nagyon jött, a nyakukon volt a világra jövele) a második baba, váltani kellett, kiváltani asszonykája titkárnői munkáját, és akkor bejelentkezett (elsőre) épp ez a nőszemély. Talán másnapos lehetett a kisasszony, de a bejelentkezés – azaz a föl vétel – pillanatában nem volt olyan kellemes, mi több, mint később rögtön kiderült, igen vonzó, mi tagadás, szemrevaló, bődületesen magához vonzó a kis nőcske, így az állapotos, épp szülés előtt álló asszonykája is ráhagyta, legyen ő, neki úgyis sürgős dolga van a szülészetén, jöjjön csak a helyire ez a kislány. Mert olyan kislányos kinézete volt az állásra jelentkezőnek! Szaga meg egy se.

Illata.

Ám kis idő múlván – kisvártatva! – bekövetkezett az a pillanat, amikor Pável (a hirtelen nagylánnyá váló kislány titkárnő nevezte így, máig nem tudja senki, miért, az akkor már igen tekintélyes, városszerte ismert jó nevű doktori doktort) keze odatévedt. Szinte nyomban.

Nem azonnal, de hamarost bekövetkezett, amire addig gondolni sem mert. Hogy ő otthagyja áldott asszonykáját. Az elsőt.

Akkor még honnan tudta volna, hogy aki egyszer elindul a lejtőn fölfelé, megállni nem képes! Csak gurul, gurul a csúcsig.

Mert ő olybá vette, föl, s nem le. Mert - mondanunk sem kell – fél éves rágódás után elvált, s azon nyomban újraházasodott.

- Meg se vártad a gyászév leteltét? – állították meg a régi cimborák a kismezővárosból lett nagymezőváros főuccáján a mi Pálócskánkat. – Legalább kiszórakoztad volna magad a következő házasságig!

Hogy gondolta volna ő végig a dolgokat... Vitte az orra után... az Élet!

Úgy is lehet mondani.

A szag!

Illat.

Ha egyszer jó a szaglószerve! Működik.

Illatérzékelője.

Működni működik. De mit sírt utána a két félárva!

- Semmi sírás, semmi rívás, ti az én gyermekeim vagytok – jelentette ki a két elsőszülöttjének valamivel később, amikor már a második neje is lebabázott.

És valóban, szépen gondoskodott – valóban példás módon ellátta mindennel, mi szem-

szájnak ingere – a két elsőszülöttjét. Más kérdés, hogy magában – szigorúan megtartva magának, másnak ki nem fecsegte volna – ’koraszülött’-nek vette őket. Az igazi szerelemhez képest, ami épp akkor tombolt benne, ami megalapoz bármit, különösképp új életet, lett belőle az a harmadik kisbaba. Nem akármilyen!

- Hogy mi történt velem, ma sem értem. Ránéztem és nem tudtam neki ellenállni – magyarázta némileg később a második feleségével történt bűnbe esésük pillanatát a barátainak.

Nem folytatja, de a haverok kitalálhatták: az ő engedelmes, szolid, türelmes, tanulékony, munkás, szófogadó egykomájuk abban a szent pillanatban ráborult a titkárnőjére. Semmi más oka nem lehetett annak, mint a leküzdhetetlen vonzalom.

- Elcsábítottad az uramat! – tört a kisasszonyra már másnap (mármint hogy a szülést követően szinte nyomban) a megcsalt feleség, aki bevitte az irodába a két apraját is. – Kikaparom a szemed!

Hál’ Istennek annak sem kellett kétszer mondani, mert hogy hagyhatta volna magát? Épp megfelelt hosszútávú elképzeléseinek a főnöke. A kisebbfajta verekedésnek azzal lett vége, hogy belépett a várt két kuncsaft helyett a sarki rendőr, aki szólni akart a doktori doktor asszonykájának, rossz helyen állt le a kocsijával, ha lehet, tolasson kicsikét arrébb, nem akarja megbüntetni.

Mivel magyarázta meg asszonykájának, mi történt vele, nem tudjuk. Sose fecsegte ki. Hogy mekkora taslit kapott tőle, meg hogy azt próbáld meg, engem elhagyni... Ezzel a két kis árvával.

- A becsület nem engedi.

Becsületből vette el a másodikat. Hogy el kell vennie. Nem hagyhatja ’úgy’.

- Mért, téged nem becsületből vettek el?

Tán ez hatott. Erre föl mit mondjon a két kisgyermekkel pácban hagyott asszony? Mert való igaz – jól tudta, csak nem hirdette ki a kisbíróval faluszerzte -, a hirtelen fölizgulását büntette már elsőre is házassággal a szomszéd Pali-Pali.

- Ezt mondd? Ilyet mersz állítani? Van hozzá képed?

Hogyne lett volna, amikor így volt, így vette, mert ez történt velünk. Mi más?

Ne is folytassuk, még hétszer – összesen, végeredményben, nyolcszor – esett meg ez velünk. Azaz Pálinkócskával. Mindig ugyanaz! Belépett hozzá egy hölgy titkárnőnek, ne adj Isten ügyfélként, amikor elkövetkezett az a pillanat, hogy valami vegyészeti ügyeskedés folytán olyan illatot – mondjátok: szagot – bocsátott ki magából a környezetébe a kislány (menyecske, elvált, netán özvegy asszony), már rá is vetette magát.

- Úriember nem tehet mást.

Mindig ugyanaz. Úriember mi más tehet? Az ’által’ ’elcsábított’ hölgynek (!) meg kell kérnie a kezét. Feleségül köteles vennie. Máskor a magát elcsábító nőszemély állt elé:

- Nem hagysz ’így’? Kettős életet akarsz élni? Nem szégyelled magad? Azonnal elválsz és elveszel! Vagy tudom Isten olyan botrányt csinállok!

Hogy tehetné. Állja a szavát – amit ki sem mondott. Helytáll tetteiért – azért valóban. Mert hogy megtette vele a csáberőnek ellenállni képtelenül, vitán felüli.

Csak az az öt árva.

Félárva.

- És mit mondtál neki?

- Melyiknek?

- Melyiknek, az ötödiknek?

- Már magam sem tudom – világosította föl akkori legjobb barátját, Jónást.

Mert az ötödik után neki kellett futnia. A többi megadta magát, amikor eléjük állt az eset után – eset utáni tabletta nélküli esetüket követően -, hogy tudja, mi a kötelessége, azok a markukba nevetettek, ez kész, elintéződik magától, doktori doktornék lesznek! Már abban a

pillanatban tudták, merre mennek nászútra túl a tengereken, mi több, épp azok mellé Délen, messze-messze Délen – Pál-Péter kedvükre tett.

- Asszonykám, válunk.

Ezt már a hatodiknak mondta.

Tudta, mi a dolga.

- Kötelességem.

Restellte, igaz, de azt még jobban szégyellte volna, ha nem teszi meg.

Ha egyszer megejtettem azt a szegény asszonyt.

Mert az még csak elvált sem volt. Bele a közepibe!

A tömegverekedés rendre elmaradt. Valahogy belefásultak már ekkorra a népek a hasonló cirkuszokba.

- Aki nyerte, hadd vigye!

-... van a menyasszonynak!

Van, épp elegendő.

Ám az ötödik nem akart kötélnek állni. Szinte rá kellett erőszakolnia magát. Mert az illetőnek – egy nagyüzem mérnöknőjének, akivel cége üzleti ügyei miatt került némi-nemű kapcsolatba, majd ágyba, azaz az első heverőre, akarja mondani kanapéra – esze ágában sem volt földni függetlenségét! Őt előbb valóban teherbe kellett ejtenie...

- ...Hosszú!

- Inkább azt meséld el, hogy szakítottál a harmadikkal...

Na ettől kezdett kiakadni. A régi játszótársak sorra lekoptak mellőle. Valamiért valamennyivel elhidegültek egymástól. Avagy csak ki-ki féltette tőle az asszonykáját?

Ki tudja ezt ma már! Hol van az már...

- Szaga van a menyecskének!

Van neki, illata.

- Nem arra gondoltam.

Csak illata ne lett volna... Flórikának.

- Az fogott meg.

Most már tudja, hol vétett.

Engedett az ösztöneinek.

Meg hogy első a kötelesség.

Az árvák – félárva – meg csak.

Honnan tudnák, mi történt velük? Valaki – valaha – fölvilágosítja őket?

Hacsak nem.

- Vegytantanár sem lennék!

'Vegyten', hol élsz te?

Igaz, Szent-Györgyiék még azt tanultak. Tudtak is.

Mi?

Alig valamit.

Zsandárlovatókepaprikás

Bartza Lisbeth – a Bartzák, s a többi lajtabánsági kurtanemes-ivadék rémületére – akkor bukott akkorát, mint az ólajtó (melyet a hetedik emeletről feszítővas gyanánt kidobnak az ablakon), amikor a tartomány legjelesebb útszéli örömtanyájában, a Vándorkeselyű nevű kéjlakban tetten érték.

- Benneteket a hekusok, s tetten; azaz a szolgáltatásokért fizetni kénytelen kéjsóvár pasasok alatt lelték őket!

Mind a tizenhárom kurvát. Hogy a hatóság – szinte azon nyomban – ki is utasítsa az egész bárcátlan hadat havaselvei őshazájába.

- Lisbeth volt a madám. Az egyetlen magyar állampolgár.

Repültek a lányok, meg sem álltak a Kárpátok túlfelég.

- Csak azt ne mondd, hogy Vándorbottal a kezükben, mert rögvest berosálok!

Lisbethet persze nyomban szabadon engedték – a reá tévesen kirótt húsöltetést követően -, mert mit lehet tenni. Hogy úgy mondjuk – némi finomkodással – túl sokan megjárták az ő jó pénzért fölkinált testét.

- Majd ingyen fogom!

Bolond lett volna.

Valóban Erzsike lenne a becsületes lajtabánsági kereszt- (mi több, bece-) neve, de elég hamar (mondhatni már az ánti-, azaz elftársi világban) a Lisbethre váltott. Azt lehet mondani, az első közönségsikert követően bemondta az unalmast.

- Jó, hogy nem Böske!

Tehén seggét kösd be.

Az kellett volna a finom lelkének, nem egy század kínai katona.

(Csak azért említjük a 'kínai néphadsereget', mert rajta kívül minden – de minden – megfordult az elmúlt fél században a mindaközben hivatalosan is Lisbethé emelkedő bárcátlan – mára csont nélkül száztíz kilós – barátnénk micsodájában.)

- 'Bartza'; persze, majd lejáratom a szülőanyám!

Arról szó sem lehet! Mert amekkora szajha lett belőle, akkora anyaszerető maradt lelkem a Lajtabánság nevű magyar-osztrák (osztrák-magyar) vártartomány kuplerájvilágában.

Ne is említsd.

- Zsandárlovatókepaprikás.

A gyanútlan pincér hogy értené Lisbeth humorát?!

- Rosszul hallottam?

Lisbeth (alias Böske, a szopós-kisbíróné-borjú, addigra inkább szopós – szálló – bornyú) azt hitte, nem jól hall.

- Szállj le rólam, maca, mert a micsodádat szétrúgom.

Mert – mondanunk sem kell – olybá vette az ajtóban megjelenő polgári viseletbe bújtatott fogdmegeket, mintha új kuncsaftként a sorukra várakoznának. (Azt meg sem hallotta, hogy le tetszett szállodázni a szállodáját, mert azon mód kikérte volna magának hotelja – persze, magyarkodó - leminősítését.)

Nem, ezek be akarják vinni a kóterba.

- Engem, Bartza Nemzetes Uram Éva nagylányát?!

(Mert hogy a keresztségben az Erzsébet mellett az Évát viselte volna.)

(Később – nagy néha – ez volt a művészneve. De ezt inkább hagyjuk. Maradjon félhomályban.)

Neki esett le leghamarább a fémtízes.

Azt lehet mondani, szinte egyedülálló módon ez az egyik legjellemzőbb a ti Örzsikétekre.

Lisbeth.

Na mindegy.

A lajtabánsági főkapitány este tízre rendelte a csendőrségre a rajtaütésben résztvevőket.

- Kegyed az óvszer használatát ellenőrzi – kapta meg az ukázt az idős Kőjál-tisztviselő asszonyság, hogy vajon védik-e vendégeiket a nemi úton is terjedő fertőzéseiktől a hasukon (hátukon, hátuljukon sat.) lovagló (csimpaszkodó stb.) 'urakat' (hogy – bármennyire lenne hozzá kedved - tovább ne részletezzük).

('Elftársat' az időben említeni efféle dolgot illetően hogy szabadott volna!...)

Csak azt nem tudta – bárhogy törte a kobakját – a járványügyi előadó, hogy művelet előtt, közben, avagy végeztével vizsgálódják-e a jó nevű lebujban.

- Ha elébb szóltok, megkérdem a barátnémtól.

Na, itt elhallgatott, mert eszébe jutott: bármilyen jó barátságban van az Évice pártbeli művésznevű Lisbethtel, most talán mégsem lesz jó kiadni.

- Hogy Böskének micsoda baráti társasága van!

Gondolhatod; nem csak az ügyfélkör, nem! Ő annál sokkal, de sokkal dörzsöltebb volt örök életében. Akit lehetett, behálózott.

- Te a munkáltatói engedélyt kéred számon – osztja ki a főkapitány jobb keze (balról az elsőnek eső) munkaügyi főfelügyelőseget.

Mert Lisbeth vérében van (reméljük, a jó Isten megsegíti, s még sokáig a vérében lesz!), hogy kinyalja minden följobbvalója alfelét.

- Na, ezt jó megaszontad.

Ő meg, mit lehet tenni, ha egyszer ez az igazság!

Ha zsandár jön, ha járványügyi főtanácsos, ha a polgármesteri hivatal, ha a földmérők eleje, bárki betér ellenőrizni a nappal is éjjeli mulatóként üzemelő, suttyomban Bartza Éva méltóságos eftársi úrnő tulajdonában lévő csehót – úgymint bárt, presszót, éttermet, rétes-boltot, szállodát, borpincét, serezőt, nyári- és télikertet, önműködő tekepályát, mert hogy ez a perszóna nem hajlott a mindent magához happolás mikéntjéhez? -, nem a ki nem mondott, nem is sejtetett kívánságát igyekszik kellesténél korábban is kielégíteni?!

Úgy is lehet mondani, ahogy gondolni tetszik, de most nem erről van szó. Pusztán azt szeretnék kifejtetni, hogy Lisbeth – művésznéven Évice – (valójában, mondom, Erzsébet) mestere a kifinomult nyomulásnak. Nincs az a göré kinézetű hölgy, avagy úr – elftársné, pláne, becézve, elftárs -, kinek ne a kedvét keresné. Kereste volna a lajtabánsági székváros fölött idétlenkedő bányató mellé – némi erdősítés, pázsitosítás, bolhátlanítás, faházaz övezet kialakítását követően – (állami pénzen) telepített KISZ-táborban, s folytatta a Nagy-tavi Pártüdülnő kocsis-, utóbb főnöki pamlagán.

- Nem úgy van az!

Azt akarja mondani, hogy nem csak az aláfekvésről van szó.

Nem, de ezt most hagyjuk.

- Hagyján!

- Kegyed az adófizetők erkölcsé terén tájékozódik – élcelődött, parancsát kiadva, a százados az adóhivatali munkatárssal.

Nem mondom.

- *Vándorbottal a kezében.*

Bruhahaha.

Adott nekik Böske!

- Könnyű neki – vihog Évice (Lisbeth, Zsike) szülőfalujának legifjabb legszebbje, ki tegnap múlt tizenöt.

- Amikor én még az első tizenötnél tartottam... - élcelődne, ha épp szabadlábban lenne a kendtek Bözsiből lett Lisbeth (művésznéven Évice) barátnéja!

Lisbeth, a (maradjunk a tárgynál:) szopós (hotel)bornyú első igazi hódítása – annó, az első, általa szüzen elkövetett erőszakot követő sok futóvendég után – Esseghváry (mások szerint Schegvári) volt, a Lajtabánságból.

Igen, mert Bözsikém aranyom a Lajtabánság vártartomány határán túli, Káka-tövin-költ-a-ruca-haza egyik távolabbi kurtanemes falujából való. Csak a nagyobb jövedelem vágya tétette át véle a széket a Lajtavidek szívében lévő báni székvárosba, Ó-Lajtába.

Esseghváry – épp túl az első pufajkás-bevetésen (mondanunk, ha kell, 1956 vérfagyasztó Karácsonya havában, mert októberban még nem mert az elsők közt zászlót bontó kuplerájalapítók közé állani) botlott be a szép reményű bárcátlan-jelölt nagylányba, Böskébe!

- Ne Bözsizz – vetette oda neki a nagylány, és hogy ne értse félre a pufajkás altiszti különítmény parancsnoka, az idegtől habzó szájú Esseghváry bal kezébe csúsztotta a jobb mellét.

Mondhatod, aki így kezdi...

- Szerencséd, hogy a balba tetted, kisanyám, különben tudom a murva anyád, mi járt volna neked!

Murvát mondott, mert éppen rossz volt a foga: ellenforradalmár-verés közben a gumibot, visszapattanva, nem kicsapta a jobb felső két fogát?!

Letéve Escheghváry (osztályharcos mozgalmi névként akkor még az Ecserit használta) a kádárkolbászt, a magáéhoz már nyúlania sem kellett.

A további ízetlenkedést kerülve (talán) megjegyezhetjük:

- Évice – nyögte rá a hasaalján kuporgó Bözsikére a hadfi, aki nyilván legutóbbi forradalmi esetére gondolt.

Vagy, lányos zavarában, tán Bözsi mutatkozott be így a kedves pufajkás különítményesnek? Ezt már, utólag, ki tudja; de – tárgyunkat (meg alanyunkat) illetően - nem is lényeges.

Rajtamaradt, azóta is ez a cuki beceneve. Mármint ha a páciens belép a kedvencei – legjobb tejelői – közé, elárulja az igazi, azaz az Évike nevét.

Mert hogy az már a Szentírásban benne van.

(Atya Úr Isten.)

Amazoknak – bárkinek – csak Lisbeth lehet.

- A Böske, tudod, olyan paraszt!

Bözsi, Erzszi, Örszike, Zsike, Böske, Zsóka; az Istennek sem! Tahó magyar név ez mind.

- Tahó magyar?

- Ne magyarkodj – int rendre.

'Erkölc's', magyar'; kirázza a hideg.

- Soviniszta – uszítja a hasán bóklászó főmuftit az ellen, aki neki keresztbe tett.

Keresztbe nem tett, de közbeugathat, megzavarhatja üzleti köreit. Ennyi épp elég, hogy a másik – az ellenfél-gyanús – akárki töketlen náci legyen.

- A tökét, azt nekem, paprikásan!

Na, ezzel jól elszólta magát Lisbethetek. Mert hogy odahaza, abban a pannon kurtanemes magyar faluban a legkülönlegesebb falatnak a tökepaprikást tartotta bárki emberfia.

Hát még leánya.

Cédától viszont ilyet...

- Hogy tetszett mondani? – mered rá a fölszolgáló.

- Zsandárlovatökepaprikás.

Való, Lisbeth akkor már túl volt a második skótpálinkás üveg közepén. Mert hogy ilyen aljas legyen a világ.

- Velem akartok kibaszarintani! – mert hogy (azért) kicsikét visszafogta magát, amióta megszaladt neki.

Csak most a düh egy picit.

Nem mondom, az anyukája már futhat is meggyónni. Mert Lisbeth (Bözsi, azaz Éva) a koszorús leányok legüdébbjeként kezdte. (Anno... az ördög kezdő esztendeiben.)

Azt lehet mondani, nem a legszebb, de a legigyekvőbb!

Ez lehet a baj? Hogy nem ő volt a leggyönyörűbb, de szeretett volna azzá válni? Kiemelkedni? Élre kerülni?

Ha másképpen nem, sikerült neki.

Leányáé az egyik – szomszéd falusi – csapszék, fiáé Lajta-széle fiúszék legnagyobb idegenforgalmi irodája, menyéé (azaz a nevére tette) a Vándorkeselyű, vejéé a Bánya-tavi Eldorádó (Kft.). Az övé meg.

- Itt minden az enyém!

Szó se róla, szinte egész Lajtabánság a markában van.

Ne ízetlenkedj.

Volt, vagy lesz.

De hogy nála bukszavizitelni merjen a nagyságos csendőrségi ellenőrzés örvén a járványügyi állomás?!

- Hallod, ezt megkeserülöd.

A százados – ki a megmozdulásszámba vehető éjjeli rajtaütést vezette – be nem rezelt, de azért kezdte lejjebb adni. Különösképp hogy Lisbeth ágya alól a bánság egyik legnevesebb pénzembere mászott ki.

Ott adott neki találkát a kupi legfiatalabb befogadó-állomása.

Lisbeth ágya alatt.

- Ha nem hiszed.

Adok én neked.

Lisbethen kifogni.

Az ő üzletét rontani, üzletmenetét veszélyeztetni, üzleti vállalkozásába beleköpni.

- Nem ismertek ti engem.

Nem tagadható, hogy kapcsolatai zömét ('kapcsolati tőkéjét') – nyalván – Essegvárynak köszönhetően szerezte. Ilyen titkár, olyan főnök, bármi diri; első-, másod; al-, fő. Akit csak lehetett, hogy is mondjuk.

- Értjük úgy is.

Ti igen, de mi.

- Szarházi.

Mert a káromkodást azért nem felejtette el. Csak eltette jobb – rosszabb – napokra.

- Hozod azt a zsandárlovatökepaprikást, vagy szétrúgjam.

Na ja, ezt most nem írjuk ide.

Mi tagadás, pufajkás különítményes főszeretője társaságában szeretett a zsandártökepaprikásba. Neki ez lett a kedvenc étke.

- Igazi lajtabánsági eledel!

Öhöm előtt, öhöm után.

Schegvári, midőn leszerelt a karhatalomtól (ha egyáltalán el lehet attól szakadni) – úgy tett, mintha sutba vágta volna a dobtárást – (mert nyilván a politika más szakterületeire rendelte a pártja, szinte, Moszkovából), vendéglátóipari egység kinevezett főnökeként majdnem úriembert kezdett alakítani a maga pufajkátlanított nyakkendő valójával.

Kár, hogy néha azért – igaz, Lisbeth (azaz neki csak Évice) társaságában visszafogta magát valamennyire, de aztán annál jobban - odavágott. Mint teszem azt, amikor hazafelé tartott a budai pártközpontból a lajtai székváros pártháza irányában az egyik indóház és a

másik indóház között a vaspályán csühögő gőzössel, nem ráordított a kocsiban vele átellenben ülni kényszerülő hajdani ismerősére?

- Ellenforradalmárral nem vagyok hajlandó egy levegőt szívni!

S ahelyett, hogy – ha már egyszer úriembernek mutatná magát az elftárs – átült volna másik kocsiba, a véletlen éppen arra cikráló belüleges fiúkkal elvitette.

Onnan, a Nyugat-Magyarország felé tartó személyvonatról vitték a szerencsétlen lajtabánsági magyar embert a legelső büntetőtáborba, hogy majd az egyik hatvanas évekbeli közkegyelem mentesítse a továbbiaktól valamennyire.

- Jó firma vagy – élcelődött szívszerelmével, a további útját máig egyengető (újfent nem Ecseri) Essegváryval Böskétek.

- Hallod, ezt a szép nevet, édesanyádét, Böskéét, így bepiszkítani.

Mit tesz az.

Mit nem.

Kár, hogy e megjegyzés miatt a komát (a rohadt klerikális és sovinszta jobboldaliak miatt) már nem vitetheti el.

Lajta-bánja.

Bánja.

- A fogkefémre nem vagytok kíváncsiak?

Nem ilyen hangon mer a fogdmegekkel, meg az örömtanya egyéb vizslatóival beszélni ez a cemende Vándor-madám?

Ja.

Hogy a csudába ne.

Essegvárytól jobb kézről való fia s leánya mellett van Lisbetheteknek két zabigyereke is. Még abból a szomorú – neki valójában igenis csudálatos! – időből, mikoron még nem gebinben, hanem pártmunkában végezte a végzendőket. (Úgy mint kiszolgált a pártüdlőben pihenésre, mi több, kikapcsolódásra, úgy is lehet venni, Évicében való pajkoskodásra vágyódó moszkovita bizánci janicsárfiú snájdig harámbasa elftársakat.)

Az első zabi mindjárt a második félévben leterítette ügyetlen Lisbethünket – hiába, abban a rohadt félfasiszta horthysta bárcás világban (amikor a kéjlaki hölgyeket különigazolvány igazolta, különböztette meg kapásból a pártmacáktól!) ez is könnyebben ment volna! A második pedig pusztá félreértés következménye volt. (Évice elftársnő, hogy úgy mondjuk, félreízelt, s a Pártban ilyet nem lehet, úgy hogy ezt a gyermekét is le kellett tagadnia.)

Be a zaciba – azaz az állam pártmenhelyre -, s az elftársak (azóta vérbeli urak valójában valamennyien) fizettek, mint a katonatiszt! (Volt miből: azon mód a párt kontójára írták.) Mert azért Lisbethnek hogy ne lett volna gondja a zabikra! Szinte mint a sajátjait szereti őket máig.

Éppen arra készült, hogy nagy nyilvánosság előtt bejelenti: össz-Bartza találkozót hí egybe az egyik apuka kertjébe! A bányató-mellyéki üdülőházak egyikébe hívatja meg magát, három általa, azaz férjeura szopósdajkája, cselédasszonya és takarítónője, valamint titkárja, miegyéb beosztottja, házi nevelőnője által nevelt gyermekét, s a két zabit, hogy végre valahára megismerje egymást a nagy család! A teljes (Lisbeth-féle) Bartza-elágazás.

Így mondta, Bartza-elágazás.

Nem leszármozott, nem gyermekhad, nem az ő vére, csak az elágazás.

Ilyen jó kedélyű volt, s ha a világ folyása megengedi, jó darabig az is marad kedves – madámmá vemhesedett – öreganyátok.

- Körösztonya – említi a kákán is csomót kereső (piszkos földalatti jobboldali, mi több, egyenesen népi-nemzeti, piti harmadikutas, a pártokon csak röhögő) közvélemény a háta mögött emlegetett legújabbkori becenevét a Bözsikéből lett Lisbeth-Évicének.

A helybéli – Lajtabánság-derékszéki – maffia keresztanyja ő. Keresztapa, mellette?

- Nincs olyan szerencséje ennek a takony Lajtabánságnak – szokta volt elvetni (nagy néha) a sulykot.

Amidőn megfélekedzik az illemről, arról, amit azért – madámmá erősödven – csak-csak neki is meg kéne tartania.

Valahogy elszaladt vele a szekér.

Mindegy.

- Jön még kutyára dér! Lotyóra öregség.

Erre: soha.

Hívták már máshová is. Például hogy 'nyisson cukrászdát Bécsben', mert valóban nagy tehetség, de most adja föl, amit egy élet munkájával épített? Azt a tartományt behálózó kapcsolatrendszer, fél markában tartott intézmény-sokadalmat? Ami a kezében van, meg amit csak úgy – balkézről – elirányítgat? Még a médiába is hívták!

- Ne mondd.

De igen. Mert akkora a tehetsége neki.

Ja, ja, az is akkora.

Mert még bizonyos íráskészsége is lett neki – valahogy összeszedte a három vármegyére (Mosonra, Sopronra, Vasra) kiterjedő vendégfogadás összeharácslása közben -; egyszer a Lajtakishegyen helytelenül kiírt VC sima V-jét kettős V-re, W-nek írta át!

Nem kiszúrta?

Meg hogy ilyen finom a helyesírási érzéke.

- Na hallod, érzéke mindig volt neki!

- Kislány koromtól emlegetik.

- Maradok a kaptafánál – intette le magát is, amikor éppen Viennába csalogatták, és följebb tornászta magát az akkoriban esedékes alelnökön.

- Még nem mondtad el, mi az a zsandártöke, vagy mi, paprikás.

Nem perkelt, paprikás.

- A perkelt az perkelt, a paprikás meg paprikás – okítja a sok kis hülye népieskedő szakácsát.

- Majd legközelebb elregélem! Nézd azt a dandártábornokot; megszerzem a családnak. Csak elébb az inamra kapom.

Más úgy hallotta, hogy az 'inamra helyezem' fordulattal élt e médiagyánús hölgysemélyiség. (A kapom - nekik – kissé parasztos.)

S teszi, mit tennie adatott immáron lassan több mint negyven magyar esztendeje Lajtabánság kies napnyugati – amonnan nézvést, tehát felerészben: napkeleti – tartományban a bárcása.

Ne is mondd; hogy harcba indul, remegni kezd a (kétségtelen, az évtizedek zaklatásai következtében némiképp ráncosabbá és zsírosabbá, mi több, aszottabbá vált) véknya.

- Hallottál te aszott hájról?

Csak Bartza Évice meg ne hallja!

Kitér a hitéből, s akkor jaj annak, aki útjába kerül a lajtabánsági vendéglátóipari útvesztőben.

- Ha tudtam volna, nemhogy séfnek, pincérnek sem álltam volna.

Állhatsz odább, ha egyszer a madám úgy érzi, útjában vagy.

- Kuss disznó, nincs moslék – szalad ki a száján Lisbetheteknek, amikor a zsandár őt (éppen őt!) vonná vizsgálat alá; s úgy magába rántja a még mindég a hasán tanyázó vendégét, hogy a szerencsétlenje nem a füle hegyég eltűnik a vakvilágban?

Ja, ja, kellett neki Lajtabánság.

- Körösztyánád zsandárlovatökepaprikása, tudom Isten, az kéne neked!

Nem a magyar igazság. Amely ugye.

Hogy lenne.

Lajtán innen, Lajtán túl... hogy a búsban volna.

Legalábbis Madámtok magánbirodalmában.

- Csak a tökepaprikást, a paprikástökét feledni tudnám! – ízetlenkedik most is, a hatvanon valamivel túlszaladva az általa útra indított (mi tagadás, némi pártsegédlettel beszerzett) csibéket abriktolva.

Akad köztük másságbarát (a töketlen másságtiszteletlenek szerint: csíra) fiúka is.

- A lényeg, hogy kiszolgáljuk, akik megfizetik, ezt rendelik – adja tudtul a kezdőknek.

Oda, abba.

Mert hogy azért maga is próbát tesz a baráti körben Angyalbandinak becézett meleg gyerekekkel.

Csak Esseghváry vitéz uram – a Kádár János szobrára gyűjtő nyilaskeresztes ólajtai egylet dísztagja – meg ne sejtse.

Majd megindul a túloldali - valóban, legközelebbi – szentegyház iránt. (Az újakkal nem kísérletezik, jó neki a régi; valahogy egy kicsit maga is konzervatívává vált; no nem a szavazáskor, nem, csak úgy egyébként általában; ki tudja, mi végre; meg különben is.)

Hiába, megöregedtünk! Meg nem gyónja, de adnia kell magára.

A magafajta, 2000-ki-tudja-már-hányban!

Csak a pap ne okoskodna, hogy kell élni! Kíváncsi is a véleményére. Jól nézett volna ki, ha ezekre hallgat.

- Új ezredév, hahó!

Az hógyne.

Mert hogy más, mint ő, egy búbánatos életre lebukott volna a Vándorkeselyű-béli tettenéréskor (hogy ne mondjuk min – kin, ki alatt stb. ki mindenkivel – érték). Ő nem, ma is ő osztja a lapot fél Lajtabánságban.

- Csak azt ne mondd, hogy a zsandártökepaprikásnak köszönheti!

Bár, ki tudja. Akinek az is jut.

Ki ilyen titkok tudója!

Na ja, Grűsz Gott, nagy jó uram.

Utolsó kenet

1924. augusztus 20-án, vasárnap születtem Kárpátalján. Tudok mesélni a régi időkről! Kár, hogy ma nem az az idő van. S hogy olyan messze elkerültem, Tiszától a Lajtához.

A csehek nem voltak hajlandók bejegyezni, mert a szüleim augusztus 20. miatt Istvánnak akartak keresztelni. A cseh tisztviselő azt mondta apámnak:

- Három nappal előre, vagy három nappal utána lehet szólni! Ne akarjon itt osztrák-magyar politikát csinálni!

Így írtak be (utólag) augusztus 17-re.

Szicsák: helybeli ruszin, aki hazaáruló volt! Városunk főterén randalíroztak.

Ruszin?... Lettországból kapkodták ki őket, mert nem volt hazájuk. Lettország és Fehéroroszország közé bezárták őket a lettek. Azt mondták, kiirtják őket, mert nem lehet konszolidálni a ruszint. A magyar király azt mondhatta: ne irtsd ki! És idetelepítette őket.

Galíciából a bajkák a Vereckei-hágón bejöhettek; gyéren éltek ott magyarok, cipszerek. Lassan bejöttek, nem bántotta őket senki. Hunyászkodtak, hogy ne bántsák. Mária Terézia idején az összeírásakor nem tudták, milyen nép! Akkor adták a nevüket, rut nép! Megtudták, hogy nemzetközi bejegyzésbe ilyen már nem lehet, így lettek ruténok 1920-ig, június 4-ig, amikor bejöttek a csehek.

Oroszországból az emigránsok, szöktek a cári hatalomból a bolsevikok elől. Lázították a népet, hogy nem rutén, nem ruszin, uszították, hogy ukrán!

Az 1938-as év közelített, zavaros idő, hogy Kárpátalja egy részét Szlovákiához, egy részét Magyarországhoz kapcsolták. A csehek egy tábornokot, Prhala tábornokot nevezték ki kormányzónak négyezer katonával. Kezdek lármázni, rölapokat csináltak. A szomszéd, német nevű csendőr, a bérmaapám volt; nem tudták róla, hogy otthon magyarul beszél. A magyarok Szőlöstől odébb voltak, Szőlős még az ideiglenes ukrán kormányé maradt.

Fölmentem bérmaapám padlására, iratokat láttam, az egyikből kiderült, hogy 130 akasztófát akartak a szicsákok, 130 magyar embert akartak fölakasztani!

Március 13-án Ford kocsin jön be a tábornok a csendőrhöz; a tábornok elvitette az iratokat a cseh menekültek vonatával.

A szicsákoktól nem várhattunk jót! Megkérdeztem, Prhala tábornok iratait leadták-e az állomáson; hogy ha még ott van, nyissák föl, lássák, mit akartak velünk csinálni.

Sírtam; kérdezte bérmaapám:

- Miért sírsz?

Mert elmennek a csehek.

- Ne félj, holnap jönnek a testvéreid, a magyarok!

A csendőr nyomozó osztály vezetője volt. A felesége Ányicska, sváb Anna.

Nem kellett nekik sem ezek a rablók!

Volosin is ott volt a városunkban rejtekhelyen.

Attól kezdve, míg ki nem mentek megint a magyarok, ez a Horthy Miklós utca volt. Ma Kijevi út, a patak hídjától Újfalú.

1945-ben bérma-apámnál is jártam. Volosinnal Halminál elszökött. Antonin Svábnak hívták, csendőr törzsőrmester volt a cseh időben; a cseh Szudéta-vidékről került hozzánk. 1937 szeptemberében voltam vele Prágában Masaryk temetésén. Előbb Masaryk, aztán Benes, majd Hácha volt az elnökük.

1945-ben elmentem Fiume mellé, ahonnan a családom származott; a Cselovics. Elvittek a szerb csendőrök, de valamit tudtam szerbül.

- Te nem vagy magyar, talán horvát! – magyarázta volna a szerb csendőr.

Ne akard, hogy valami csúnya helyre elküldjelek, válaszoltam neki, apám magyar vitéz volt! Nagyapám, ő is jó magyar; én sem vallom magam másnak!

Mindig vállaltam, így is halok meg.

Odahaza a főtéri emlékművet, a szovjet katonát, én építettem, magyarok építették, ruszin egy sem volt köztünk!

- Továris Cselovics, van egy ajánlatom, mert jót akarunk magának! – mondta egyszer a párttitkár.

Mit?

- Lépjen be a pártba!

Erre Sztancsuk főtitkárnak azt mondtam: Idehallgass, Sztancsuk elvtárs, erről szó sem lehet! Három oka van; az egyik, hogy a szüleim keresztények, a másik, nem akarom, hogy a testvéreim azt mondják a szemembe, „Drága bátyánk, öreg napjaidra megbolondultál?!”, végül azért sem lehetek párttag, mert magyar vagyok. Cinikus mosollyal válaszolt:

- Kényszeríteni nem tudunk, de elküldünk Lembergbe pártiskolát végezni!

Úgy vettem, van szakmám, ács vagyok, tollal is dolgozom, írok ezt, azt, el nem vehetik! Brigadéros voltam a városi vállalatnál.

Építettük a Felső-Tiszánál a Kárpátokban az erődvonalat, a Huta 6 erődöt; tabellázó voltam, csoportvezető. A tiszaközi erődkirendeltségnél ügyeletes lakatos 1943-ig. Kétezer ember volt ott az erődvonalnál! Jól fizettek a mieink, a ruszinok is szívesen jöttek, nem kellett munkaszolgálatra rendelni őket. Közeledtek a muszkák, háborús helyzet volt.

Az első háborúban apám Piavénál volt katona, Doberdónál harcolt, nagy vitézségi érmet kapott. A Piavénál az utolsó erődöt, a Monte Lisa erődöt fölrobbantották huszonnyolc bosnyák önkéntessel. Mind a bosnyák elpusztult. Éccaka tizenkettőkor felrobbantották, az erődben voltak; a futóárokból a talján katonák addigra eltűntek. Valahonnan szöktek a bosnyákok.

1944. április 20-ra akarták átadni a vitézséget, de júniusban jött az értesítés, hogy bizonytalan időre elteszik. Olyan utászféle volt.

Apám kilencven évet élt, de olyan ember volt, hogy ha kilencven évesen valakit pofon vág, tízszer megfordul a sarka körül! Tizedes volt két krumplivirággal.

Zita királynő mondta, mindenki mehet haza, de addigra bekerítették őket. Velencéből Durazzóba behajózták apámékat, két évig voltak hadifogságban.

Ez a fénykép, mellén öt kitüntetéssel, 1916-ban készült, amikor megsebesült. Látja, ezt is el tudtam otthonról ide, Lajtavárba hozni.

Amikor elfogták őket, irataikat a taljánok elszedték és ráfogták, hogy harcolni akartak tovább! Igen, „Megmutatjuk nektek, büdös mádjárok”! A terület-megosztás, Trianon megvolt, hazamehettek. Hazajött.

Tizenegy fiú, négy lánytestvér a családban; három lánytestvérem és egy öcsém még megvan.

'44. júniusában jött a SAS behívó, Máramaroszigeten voltam sorozáson. Édesapám tisztviselő rangban Karádfalván, Máramarosban, vasúti őr. Károly csapatkeresztjének az igazolását ideadta nekem, itt maradtam az erődnél, fölmentettek. Amikor nyugdíjba mentem, 52 évem volt, de erre az időre nem kaptam igazolást.

A szovjetek jöttek be a szülővárosomba 1944. október 15-én, 16-án. Harc nem volt! Csak a mieink robbantották föl az erődöket, géppuska-fézszeket, ne kerüljenek a kezükre. Egy hónapra rá elvitték a helybeli ruszinok a legvétkesebbeket, mert besúgtak mindenkit az oroszoknak.

'38-ban a szicsákoknak a székházán volt horogkeresztes zászló; ukrán zászlót és német zászlót tűztek ki. A magyar fiúk a cseh fiúkkal leszakították!

A szicsák szabadcsapatok a németekkel tartottak, de csak félig voltak a németekkel. Csapdába kerültek.

Nálunk, Rahón '44. november 24-én szedték össze a 18-50 éves magyarokat; aki katona volt, fogságba került. Voltak hazaárulók; elbújtak, aztán előjöttek és odaálltak a szovjetek mellé. Hazaárulók – voltak vagy tízen -, akiknek sem Istenük, sem hazájuk.

Összeszedtek bennünket, Szolyvára kerültünk; a tóhoz vittek, sokan ott pusztultak. Iszapos terület volt, a sötétben nem láttunk. Három napra ételt vittünk, a kaszárnya istállójában laktunk; szalma, ürülék fogadott bennünket.

Vacsoráért hívnak; jött egy zsidó, magyar katonaruhában:

- Gyere, vegyél három embert, négyet, fogod hordani a kondért a társaidnak!

Bableves volt. Az istállóban 40-es gyenge körtével világítottak; nekünk az alja maradt egy kis hússal.

A salkát (csajkát) kivettem a párna alól; reggel megnézem, egerek voltak benne. Ezért kaptak hastífuszt az emberek.

Otthonról ruszin milicisták vittek, Bocskón, Taracközön, Huszton pihentünk meg, majd szovjet katonák vettek át, ők hajtottak Dolhán, Szolyván, a Vereckei-hágón át Galíciába. Százon felül voltunk tőlünk, egy nappal hamarább is elvittek egy csoportot. Magyarok, németek, cipszerek, hányan odahaltak útközben!

Sokan otthon jó étküek voltak! Nem bírtak ki három nap éhezést. Idehallgasson, három ilyen nap három év!

Negyedik nap Huszt, ötödik Szolyva, ott pár nap. Majd Tuhojka már Lengyelországban. Aki éjszaka meghalt, jártak rajta. Decemberben hozták az öcsémet, húgomat is, ők két évet voltak Dombászban.

Novi Somborba, a Kárpátokon túl, Galíciába, lengyel területre kerültünk gyűjtőtáborba. A foglyok közt a cseh hadseregbe szerveztek önkénteseket. Beverbuváltak, mert száz százalékra vették, hogy szláv származású vagyok. Valamit még tudtam a nyelvükön.

Más helyre kerültünk. Nem tudtunk semmit! Az első szerelvényt a Duklai-hágónál a németek felrobbantották.

Beteg voltam; a szanitéc azt mondta:

- Gyere be a vagonba!

Majd megkérdezte:

- Zsidó vagy?

Nem.

- Nem szégyen!

Na jó, mindegy, minek tartanak.

A lázam nagyon emelkedett, kórházba vittek Sztári Zagorszkból. Halálos állapotban voltam. A szovjet kórházban lengyel apácák szolgálták ki a betegeket. Akarom az utolsó kenetet elfogadni, kérdezte tőlem a pap.

A másik beteg, Simon, nem akarta.

A pap örült, hogy én kértem. A cseh Miatyánk elejét tudtam.

Megkaptam az utolsó kenetet; Simonnal három nap végzett a halál, én három hónap múlva lettem jobban.

Az apáca biztatott, hívjam a papot! Nagyon szépen köszönöm, hogy megkaptam az utolsó kenetet, köszöntem meg neki. A főorvos azt mondta:

- Ez sokáig fog élni!

Nem mertem mást enni, csak amit kaptam; Simon mindent összeevett. Beteglátogató cseh tiszt kínált almával, nem fogadtam el. A főorvos parancsolta meg, hogy semmit sem fogadjak el. Amikor elvesztettem az eszméletemet, Simon elvette az asztalról a három almát, a szekrényen csak a csumát találtam; hastífusz!

A németek nagyon bombáztak, két ágyat átrepültem. Három hónap után kijöttem a kórházból, Zámokban fehér kenyér, zloti, amerikai cigaretta fogadott, a cukrászdában fimon édességet vettem. Egy asszonyka leül mellém:

- Miért ilyen sovány?

Gyomortífuszos voltam.

- Gyűjön velem, egy kicsit megerősítem! A hágón olyan szél fú, hogy elviszi.

Kiderült, hogy kolbász-gyáros felesége, két hetet voltam nála. Háromszor ettem naponta, de óvatosan, tejet, krumplit vékonyan!

- Víz ne igyon.

A második hét végén ülünk le vacsorázni, férfiak jönnek hozzájuk. Bejön három NKVD-s szovjet tiszt, tizenkét foglyot kísérték be, a foglyok a kezüket a fejükre tették.

- Hát maga? Mutassa a papírt – állt meg az egyik ruszki.

Nézi, majd azt mondja:

- Ide hallgasson, huszonnégy órát adok 'gondolkodni', ezt a területet hagyja el!

Különben megjárja.

Bementem a plébánoshoz.

-Tudod-e fiam, mit jelent az utolsó kenet? Többet nem gyónhatsz, áldozhatsz! Ha eljön az óra, akkor igen! – tudtam meg tőle.

Tízezer zlotit adott útra.

A Duklai-hágón nagy hófúvásban vittek át a katonák, géppisztollyal lötték a rókákat.

Bejöttünk Homonnára. Az első baj itthon azzal ért, hogy közölték, holnap megyünk Poprádra sorozásra!

Két otthoni zsidó fiúval találkoztunk, gyermekkorunkban sokat veszekedtünk velük. Belénk akartak kötni, ha hagyom magam, vissza is vittek volna a lágerba. Volt egy munkácsi zsidó fiú is, az zsidónak vett, mert egy kicsit zsidónak látszom.

Poprádon hajkurásztak be a szlovák hadseregbe. Egy szlovák nő, két zsidó tiszt ült az asztalnál. A nő ráütött a sorozottak micsodájára a centiméterrel, addig a két másik zsidó elintézte, menjek haza! Abban a hiszemben, hogy én is zsidó vagyok. 1945. március végén deszantosokkal visznek hazafele. Nagymihályra szovjet kocsis visz, a szobranci kockás úton gyalog mentem Ungvárig. Ott már olyan Kárpátalja szaga volt. Onnan vitt a vonat Szigetre.

A Tiszán pontonhíd volt, beszakítva, nem mertem átjönni. Most már újra áll, azt hallom, nemsokára átadják. Otthon két cseh fiú igazolta, hogy „1944 májusában bevonultam”.

... Hogy kerültem Ausztriába? Az egy másik mese, legközelebb elmondom! Az utolsó kenetből tán még futja.

Fő-uccai sztalin-jézuska

TIZENKÉT ÉV TITÓÉRT – MEGKEZDEM ÉN, LETÖLTITEK TI. Ezt írta valaki annak a zárkának a falára, amelyben hónapokig tartottak. Én nem rágódtam azon, meddig kell rács mögött lennem. Valamennyien úgy voltunk vele, mint ez a 'titóista': egy percig sem hittük, hogy sokáig kell majd ülnünk. Hiába szabadultam hat év után ötvenhatban, a többit senki sem töltötte le, közülük senki egy napot nem ült börtönben!

A lajtai Wesselényiben voltunk gimnazisták, a környező határ menti falvakból jártunk be. Baráti társaság volt a miénk. Erősen egy elvet vallottunk, a közös cél – az, hogy az oroszok menjenek haza, legyen demokrácia - kötött össze bennünket.

Fontos, hogy melyik időben játszódik a történet! 1948-1950 fordulópont a magyarság történetében, ekkor történt meg az átállás a demokráciáról a diktatúrára. Brutálisan arra szorítottak bennünket, hogy hazugságban éljünk.

Falun élve valamennyien láttuk, hogyan bánnak el a középparaszttal, majd a kisemberrel is. Apám Mosonkövesden lakatos volt, ezermester, sok kuncsaft fordult meg nálunk és nem tudták eltitkolni előlünk, mit él át a parasztember. A beszolgáltatást, a törekvést, hogy adják fel önállóságukat, lépjenek be a termelőszövetkezetbe.

A paraszt röghöz kötött volt, nehezen tudott megváltozni, ragaszkodott a földhöz. A legtöbbször kénytelen voltam végighallgatni a Tiborc panaszához hasonlókat a műhelyben. A fordulatot az hozta, amikor egy este a saját szememmel láttam az egyik véresre vert kövesdi gazdagparasztot.

Az utcán már sötét volt, a lámpáknál lehetett látni. Tejet hoztam haza. Meghallottam, hogy valaki nyöszörög, megláttam az árokban. Először azt hittem, részeg! Közelebb menve láttam, hogy apám egyik kuncsaftja, józan ember, aki nem iszik többet a kelleténél. A villany alatt észrevettem: véres!

- Balogh bácsi, magával mi történt? – kérdeztem.

- Fiam, segítsél, vigyél haza! - nyöszörögte.

Nem voltam valami erős, másodikos gimnazista voltam, kerestem hát egy tragacs talicska-félét, amellyel trágyát hordtak és hazatoltam. Ott arra kértem, mesélje el, mi történt.

- Fiam, nem mondhatok semmit.

Később tudtam meg: lesöpörték a padlását, nem volt mit beadni, ha meg mégis sikerült teljesíteni a beszolgáltatást, ráfogták, hogy zsizsikes a gabonája. Végül összeverték.

Nem lehetett elfelejteni. Az lett a vége, hogy a barátaimmal, akik hasonlóan gondolkodtak, elhatároztuk: közösen talán többet érünk el, hogy ez a kegyetlenség Magyarországon megszűnjön. Szocialista beállítottságúak voltunk, de láttuk, ennek semmi köze a szocializmushoz. Hogy ellenálljunk és elősegítsük az ország felszabadulását, ha a harmadik világháború kitör.

Később kiderült, hogy különösen a koreai háború idején valóban közel álltunk ehhez.

Hogy az ország minél előbb megszabaduljon az orosz megszállóktól! Ha kell, fegyverrel. Fogadalmat tettünk, hogy az árulást kizárjuk, titoktartásra kényszerítettük egymást. Hogy csak arról szólhatunk mások előtt, amiről a többiekkel megegyeztünk.

Nyolcan-tizen voltunk. Otthon, szőlőhegyi pincében, elhagyott halászkunyhókban, a nádvágó-telepen, barátoknál találkoztunk, ahol éreztük, hogy szabadon lehet beszélni. Míg aztán egy barátunk, hogy elősegítse a felszabadulást, elhagyta az országot, kiszökött nyugatra. Akkor már megvolt Magyarország és Ausztria között a nagyon szigorú határzár, amely kettévágta Lajtabánságot, de hát az országhatár mellett élve minden rejteketut ismertünk! Összeköttetést keresett a külföldi emigrációval, később ő lett az első rendű vádlott, majd visszatért. Pisti visszajött, hogy feladatokat adjon s megteremtse a kapcsolatot a nyugatiakkal.

Valaki Mosonkövesden befészkelte magát közénk. A családja itt él, ő már meghalt, a nevét nem árulhatom el, mert nincs bizonyítékunk. Figyelni kezdtek bennünket.

A másik tragédia meg az volt, hogy nyugaton is be volt szervezve a kém. Nemrég derült ki, hogy egy ludovikás tiszt készítette fel őket Grácban; ha ez igaz, nem biztos, hogy itthon, köztünk is volt besúgó. A barátaink bárkivel kontaktust vettek föl, azonnal értesült róla az ávéhá. Persze ezt csak utólag tudtuk meg.

1950 májusának közepén Pisti vissza akart menni, de az ávéhá teljesen felfedte az útját az osztrák határig. Az ávéhá határerősítést rendelt el és elfogta. Pár napig tartotta magát.

Méregampulla volt nála, hogy ne árulja el, mit tud, a kínzóinak. A határon a menekülés közben a nagy rohanásban elhagyta.

Kikényszerítették belőle, hol járt Magyarországon.

Bandit október elsején vitték el. Öt napig tartotta magát, hogy addig észrevegyük, letartóztatták és elmeneküljünk! De sokat volt távol, nem tűnt fel, hogy már nincs köztünk.

Minket hatunkat május 22-én tartóztatták le. A lajtai ávéhára kerültünk, a mozi mellett volt.

Az első kihallgatás után rájöttem: sok tagadni valónk nincs, minden bizonyíték a kezükben van, Pisti vallomása és a besúgó jelentései alapján mindent tudnak.

A Pestvidéki Törvényszékre, a Fő utcára vittek bennünket, a hadbírószágon körülbelül négy hétig vallattak.

Hogy volt-e kínzás? Erről nem szívesen beszélek. Annyit talán: 'napba kellett nézni'! A lámpába, míg össze nem estél. Akkor bejött az őr, leöntött egy vödör vízzel és folytatták. A pofon normális dolog volt, említésre sem méltó.

Egy komoly verést éltem át.

A kihallgatáson összecserélték Bandi meg az én vallomásom jegyzőkönyvét. Észrevettem, hogy Bandiét akarják velem aláírni.

- Maga még térden állva fog könyörögni, hogy aláírhasa! – mondta a hadnagy.

Kezem, lábam összekötötték, rúddal felkötötték és gumibottal vertek.

Másnap térden csúszva tudtam csak menni. Rugdalt az őr, aki az újabb kihallgatásra kísért, de nem tudtam talpra állni. Négykézláb mentem a hadnagy elé, aki ezzel fogadott:

- Na látja, megmondtam magának, hogy térden fog állni...

Akkor is kijelentettem, hogy az nem az én vallomásom. De aláírtam, mert tudtam: valahogy meg kell állítani a fölösleges kínszenvedést.

Az ávéhás hadnagy is rájött, hogy Bandiét írtam alá, akkor meg ezért támadt rám:

- Piszkos fasiszta, mért írta alá?!

Magarázhattam, hogy én szóltam.

- Ne pofázzon!

És akkor meg ezért vertek.

A Fő utcai előzetes fogságból a hatodik emeletre, a 'hűtlen osztályra' jutottam, ide azokat hozták, akiket kémkedéssel és hazaárulással vádoltak. Lifttel tudtak csak felvinni, a verések miatt nem bírtam a saját lábamon. Egymást nem láttuk: a folyosón letérdeltettek, a szemünket bekötötték, a fejünkre pokrócot borítottak. Kopaszra nyírtak, összerugdaltak a pribékek és néhány nap magánzárka után közös cellába tettek. 35-50-en voltunk a 8-10 személyes cellában. Itt közölték velünk a vádat s itt várhattuk meg, mi lesz velünk.

A nevünket el kellett felejtenünk, én a Z 810-es számot kaptam. A Z-vel legalább a vezetéknevemre ismerhettem.

Valóban, csak számok voltunk. A család azt sem tudta, mi van velünk.

Az első karácsony a börtönben... Ferenc atya is velünk volt a hűtlen osztályon, a 628-as zárkában, halálra ítélték, később ki is végezték. Akkor éppen 35-40 volt a zárkalétszám.

Emeletes ágyakon feküdtünk, két ágyat összetoltak, így a két helyen hárman fértünk el. Középen is feküdt valaki alul-felül, hatan a négyes ágyon a törekes szalmazsákokon.

Később, például Tatabányán a bányában a bajtársaink titokban már áldoztak is, itt erről szó sem lehetett. A papunk, pálos rendű szerzetes volt, hátul, bent az ágyak között elmerült, megemlékezett. Imádkoztunk, mindenki magába fordult.

Tilos volt bármit magunknál tartanunk, de valaki bejelentette, hogy ceruza, zsilutpenge, valami tiltott dolog lehet nálunk. Újságot sem olvashattunk, de a lapokból, folyóiratokból egy-egy kivágás bejutott, tudtuk, mi történik.

Bejött a börtönőr és ordítva mutatott rá az ágyakra:

- Ezt! Ezt! Ezt!

Borzalmas hangja volt a csizmájuknak, ahogy egyre közelebb értek a zárkáinkhoz. Hallottuk, hogy jönnek, de hát szenteste volt.

Kiabálnak:

- Hipis!

Zárkavizit és kutatás! Valaki vamzer besúgott valakit.

Rendbe lett téve a zárka; szállt a törek, a por, borzalmas volt. Persze semmit sem találtak. Le kellett vetnünk daróc öltözékünket, bakancsunkat és seprűvel úgy megverték, cirok seprűvel... Ez volt az ő szentesti sztalin-jézuskájuk.

A tetű ávosok minden tíz ágy közül kettőt-hármat felrúgtak, kiszórták a szalmát, borzasztó volt, fulladoztunk. Közben a pribékek ordítottak, ütöttek-verték, valósággal tomboltak.

Olyan gyűlöletet éreztünk.

A következő szenteste már egészen más hangulatú volt: élve megúsztuk! A kisebb büntetésekkel rabtáborokban dolgoztak; minket, akiknek a halálos ítéletét kegyelemből életfogytiglanra változtatták, továbbra is szigorú őrizetben tartottak, de hát csak életben maradtunk.

Akik Barcikát, Palkonyát, Pentelét, Tiszalököt építették, Csolnokon, Tatabányán, Várpalotán voltak bányában, hozzánk képest egész jól jártak: a nehéz munkához erő kellett, ezért nem éhezették és különösebben nem is bántották őket. Recsk megsemmisítő tábornak készült, de egyszer csak rájöttek, hogy nagy terveikhez nincs elég munkáskéz és bevetették a mindennél olcsóbb rab munkaerőt. A Fő utca ezekhez képest Auschwitz volt, ahol verték és éhezették bennünket.

Vác meg maradt a magunk fajta életfogytosoknak.

1950 novemberében volt az első fokú tárgyalásunk.

Felolvasták az ávéhán felvett jegyzőkönyvet, hozzászólni valónk nem lehetett.

- Megértették?

- Meg.

És kivonult a bíróság, majd visszajött. A hadbíró, Sípos Miklós, máskor a Sípos János nevet használta, felolvasta az ítéletet.

Az I-VI. rendű vádlottat kötél általi halálra és teljes vagyonekobzásra, a VII. rendűt 16, a VIII. rendűt 11 évre ítélték. Megkérdezték: fellebbezünk-e, vagy belenyugszunk?

A kirendelt ügyvéd, aki a védelmünket ellátta, csak annyit mondott: a büntetést megérdemeljük, de méltányolják életkorunkat.

A másodfokú tárgyalás januárban a Filler utcában volt. A VII. és a VIII. rendű vádlott nem fellebbezett, hogy ne ítélhessék őket is halálra. A bíróság mind a hat halálos ítéletet jóváhagyta.

A siralomházba Tóth nevű őrmester vitt le. Kegyetlen, szadista ávéhás volt! De akkoriban valamiért mintha megszelídült volna egy kicsit. Azt mondtam neki:

- Nézze, őrmester, elítéltek, várjuk a halált. Andrással együtt nőttünk fel, tegyen vele egy cellába! Ez már nem befolyásolja az ítéletet.

Bandi a második szomszédom volt Kövesden!

Rám nézett, gondolkodott.

Hárman már voltak az egyszemélyes cellában, oda helyezett mindkettőnket.

Bandival megértettük, mi történt, de azt is, hogy áruló kint is volt.

Az egyik, szintén halálra ítélt társunknak, aki később kegyelmet kapott, anyját és apját is letartóztatták, mert nem jelentették, hogy fiuk megszökött a honvédségtől. Nem tudtak semmit a szökésről, de az apát 7, az anyát 4 év börtönre ítélték.

Hetente egyszer az udvaron futtattak bennünket, hogy ne csak ülünk, mozogjunk is. Szentpéteri felmászott Bandi hátára, köhögött, hogy jelezze a szüleinek, itt van, még él.

83 napig voltam együtt Bandival a földszinti siralomházban.

A kivégzések is ezen az udvaron voltak. Általában hajnalban, meg késő este, mindig sötétben akasztottak. Hallottuk a bitófák ácsolását, aztán beindították a diesel-autó motorját, hogy elnyomja a kivégzés hangját. Később gázálcot tettek a halálra ítélt fejére, ne halljuk, hogy végül mit mond.

(- Halál a megszállókra! – Éljen Magyarország! - Édesanyám, bocsáss meg! - Isten mindent lát. – Holnap ti jöttök! – Le a vörös zsarnoksággal! – Vesszen Rákosi! – Szűz Mária.)

Egyikük, 24 éves, nagyon bátor fiú volt, a másikat is bátorította. A legmegrendítőbb az ő viselkedése volt. A kivégzés előtti este, pedig nem tudta, reggel mi vár rá, befordult a sarokba. Mozdulatlan maradt, majd amikor megfordult, észrevettük: könnyes a szeme. Akkor láttam először meghatódni.

Utána bocsánatot kért.

Nem válaszoltam. Nagyon vallásos voltam. Jézus, aki Isten fia volt, mégis szenvedett és sírt, hogyan tudnánk mi ezt az érzelmet magunknak megengedni?

Hajnalban - éjjel-nappal égett a villany, nehogy valaki öngyilkos legyen – kicsapódott az ajtó, kiszólitotta az őrmester. Össze akarta szedni a cókmókját.

- Hagyja, úgyis visszajön – hazudta az őr.

Elbúcsúztunk, megöleltük egymást. Kint a pribékek lefogták, a bilincset ráverték; hallottuk a tülekedést. Amikor beindították a motort, imádkozni kezdtünk.

Ő Németországból jött vissza.

Az amerikaiak, meg az angolok, főleg az angolok foglalkoztak velünk, ők szervezték az ellenállást. A legtöbb dupla kém az angoloknál volt.

A 'halálosak' belekarcolták a falba az üzeneteiket, le kellett kaparni, majd újrafestették. A feleségének, a családjának, barátainak üzent így utoljára az ember.

Valóban úgy van, ahogy mondják: a siralomházban, amikor az ember a halált várja, újraéli az életét, pörög, pörög az egész, mintha filmet látna.

Egy időre leállították a kivégzéseket.

A legtöbben két-három hetet töltöttek a siralomházban, ennyi idő alatt fordult meg a kegyelmi kérvény, és várhatta a kivégzést.

Alig három hónap után előbb Janit kiszólitották. Gondoltam, vagy máshová visznek, vagy kegyelmet kapott! Aztán én következtem. Ez a kegyetlen őrmester benéz, hogy:

- Na, Ferenc, jöjjön!

Mikor nevezett ő engem Ferencnek?!

Bandi hozzám fordult:

- Te Fercsi, biztos kegyelmet kaptál!

Sípos Miklós hadbíró felolvasta újra az első, majd az azt helybenhagyó másodfokú ítéletet és az embert az utolsó pillanatig bizonytalanságban tartva a végére hagyta: a kötél általi halálos ítéletet életfogytiglani börtönbüntetésre változtatták át!

Kivittek, ott láttam Janit nagy boldogan. Az őr a falnak lökdösött, rugdosott. Nem szomorkodtunk! Hangosan hahotáztunk, mert azt éreztük: csinálhatnak velünk amit akarnak, az életünk megmarad.

Az őr az őrmesterhez fordult, de az rászólt:

- Hagyja őket békén.

Ebben a szadista őrmesterben valami emberi érzés beindult.

A hatodik emeletre visszavittek, ahol egy foglár törzsőrmester azzal lepelt meg, hogy odaszólt.

- A szülei jól vannak, csókoltatják.

Kiderült: édesanyám keresett. Az ávós ott volt a portán, amikor ájultan odavitték.

Felélesztették és édesanyám felismerte: ez a foglár törzsőrmester egykor mint szomszéd falusi patkolókovács gyakran megfordult nálunk és édesapámtól több munkát is rendelt.

- A Horváth-féle pinceborozó megvan még? – kérdezte egyszer.

Zarándfalva mellett, Mosonkövesden.

Nem tudtam, honnan ez az egész, soha nem fedte föl, hogy honnan ismer minket.

Utólag tudtam meg.

Nyáron Vácra kerültünk, majd a Gyűjtőfogház, aztán vissza, mint veszélyes terroristát ott őriztek. Vácra 1956-ban kerültem ki. Beálltam a szabadságharcosok közé, hogy segítsek kiverni az oroszokat, de jött november negyedike, futhattam tovább: hazanéztem, beköszöntem a szüleimhez és már mehettem is át Ausztriába.

Grácban befejeztem a tanulmányaimat: érettségiztem, majd akadémián tanultam, később fociedző volt a fő foglalkozásom. Csodák csodájára itt a Lajtabánságban, Németújváron telepedhettem le. Hányszor elnéztem Kövesd felé!... Csak egy ugrás innen. Ma meg már, ha akarnék, naponta hazamehetnék. Az osztrák-magyar határ szinte volt, nincs; úgy veszem, a Lajta se bánja. Bár lassan nem lesz kihez átrándulni Lajtabánság keleti felébe.

Két fiam, egy leányom van, mind tud magyarul, az unokák is valamennyire.

Többször kértem hazalátogatásra engedélyt, de csak akkor jöhettem, amikor 1984-ben meghalt édesapám. Tíznapos engedélyt kaptam, de állandóan megfigyeltek.

A rendszerváltozás óta már nem tartanak hazaárulónak és rosszfiúnak! Csak hát az a négy fölakasztott gyermekkori pajtásom nem élhette meg.

„... MEGKEZDEM ÉN, LETÖLTITEK TI”... Nem töltött le közülük senki semmit.

Kukkerlátás

Honvéd, messzelátóval, a kádárjankóvilágban a Róbert Károly körúti kórodában szórakoztatja a szemorvost... Megállt az ész az Úr Jézus Krisztus 1965. évében a Honvédkórházban! Órült, mi más lehet. Azt állítja, úgy lát, mint aki fordítva néz a kukkerba.

- Ne forgassa összevissza azt a kukkert! Inkább mondja meg, mi a baja!!!

Amikor az emberrel így ordítottak a Kádár-korszak még vérgőzös első tizedében, hogyne rettent volna meg a szegény magyar honvéd! Amiben – nyilván – belefoglaltatott: különben kivágja, mint a.

Hogyishívják a hogyishívjákot.

Kivágni kivágta, de várjuk ki a végét.

Nem mondtak semmit, csak kihívták a zárkából. Le a börtön ruhatárába, ahol megkapta a komiszt, a csíkos rabruha helyett magára öltötte, és a kezébe nyomott papírjaival nekivágott Budapestnek.

Hogy jutna eszébe szökni?! Tudja, mivel járna. Épp ellenkezőleg.

Tavaszi Duna-part, nyüzsgés, élet. Valamiért oly idegen. Hogy vágyott ide ki! Látni szabadon az eget.

Láthatja; érezheti; szabadság; valahogy teljesen mégsem. Sőt. Tudja, hová küldték.

Mehetek vissza az egységemhez?

Dehogy; itt a papírja, menjen a Honvédkórházba.

Hol van? Merre menjek?

Villamos, átszállás. Leszállás.

'Honvédkórház'. Nocsak. Erről nem volt szó az ügyésznél. A foglár honnan tudta volna. Ő meg minek kérdezősködni. Még a végén.

Kiül a Duna-parti liget padjára, levegőt vesz, mielőtt továbbmenne. Nekivágna az újabb bizonytalannak. A ki tudja, minek. Mielőtt megindulna, szusszan egyet. Kint.

Szabadon? Valamiért nem érzi. Csak hogy.

Újabb megpróbáltatások várnak rá, jól tudja, megint valami, amire nem tud fölkészülni. Honnan tudná, hogyan kell viselkednie, hogy mégiscsak megússza?!

Eddig rendben. Csak el ne rontsa.

Villamossal a Róbert Károly körútra. Ha nem kérdez meg tíz embert, egyet sem, míg szerencsésen odaér. A kapunál találja magát.

Üvegablak mögött a katonapajtás kapus. Beáll a sorba, mások is befelé igyekeznek. Polgári öltözetben, bakahacukában, ki hogy.

Erőt, egészséget, itt vagyok.

ÉN meg emitt, olvasni a kapus arcán. Mit hülyéskedik ez a koma? Hova megy?

ÉN? Ahova kell.

Hova küldték, katona?!

Ide, erre a címre.

Mutatja a beutalóját. A fogadóbizottság elnöke – sorkatona – arca megrebben, a Legfőbb Ügyészségről küldték.

Melyik osztályra?

Nem tudom.

Nem mondták?

Nem.

Mi a baja?

Nekem semmi.

Valamiért csak ideküldték! – kezdi elveszteni a türelmét a (krumplivirágos) kapus katona, mert az ügyefogyott beutalt mögött már hangoskodni kezdenek a többiek.

Nyilván.

Valamije csak szokott fájni? – adja az orvosdoktor az üveg mögötti (mint látható, igen nehéz és felelősségteljes) szolgálatot ellátó magyar honvéd sortiszt a Honvédkórodában az Úr 1965. évének későtavaszaán a délelőtti órákban.

A szemem!

Szemészet! – sóhajt a pajtás, és már útba is igazítja, merre menjen.

Na hála Istennek, hogy ez is megvan. Ezen is túlesett! A szemosztály.

Ott senki sem vár rá. Azazhog: beadja a nővérkének a papírját, és már le is ülhet, várhat a sorára. Estig tán bekerülök - mereng a Károly Róbert-i légben. De ha nem, hol fog aludni? Ha ezek nem rendezik el a dolgát. Ezt sem mondták meg neki, mi lesz, ha itt túlesik a vizsgálaton. Hova tovább?

Persze, hogy persze. Csak nyugi.

'Szabad vagy'. De hogy ennyire?...

Szemészet. Különösebb baja sosem volt egyik félszemével sem. Tán az egyik egy kicsikét kisebb, mint a másik; azaz a másik nagyobb. Na, ezzel nem fogja szórakoztatni őket, mert kivágják, mint Feri szokta a huszonegyet, mehet vissza a Fő utcára (honnan az előbb a Gyorskocsi utca felől engedték szabadon). Amikor kicsi volt, szemüveget akartak neki fölírni, de édesanyja nem vitte vissza a szemészhez, mert az azt mondta, hogy különben úgyis elnövi. Az egyik szeme – a bal, vagy a jobb, már nem emlékszik, lényeg, hogy csak a fél szeme – gyöngébb, mint a másik, feles, vagy milyen a hibája. A pápaszem másik ablakába ablaküveg kerül, emebbe a látásjavító feles.

Hagyd el, elnövi! – igazította el a dolgokat az apja.

Honvéd, én nem ezekre a mesékre vagyok kíváncsi, hanem arra, mi a baja?! – kelt ki magából a szemészeti osztály szemorvosdoktor főhadnagya.

Szólíthatom százados elftársnak?

Ettől egy kicsit megenyhült a pályája elején álló szakember.

Ember, mi a baja, azt mondja meg nekem – és tovább vizsgáltatta szerszámaival (műszereivel) szeme tükrét, mélyét, árkát, látását, kancsulását, golyója forgását, bogarát, miegyebét a látószervének. Előbb az egyiket, aztán a másikat.

Semmi. Semmi elváltozás, bármi, ami miatt jogos lenne itt tartani. Mert nyilván azért küldték, mert komoly a baja, ide, a főügyészségről.

A főügyészségről küldték? – kérdi meg újra a nővérkét az orvosdoktor, kicsikét megpihenve a vizsgálat útvesztőjében.

A börtönből.

Börtönből?

Fő utca.

Visszateszi a szemvizsgálót a szemére, de újfent kérdi: Más baja nincs a szemének?

Előfordul.

Na végre! Magából úgy kell mindent harapófogóval kiszedni? Mondja.

Néha úgy látok, mintha fordítva néznék a kukkerba.

Mibe?

Kukkerba.

Messzelátóba? Milyen gyártmányú a távcső? – akarja mondani. - Ne marhaskodjon, ez nem vicc, nem a Lúdas Matyi szerkesztőségében van a honvéd elftárs, hogy ilyesmivel szórakozzék a Honvédkórház dolgozóinak drága idejében!

Kezdett kiakadni.

Szóval, mint amikor a kukkerba.

Megint kezdi, újra, a vizsgálatok sorát. Hátha valamit kihagyott, rosszul értelmezett, nem tulajdonított jelentőséget. És mi az, hogy fordítva?!

Ha a kukkert megfordítjuk, nem közelebb, hanem távolabb látjuk a dolgokat.
Kicsinyít, és nem nagyít, eltávolít a kukker!

És maga úgy lát.

A doktor már majdnem kancsalít, ahogy végigméri az előtte álló székben ülő komát.

Mikor jön rá magára ez a 'kukkerlátás'? – adja kicsikét lejjebb, hátha mégiscsak dülőre jutnak egymással, beteg s orvoslója.

Főleg télen, általában este, tán amikor egy kicsit fáradt az ember, vagy vitaminhiánya lehet, mert ha zöldre nézek, eltűnik ez a rossz látás. A zöld szín előbb-utóbb mindig visszahozza a rendes látásomat, megszűnik ez a kicsinyítés, eltávolítás, zsugorítás, fordított kukkerlátás. Előfordul, hogy éjszaka arra ébred, nem lát jól, a szobában minden úgy eltávolodik tőle, már-már megijed, hol van, hova jutott?!

És milyen 'kukkerjuk' van az egységüknél? – zavarodik bele a doki a vizsgálat folytatása közepette.

A seregben nincs messzelátónk, csak nekünk van odahaza, amivel a színházban szokta apám a szép színésznéket vizsgálgatni!

Színházi kukker? Ezt mért nem mondta!

Nézzé, ne nézzem engem hülyének, magának kutya baja! A szeme makkegészséges.

Valóban! Csak amikor rossz a látásom, éppen úgy látok, mintha megfordítanám a kukkert...

Ne forgassa azt a kukkert! Tegye le – és menjen a francba, de ezt csak gondolhatja, mert nagyon pipás. A méreg előnti.

Megvan még az a kukker odahaza?

Mondom, kezd kiakadni a doki.

A zárt osztályon mondja majd neki egy hasonló lógós alak: Jó, hogy nem lőtt le, mert az orvosoknak is van szolgálati fegyverük.

Az hiányzott volna, nem a kukkerlátás!

Ha egy kicsit még faggatózott volna a doki, rájöhetett volna, hogy egyedülálló betegsége bukkan, az emberiség egy szem képviselője által elviselt betegség tüneteivel állsz előtte! Rólad fogják elnevezni ezt a betegséget. Rólad, vagy a dokiról, aki megérti, mekkora lehetőséget kínál neki az igen-igen ritka szembajod. A 'Nagy féle kukkerlátás'! (Ha meg Kiss a mi honvédünk, 'Kiss-látás'.) (Mondom, ahogy tetszik; mert ki tudja, hogy hívják a mi kis szökevényünket.)

Őt is leszerelték. Olybá vehette a lefüvező orvosbizottság, effélékre valóban nincs szüksége a Magyar Néphadseregnek (hogy ne is említsük a Varsói Szerződést).

Van ott nélkületek is épp elég alkalmatlan alak!

Kukkerlátás ide, messzelátó-betegség oda, a távcső nem volt kéznél, úgyhogy.

Nem máshová küldték magát? - fogott gyanút egy adott pillanatban a szemorvos honvédtiszt a Honvéd Kórodában. Úgy érti, más osztályra.

Meglehet.

Aztán mi a véleménye, melyik lehet az?

Nincs véleményem, de esetleg.

Mondja már, mert kivágom, hogy megemlegeti!

Az ideg.

Elme?

S mintha megvilágosodna valami az orvoslóknak.

Két markos, fehér köpenyes ápolóval tért vissza a rendelőbe.

Csak nyugalom, honvéd elftárs, nincs semmi baj! Most már minden elrendeződik, ezek a bácsik már vártak magára.

Átszemelt arccal belékarol, átadja a kényszerzubbonyt kézben tartó ápolóknak, akik tovább nyugtatják: Nyugalom, minden rendben lesz, jó helyre megyünk, ott majd meggyógyítják. Ha nem ugrál, minden baj nélkül átmegyünk a mi osztályunkra.

Hogy melyikre, minek mondaná. Nem akarják még jobban megijeszteni.

Miért nem hozzánk jött? A főorvos úr már várja magát.

Katona, mit tett? De most már minden rendben lesz.

A kényszerzubbonyt elteszik, nincs rá szükség. Honvédünk békésen tűri, hogy azok kétfelől belékaroljanak, és szépen elvigyék a maguk zárt osztályára.

Nem tudom, hogy csinálta, de emiatt úszta meg – árulta el utóbb az unokaöccsének, katonaszökevényünk valamikori osztálytársának az egyik elmeosztályi betegápoló.

Tudatosan, vagy csak így alakult?

Így hozta a sor.

Honvéd, honvéd! Ha tudnád, mibe keveredtél?!

Gyanította; csak valahogy torkig volt az egészszel.

Most egy hónap a rácsok mögött, ezúttal orvosi felügyelet alatt. Örültek, örültséget tettetők, betegek és beteget játszó közepé került, hogy megfigyeljék a viselkedését, megvizsgálják elméleti állapotát, s majd a végeredményt fölterjessék az arra illetékes FÜV-nek – lefűvezzék, avagy mehet vissza a dutyiba. Hogy pontosan mi is az a FÜV, ma sem tudja; akkor egyszer említették a megfejtését, hogy ne feledte volna el? Kisebb gondja is nagyobb volt.

Szabadulni. Megszabadult! Bár addig még.

Gerincszúrás.

Ha szerencséje lesz, nem bénul meg – bátorította az osztályos orvos. Meg hát hogy hátha így kiugratja a nyulat a bokorból: Nem, ne, inkább mindent bevallok!

Nem azért kezdett bele.

A kisebb műtétrel fölérő gerincszúrásos agyvízcsapolás előkészítéseként szúrta meg a vizsgálóban a doktor.

Nekem itt ne remegjen, mert átszalad a tőkéig a tú! – ordított az elmeorvos, mert honvédünk úgy reszketett, mint a Bécs ostromára csörtető pogány had látta Kislajtai országút menti nyárfa levele! És szökevényünk bárhogy igyekezett uralkodni magán, a cidrizés abba nem maradt.

Hogy fogja kibírni a gerinccsapolást?!

Vigyázzon, mert ebből sokkolás lehet!

Az hiányzana, hogy megrezgessék.

A műtőben a műtőasztalon állt neki a gerincszúrásnak az addigra valamennyire lehiggadt elmész.

Tudja még mozgatni a lábát? És a kezét?

Ki már nem a saját lábán ment: tolták, ágyába fektették, s egy hétig föl sem kelhetett. Ott, ágyában feküdt, amikor többször is meglátogatta az a szintén kivizsgálásra ott tartott katonabajtárs, aki azzal nyugtatta, hogy ha az ország elnyeri a szabadságát, őt nem fogják fölakasztani.

A csepeli munkások ellenállásáról regélt: hogy tiltakozzanak a megnyomorításuk, szavuk semmibe vétele ellen, lehegesztették a külföldre szánt áruval teli vasúti kocsikat. Ő maga is részt vett április negyedikén, május elején, november hetedikén a vörös zászlók meggyalázásában: ha lehetett, letépték, ha futni kellett, csak rádobták a mocskos koloncot.

Fölgyújtottátok?

Nem, de jó, hogy mondod.

Téged leszerelnek, de engem...

Ki tudja, hol, hogyan végezte.

Szívből gyűlölt mindent, aminek köze volt az úgynevezett szocializmushoz. Katonaszökevényünk elmondta neki: minden megszállás esküdt ellensége, vele fogna fegyvert, hogy kizavarjuk a betolakodókat... akkor, ha nem a biztos halálba rohannak. Mert azzal nem győzzük le őket, ha pusztá kézzel nekik megyünk; ésszel, csalafintasággal, megetetve őket, elaltatva éberségüket, látszólag hódolva készülni arra a szent pillanatra, amikor már esélyünk támad kiverni őket! És nem minden szocialista hazaáruló, ő is az, de neki, meg a maga fajtának első a haza! A Rákosihoz, Kádárhoz hasonló zsarnokokhoz semmi közünk.

Meglepődött, és, mondom, úgy változtatott hazafölszabadító, komcsifaló elképzelésén, hogy a végén kibökte: Téged nem látunk föl.

Hogy ilyen szépen megegyeztek a haza – meg a maguk - sorsát illetően, akár tíz-tizenöt év jutalmat is kaphattak volna. Az 1965-i Honvédkórház (se ki, se be) zárt osztályának betegszobájában akár lehallgatókészülék is lehetett volna. A jelek szerint nem volt. Legalábbis katonaszökevényünk innen szabadult.

Arra vigyázott, nehogy megsokkolják – pontosabban egyedül attól tartott, hogy őt is letaglózzák. Láttá tönkrecsapva festőművésznek készülő bajtársát, aki azért került ide – nyilván le akart ő is szerelni -, mert vallási mániákusnak adta ki magát. Szeretett zongorázni; ahol bakaként szolgált, erre a kaszárnyában mód nem nyílt, hát az első vasárnap, amikor kimenőt kapott, meglátogatta a katolikus templomot, és a mise után megbeszélte a pappal, hogy amint lesz egy kis szabad ideje, megint beül orgonálni.

Amikor az egység politikai tisztjének a fülébe jutott, mit nem művel ez a Kovács – vagy Mészáros, szóval mindegy (később azért nem lett mindegy, mert jó nevű festővé emelkedett) - honvéd, nem akart hinni a bejelentésnek.

Hova, templomba?!

Magyar honvéd, a Magyar Néphadsereg katonája, a Varsói Szerződés tagállamának seregében szolgáló közlegény csak úgy kapja magát és 'zongorázzon' a klerikális reakció büntanyájának kórusán?

Nem zongora, orgona.

Na, csak ezt ne mondta volna! A kihallgatásra rendelt baka jobban tette volna, ha nem okítja ki a főhadnagy elftársat. Nemrég végzett, tele volt osztályharcos érzélemmel, hogy az indulatról, meg az ateizmusról most szót se ejtsünk, nem! Ilyet, az ő egységében. Várj csak, 'muzsikus'.

Hallom, muzsikálunk, muzsikálunk?! Zongorázni tetszik jájni?!!!

Nem részletezve a kihallgatást, melyről két rezgetés közt művészpálánta honvéd bajtársunk beszámolt a Honvédkóroda (se té, se tova) folyosóján való séta közben a szökevény cimborának, a lényeg, hogy egy idő után ráeszmélt: a dühöngő poltiszt elftársat be lehet csapni. Ugrasztani nem biztos, de félrevezetni hogyan! Az orgonálás közben őt hallgató angyalokkal kezdődött, az elámult - és megdermedt – tisztecske megdöbbenésére az Úr Jézus Krisztussal való társalkodásba torkollott, s ki tudja, hogy végződött volna az előadásabeli mese a hol hét közben inkább estefelé, hol vasárnap délután megejtett templomi orgonahangolásokról, ha a főhadnagy egy adott pillanatban nem látja át (mégis) a helyzetet.

És beszélgetni is szoktak?... - azzal a micsodával, akarja mondani kicsodával.

Még hogy, de.

Ezzel elvetette a sulykot, mert másnap már kiszállt az elhárítás szakembergárdája a készülékeivel megvizsgálni, nincs-e összeköttetés a Szabad Európa Rádió, meg a Helybéli Plébánia és Templom között. Hogy nem lettek semmit, csak a falu papját kellett áthelyezni valami nyugodtabb, honvéd- (s persze KISZ-tábor-) mentes helyre, nehogy tovább folytathassa fiatalságunkat károsító sanda működését a klérus és az imperializmus javára. Ő pedig mint a háborodottság bizonyos jeleit mutató katona nyomban a katonakórodába szállított.

Igen, őt egyből idehozták. Nem úgy, mint szökevényünket.
Tudtam, hogy nem vagy őrült – jelentette ki két évtized múltán egy tárlatmegnyitón a művész a vele ott újfönt összetalálkozó volt katonaszökevény elmeosztályi társnak.
Ő sem, de hát valahogy szabadulni kellett. S ez: vagy sikerült, vagy mégsem.
Katona, katona.
Jó, hogy előre nem tudja az ember, melyik lépése mivel jár.
Mert megtervezheted, de hogy ugyanúgy történjenek a dolgok... Kizárt.
Legfőbb ha az angyalok nótáját húzod el. (Ők a tiéd.)
Mi volt, mi nem, honnan tudhatnánk. Az viszont bizonyos, nem volt akármilyen onnan kijönni. Szabadon, kíséret nélkül, amerre látsz.
Ekkora szabadságot a hatvanas években... Könnyű volt nektek!
Nekünk igen.

Anyám a számra ütött

Ötezer lelkes, Bákó alatti, katolikus csángók lakta hely a szülőfalum. A fele görögkeleti román. Az idősek, egymás közt, magyarul beszélnek. Jobban tűnőben a magyar. Sokan jönnek ide (Magyarországra) dolgozni.

Anyám a számra ütött, ha magyarul szólaltam meg. Szeretettel! Nem azért, hogy ne beszéljek magyarul. Semmi köze a politikához. Az érvényesülés miatt, hogy úgy könnyebb! Mert már látja, így érvényesül az ember, ha több nyelven tud.

Ennyi idő kellett hozzá.

Ő kérdi, mit is mondtam?... Mert nem minden itteni szót ért.

Ma magyarul, románul váltva beszélnek.

A felnőttek. A gyerekek alig.

Hárman vagyunk testvérek. Földművesek. A tsz-ben dolgoztak, a nyugdíjból élnek a szüleim. Egy kis föld, pár hektár. 7-8 hektár. Abból csak nagyon szegényesen lehetne megélni!

Kapával műveljék? A traktor drága, bérbe adják. Sajnos, nem sokat kapnak.

Még nagyobb baj van, mint Magyarországon.

Öt traktor van a faluban?

Drágább a megművelése, mint amennyi hasznot hoz.

Persze látom, itt se könnyű.

Bákó 19 kilométer.

Otthon román iskola van. A 10 osztály után városba mentem, Bákóba. A szakiskola másfél év, eladó, pincér lettem. Dolgoztam, a katonaság előtt két évet. '89/90-ben katona voltam. Éppen a legjobbkor!

Isteni gondviselés: három hónapos tengerparti kiképzésen vettem részt. Határőr lettem volna. Bukarestbe kerültem írnoknak. A forradalom előtt egy hónappal kérdezte a főnök:

- Visszamész a tengerpartra, vagy maradsz?

Beleuntam. Visszamentem. Bukarestben, ahol voltam, tíz katona meghalt. Isteni gondviselés volt, hogy így történt.

Visszamentem Konstancára.

Valami 'hülye pap' csinált valamit Erdélyben – hallottuk a tisztektől. A 'hülye pap' Tőkés László volt. Hallgattuk a Szabad Európa Rádiót. Ott hallottuk, mi történt Temesvárt. '91-ben átjöttem Erdélybe. '94-ben a színházban találkoztam Tőkés Lászlóval Váradon. Estin ott érettségiztem, magyarul az Ady Endre Líceumban.

- Meglátod, ki fog ide jönni!

A püspököm helyett mehettem.

Pap atya hívott, hogy megmutassa:

- Ő lenne a 'hülye pap'!

Váradon, '91-ben a szilágysomlyói pap (Moldvából, szomszéd faluból való) mondta: szeretné elvinni azokat, akik magyarul tanulnának! Huszonkét éves voltam, Bákóban dolgoztam.

- Gondolod, hogy megtanulnék magyarul?

- Gyere!

Gondolkodási időt kértem.

Egye fene!

A ferencesekhez, vagy Jassiba a szemináriumba mentem volna.

Egye csoda, hát megyek.

- Jó lesz ez neked, fiam? – édesanyám kérdezte.

Megkövetelte a rendet, de ebbe nem szólt bele.

Átjöttem.

Nagyváradra kerültem. Négyen jöttünk át. Az Ady Endre Líceum református tanárnője adott szállást nekünk, ő segített. Munkát is találtunk, én pincérként dolgoztam. Be is íratlak a líceumba.

Azt hittem, előbb román iskola; egyből magyar?!

- Meg akar tanulni magyarul, vagy se?!

'94-ben érettségiztem; három év esti.

Ketten maradtunk.

Három évig nap mint nap foglalkozott velünk a református tanár néni.

Első év után vissza akartam menni, nem fog sikerülni! Az esti iskola előtti tananyag ábécé-jétől a nyolcadikos anyagig átvettük.

Ministráltam az egyik templomban. A tanárnő meghallgatta, hogy olvasom a Szentírást.

- Mért akar elmenni? Van mit csiszolni, de megy az!

Mit mondjak erre.

- Akar tanulni, vagy nem?

Kimondtuk: igen!

Magyarul érettségiztem.

Osztálytársaink is: befogadtak, segítettek. Például az osztályfőnök, magyartanárnő, Adyt előbb próbálta románra fordítani, hogy értsük.

Amikor '91-ben először átjöttem Erdélybe, tudtam: alkalmazkodni kell!

Váradon, a reggeli szentmisén: öt öregasszony, a pap meg én! Nálunk: 6-kor mise, kapa a falnak támasztva, ott van az egész falu, 7-re mennek dolgozni a földre.

Alkalmazkodni, de nem mindenáron.

Nem értem, miért bántják Tökés Lászlót!

A magyar Tökés-gyalázók mennyivel jobbak, mint a román Tökés-gyalázók?

Másfél millióan szavaztak a kettős állampolgárságra?... Hallom, van, aki azt mondja, ennyi a magyar a tízmilliós anyaországban. Pedig a többi is magyar! Annyival többet kell dolgozni – a misszióért.

Fölemelésükért.

1994-ben Magyarországon a cisztercieknél, Zircen kötöttem ki. Három évig szerzetes szerettem volna lenni. Talán nem nekem való. Visszamentem Váradra, pincérként dolgoztam. Három éve jöttem ide váradi egyházmegyésként, a püspök úr ideküldött a papnöveldebe.

Örültem; meglepődtem, ismert Tempfli József!

Másik társam Franciaországban papként működik.

Hat évig kell tanulnom. Két évet Zircből elfogadtak, egy évet pótoltam, jövőre, ha jól sikerül, Tempfli püspök úr fölszentel.

Szeretnék Magyarországon maradni, akár itt, Mosonban, de szeretem Erdélyt is! Nagyon megszerettem. Nagyváradot, Kolozsvárt, Temesvárt nagyon szeretem. Azonnal belegyeznék, ha odahelyeznének.

Patachich püspök építtette Váradon a palotát. Azt mondják, Mária Terézia azt kérdezte tőle:

- Nem túl nagyól ez egy disznónak?

Megválaszolt a püspök:

- Elférünk benne ketten is, felség!

Ezért el kellett hagynia Váradot. Állítólag egy éjszakát töltött az új püspöki palotában. Kalocsán is ő építtette a püspöki székházat.

Nálunk, a Szeret menti faluban, ma, magyar iskola? Nem, nincsen.

Bákóban a magyar szövetséggel szeretném fölvenni a kapcsolatot.

Külsőrekecsinben magyar iskola épül?! ... Bőjte, amit tesz, az RMDSZ-nek kellett volna '90-ben!

Ahelyett, hogy összefognának Tőkésékkal, az ellentétet szítják. Együtt kellene föllépniük.

A klézsei csángók magyar könyv égetése? Megértem! Mert az egyszerű embereket senki sem világosította föl! Tájékozatlanok! Az értelmiséggel, pappal, polgármesterrel, tanárral megértette Bőjte Csaba, hogy érdekük, előnyt jelent. A magyar és a román gyerekeket egyaránt fölemelni!

Ez hiányzik a magyar politikából ideát, odaát.

Nem lehet mindenki Bőjte? Igaz.

Nekem sem volt könnyű otthon a plébánosommal. Elkezdett szekálni, hogy mit akarok. Amikor estire jártam.

- Mit akarsz te ott, magyar pap akarsz lenni?!

Ő is csángó, de csak románul hajlandó megszólalni.

Végül csak ennyit mondott:

- Ne gondold, hogy ide fogsz jönni misézni!

Hun vagyok én még attól, hogy pap legyek.

A harmadik évben már nem merte kérdezni.

Atya kérem, mióta beszéli a csángó nyelvet? – kérdeztem.

Nem szólt semmit.

Mint Szent Pál, 'levelező' lett (Jászvásárba küldi följelentéseit), én meg most tanulom! Nem a jelentgetést.

A mesterem lehetne; lehetett volna.

Küzd az asszonyokkal.

Jobb a békesség?

Ne gondold!

Sokáig volt nálunk; elhelyezték. A mostani plébános nagyon nyitott. Tavaly Váradon a diakónus-szentelésem karácsonykor, nagyon rossz idő volt, édesanyám sem tudott eljönni. A papszentelés nyáron lesz.

A székesegyházban a mise előtt a padban, a három első sorban tíz csángó nénit vettem észre, viseletben. A legrosszabb időben, hófúvásban kerülővel, Bukarest felé jöttek el!

Két busszal akartak eljönni.

Kérdezték a plébánostól:

- Elmehetünk?

- Ha akarnak...

Édesanyám nem tudott. Lebeszéltem.

Nem tudom elmondani, mit éreztem.

Mise előtt telefonáltam neki. Nehogy félreértés legyen.

Elkezdett sírni; ha tudta volna, ő is idejön.

A plébános nem beszélte le őket.

Biztos vagyok benne, megengedné, hogy legalább az evangéliumot magyarul mondjam!

Az előbbi: falat állított magyar és magyar közé is.

A csángók közé.

'91-ig én sem tudtam, hogy a „csángó” mit jelent. Sértő volt. Domokos Pál Péter könyvét vettem elő; a többinél sokkal jobb. A leghitelesebb.

Hivatás?

Gyerekkorom óta.

Voltak ingadozások.

Jász?

Az atya:
- Gyere Váradra!
Hivatás.
Érdekes szó.
Nem csinállok semmit, az Isten teszi a dolgát.
Nem csinállok mást, mint amit tennem kell.
Ehhez képest ez semmi; ahhoz képest, hogy szeret az Isten.
Szavakkal nem lehet magyarázni.
„Anyám méhéből hívott az Isten” – áll a Szentírásban. Biztos, így van! Már akkor elrendelte az Isten.
Szent Pál volt a legzsidóbb a zsidók között, aztán lett belőle Szent Pál.
Célok vannak. Célok nélkül nem lehet nekiállni.
Édesanyám.
Magyar pap.
Ha a ferences papképzőt végzem, román pap leszek.
Hetven pap származik a falumból. Szerzetes, világi.
...Péterecske... - a hazámból.

Iván Józsi Csárlija

Iván fia Józsi, annak fia Csárli... Nem egészen! Az öregapja volt Iván, maga Charly – az, Csárli, ipszilonnal -, szülőatyja pedig csak Mátyás az áldott.

Az öreg (a rendszerváltozáskori ifjú, ma lassan vénember) öregje, azaz nagyapja kolhozelnök lett, örege, azaz faterja – eléggé el nem ítéhető módon – végiglinkeskedte az életét, ellenben a legifjabb nemzedék...! (...amelyet lassan a még ifjabb követ, ha követ.) Méltó a tatahoz. Ugyanis ugyanabban a határrészben szerzett magának (s utódainak) birtokot, ahol öregapja kanászcodott. Már – még? - serdületlen ifjú korában, mert amúgy, mondom, inkább kigazda számba ment volna. Pláne hogy az első téeszcsének mindjárt az elején az elnöke lett. Kapott persze néhány flemmert, de arra jobb fátylat borítani. Ne vádolhassanak bennünket megrögzött komcsiellenességgel, pláne ne szövetkezetellenességgel! Mert a szövetkezet tetszett volna Ivánnak is, Mátyásnak is, Karcsinak is, csak hát szövetkezet sem égen, sem földön nem volt itt a mi kis napnyugati vármegyénkben. Került, de azt pl. Hangyának hívták, kolhoznak semmiképpen sem. De ezt – most – inkább hagyjuk.

Apja? Szerencsétlen Jóskája.

„Józsi”! Így hívtak bennünket a tömlöcben. Minden rabnak az dukált Lajtabánság vármegyében: Józsi... Józsi, tedd ide, Józsi, tedd oda! Ej, te Józsi gyerek..., a kurva anyádát! Mert ilyen szépen tetszettek velünk ott beszélni az ötvenes évekbeli lágerban, étásak. Állítólag nem csak Lajta-bánságszerte, hanem az egész csonka hazában.

Megint ez az étászás. Nagyon unom!

Ő igen, hát még mi.

Farmer lett a kolhozelnök unokájából! Azon az alapon, hogy farmja van nekije. Nem tanyája, különösen nem szállása a gazdájának... Hetedhét országban. (Lajtán innen, Lajtán túl – helyett épp a patak két partján emerről. Hol van még onnan a Lajta...)

Lehetne róla szó, nem arról van szó, de maradjunk Csonka-Lajta vármegyénél!

Mátyás – már mielőtt elftárs (mondja: étás) lett volna – szinte falta a lányokat! Nem úgy, mint ahogy a lányok szokták a fiúkat, nem, inkább csak módjával: mint minden valamirevaló ifjú ember! Kinek vér van a. Ne is mondd! Már mielőtt iskolaigazgató lett volna a megye egyik legszebb falujában. Mely legszebb községet elcsúfítva kezdtek neki a bányászati rendetetésű hegyrontásnak az erre akkoriban illetékesek.

Ne szaladjunk ennyire előre! Maradjunk a tényeknél. Meg ott, ahol éppen vagyunk.

Csak ezt ne mondd! Ilyenkor kitérek a hitemből.

Könnyű annak, akinek nincs.

Ne ízetlenkedj, mert megjáród!

Meg, meg.

Pofa be, alapállás.

Ilyen jópofa volt világ életében!

Az első friss tanerőre azon minutában rávetette magát!

Ki ne tette volna – akkoriban, magafajta -, ám a falu tele volt munkássá vedlett reakciós elemmel. Persze mert gazdaleszármazott kulákfattyú valamennyi rohadék bányásza! Másképpen honnan került volna 'bányász' e gyümölcsöskert, szőlőlugasnyi táj földművelő népéből, ha nem a földjüktől megszabadítottak alaposan összezavart soraiból... Maguk az összezavartak.

(Ezt jólmegaszontad!)

Ez lett volna a baj. Ez adja magyarázatát. A titok nyitja. Mit keresnek úgy az e járásba kirendelt illetékes étásak. Akik abban voltak illetékesek, hogy nyakon csípjék az illetékteleneket. A hatalommal visszaélőket molesztáló piszok ellenforradalmárokat.

Annyira nem, de.

Valamelyest.

Úgyhogy.

Olybá is vehettük volna, már az első pillanatban!

A másodikban.

Matyi bácsi – akkor még tanár bácsi, mi több, akkorra már egyben igazgató kartárs – mindene volt, mondhatni a veszte lett a sok gyönyörű (én mondom, szinte mindig prima fölhozatal) kezdő tanító és tanár néni! ... nénik csapata. Végeztek frissen, ki a főiskoláról, be a falusi tanodába, és már rájuk is szállt az igazgató bácsi. Akarja mondani előbb csak tanár bácsi, de, mondom, akkor már. Szóval egyhúztomban csak a szerelem! Mert neki ez ért a legtöbbet ebben a kibalzsamozott 'népi demokráciá'-ban. (Így szokta volt mondani Józsink, akarja mondani Mátyásunk, ha épp olyan a hangulata, ízetlenkedhetnékje támad – támadt, míg el nem vették neki ettől a kedvét az étásak.) (Már megint 'étásazol', mire jó ez? Inkább néznél magadba. Te mitől voltál különb?)

Volt benne egy kis ellenzékiesség, nem mondom, de annyira azért nem, hogy példának okáért templomba járt volna (a szomszéd hetedik faluba, hogy a párttitkár, avagy a nemkülönbben jelentgető szakszervezeti – ne adj Isten vörös keresztet - titkár jelentse a följobbvalóinak, hogy a titkos politikai rendőrségről ne is beszéljünk.)

Kezdő tanító néni, fiatal tanár néni, hogy az óvónéniket ne említsük... Mennyi fiatalság, finom érzélem, érzékenység, az a szende pillantás, szerénység okkal, ok nélkül, az első szóra nyakába borulás, némi taszigatás, noszogatás, mert azért nem törjük rá az ajtót tokostul, ne, mit tetszik gondolni, na de étás...

Ettől azért kiakadt! Párttag lett, de étás nem. Lelke mélyén nem, csak kilsőleg. Ha kellett, étás lett, de amúgy inkább úr szeretett volna lenni. Úr a magáéban, A magad szemétdombján! – rikkantott rá nem egyszer, hányszor de hányszor az édesanyja, az az áldott emlékezetű Katinka néni. A családban valójában egyedül ő maradt meg annak, aminek valamennyiüknek ma is lennie kellene, suttymban ő keresztelte sorra a leszármazottakat. Hogy az egyre jobban rájuk telepedő párt hatalma alól legalább ennyire kihúzza magát és magukat.

Matyi – akkor már megint Mátyás (az ölébe búvó nagylánynak Matyilinkó) – azon nyomban megnősült, ahogy elvégezte a tanítóképzőt. A tanárképzőt később (levelezve) járta ki, már igazgatóként, mert hogy udvarias, készséges, szolgálatkész, alkalmazkodónak tűnő viselkedésével egy csapásra elnyerte a járási tanács (vagy már hivatal, a rosseb tudja utólag, de nem is ez a lényeg!), valamint a járási pártbizottság munkatársainak, majd vezetőinek a bizalmát. Végül is az elismerését, amivel elismerték a várható működését: hamarost ő lett a bányászfalu általános iskolájának az igazgatója! Mondom, még tanító bácsiként, ami akkor sem volt akármilyen. A tanár nénik, mit tehettek, félrehúzódtak, megadták rég magukat a sorsuknak, bár a tanár bácsik egy részének – pontosan kettőnek – nagyon nem tetszett ez a dolog az ő igazgatóságával! Ők régebben szolgáltak a faluban, az egyik a cserkészet (amit akkor úttörőnek becéztek), a másik a röplabda csapatot igazgatta, kellő tapasztalatot szereztek az elmúlt több évtizedben ahhoz, hogy elvezessenek egy ekkora – hogy a tantestületről ne is beszéljünk, 253 tanulót befogadó – tanintézetet!

Előbb elvégzed a pártegyetemet, ezzel máris egyetemi végzettséged lesz, aztán jöhet a tanárképző! A legjobb lenne, ha a marxizmus-leninizmus szakát végeznéd el, arra van nekünk a legnagyobb szükségünk – tódította a járási pébé másodtitkára, mondván, útba kell igazítania ezt a káder gyereket.

– Hallom, tőkös gyerek vagy! Csak így tovább.

Pébé, vagy nem pébé, Mátyás kartárs kénytelen volt szolidan kiigazítani a pébé étását, hogy jó, jó, elvégez amit csak akarnak, de tanári szakra is szükség van, netán a fizikát, meg...

- Végezz, amit akarsz, nálam demokrácia van! - adta ki az ukázt akkor már a pébé első embere a járásban.

Úgyhogy rajtamaradt a számtan-fizika.

Ilyen volt ő világ életében! Inkább valami művészpályára szánta volna magát, művelődéstörténet, esztétika, teológia – na ezt inkább felejtse el (a nagyanyja szánta volna, ha szánhatja, a vén kálvinista banyája, az unokáját, lelkipásztornak, mert hogy a családban ez már előfordult, volt rá eset) -, vagy valami hasonló! Nem vegytan, természetan és természetrajz, számtan-mértan, élettan... Hagyjuk.

A tanodában fizika-matek tanárra volt szükség, évek óta képesítés nélküli okította a falu nebulóit e magasabb tudományokra, úgyhogy föláladozta magát!

- Tudod, a véremben van.

Neki igen. Az áldozathozatal a közösségért. Mást ne mondjunk a párt ezt szimatolta meg a járásnál a pébén, ezért kezdték futtatni időnek előtte.

Haladjunk sorjában.

A véreben volt az áldozathozatal! Mit meg nem tett a pályakezdő kartársnökért is?! Hazafurikázta az akkor már Skoda kocsiával a szolgálati lakásukra valamennyit a tanítást követően. Persze, egyenként. Baj abból lett, hogy már volt neki felesége, az is a tantestületben rontotta a levegőt, mi több, az első gyerekük is megszületett. Ráadásul a tantestület valamennyi - mind a három – hajadonja örömet beállt volna a csodálói közé.

- Te, ez ekkora kan?

Akkora, amekkora, az asszony nem följelentette? Szaladt a pébére, oda a járásira, a megye csak később került szóba, amikor a bányászok henyenap után henyhébe fogtak, hogy NEM ENGEDJÜK AZ IGAZGATÓ ÉTÁSAT! Mert akkor már odáig fajult a dolog, hogy a falu bányászai sztrájkba kezdtek, hogy addig nem mennek le a kőfejtő aljába (oldalába, tetejibe sat.), míg le nem szállnak az iskolaigazgatójukról!

- Hogy a pébe ne – tört ki a bányászok szószólója, amikor a megyei pébe is vizsgálódni kezdett.

- Étásam, azért modorálja magát! Nem a tanyán vagyunk.

Ő mért ne, de.

Az volt a baj (ráadásul!), hogy valakinek a bányászok közül valami eszébe jutott, mondhatni beugrott, mert még azt is a falra pingálták, hogy NEM, NEM, SOHA!

- Szóval irredenták is vagyunk, étásam?!

Az kellett nekik, nem az ablakos tótnak a hanyatt esés egyvégtében azonnal.

- Hogy mondtad, étásak?

Mert a pébe-titkár étásazni szokott.

?

Nézett rá, mint borjú az új kapura. Másnap kirúgta.

Amúgy az lenne a rendes kiejtés, de mit lehet tenni? Aki étás, az étás.

Értem? Kirúgni!

Őt is, nem csak Matyit a tanodájából.

Az éléről? Nem, mindenestül!

'Irredentizmus'... Az kellene még nekünk, nem Erdély.

Nekem itt ne 'Erdélyezz'! Hallottam, meg van értve?

Meg, hogyne.

Nem, nem soha. Ezek megőrültek. Na várjál csak étásam.

Étásunk.

Matyit a rendőrök vitték el.

ADDIG FOLYTATJUK A MUNKABESZÜNTETÉST, AMÍG MATYI BÁCSI VISSZA NEM JÖN!

Na, ez már szinte ellenforradalom.

A falu azóta sem látott egyszerre annyi polgári ruhás meg egyenruhás idegent a ma Fő utcának nevezett, akkor a korábbi Szent György utca név helyett a Fölszabadulásunk útja névvel kérkedő megnevezést viselő főuccán végig! De mindhiába.

A bányászok azt követően álltak ismét kőfejtésbe, hogy Matyi bácsit megmutatták nekik – körbemutatták - egy (honvédségi) Csepel teherkocsiról. Akkor már rokkant volt, de onnan hogy látták volna? Vonakodva bár, de dolognak láttak, fölverték a kalapácsot, meg a vésőt, valamint a járszalagot.

'Bácsi', jó, hogy nem. Akkor még alig múlt harminc. De hát az előremenetel. Aminek lőttek.

Lőttek? Nem lőtték meg, nem amiatt betegedett le végérvényesen. A smasszer a fogházban lelökte a lépcsőn.

- Nekem te ne smasszerozz, van annak becsületes neve, büntetés-végrehajtási személy!

Esetleg még „személyzet”.

Apám, engem ezek tényleg lelöktek.

Majd bolond lesz elhinni. Az étásak illet hogy tennének velem, velük, velünk?

- Persze egy kolhozelnöktől mit vársz.

Ez kellett még az öregnek! Hogy még a fia is így merjen hozzá szólni.

Lecsukatlak.

- Késő, már kiengedtek.

Azóta épp hogy megvannak egymással. Apja, fia, köszönni csak kell egymásnak, de amúgy mintha idegenek lennének. Matyit akkorra már rég otthagya a felesége, a gyerekeit nélküle nevelte föl, bár a gyerektartást levonatta a betegnyugdíjából, néha meglátogathatta a fia az ágyhoz kötött, majd tolókkocsiba merészkedő egykori dírit, s épp úgy nem hitte el az apjának, hogy a „komcsi smasszerok” tették ezt vele. Ahogy az öreg Iván, gyermekünk tatája sem hihette ezt a dajkamesét. Majd épp az ő fiával tesznek illet.

- Apám, nem kiscgazda család a mienk?

- Kussolj, ha mondom.

Tegye magát kussba; az hiányzik, hogy ezt szajkózza. Ámbár már mindegy, rég nyugdíjas lehetne, ha erre szánná magát. De nem, a téesz-világ kezd megroggyanni, de ő most sem hagyja magát. Csak majd a kolhozok összeomlásakor-széthordásakor lát hozzá a végmentesítésnek. Így hívja, végmentesítés. Amit lehetett, hazamentett az unokájának.

- Kinek, ha nem neked, fiam - cirógatta a lókötő antikommunista fia egyre ügyesebb nagyfiának, édes, ha nem is egy szem, de legkedvesebb lókötő iafiának a hátát.

Nagyon talpraesett! Mint én voltam, lehettem volna, lennék – ábrándozott Iván tata az ő Karli nevű Csárlija láttán.

- Tudod, minket jól becsaptak! Előbb a magángazdaság, abban szakadtunk meg, aztán a kolhoz, ott kellett ügyeskednünk, most meg újra a kapitalizmus! Én mondom neked.

Mert, látható, már ő is 'kolhozoz'; bár más egy rossz szót nem mondhat a téeszcsére, téeszésítésre, elkommunizálásra, nem! Rajta kívül senki, ahhoz csak neki van joga.

Mersze. Tudomása. Értem, tudomása!

Tudása.

Ha mondom.

Mert most aztán fölszabadul! Ott lohol, liheg, szervez az unokája mellett. Szinte ahelyett. Teljesen helyette, mert Csárli mással van elfoglalva.

Csak nem te is lányokkal.

Nem, dehog. Az asszonyokkal! Ez a modern világ. Mit kínlódni.

Roszzabb, mint a nagyapja – örvendezik a vén sunyija boldogan.

Az apja? Az valóban megjárta. Amikor bevitték a helybéli bányászati henyenap miatt az 1970-es években, a smasszer egy adott pillanatban.

Nem smasszer volt, hanem ávós.

Nem ávós, hadbíró. Katonai ügyész. Mert hadi síkra terelték volna az ügyet, mivelhogy a kőbánya az országhatár közelsége miatt hadműveleti terület számba ment.

Hülyeségeket ne beszélj.

- Ha mondom. A lényeg, hogy a smasszer (- Az ügyész...) a végén azt kérdezte tőlem: van valami kérdése? Nekem mi lenne, válaszoltam. Esetleg annyi, hogy nem tehetnének a női részleg odúinak egyikébe?

Mármint hogy akkor, emiatt lökte meg a mi Matyinkat az ávós. (...ügyész, foglár, akarom mondani bévé-tiszt). Hogy majdnem a nyakát szegte. Akkorát esett, hogy az épp akkor megnyíló ajtón kirepülve emeletnyit bukfenchezett a tömlöc lépcsőjén.

Ez csak duma, nehogy bevedd!

Mert Matyi meséjét Csárli – akkor még Karesz - szájtátva hallgatta. Az öregapja hogy túrhatta.

- Mondtam már, ne hazudozz – és vitte onnan magával az unokáját.

Már akkor.

Lépcső ide, lépcső oda, Matyi se női részlegbe, se máshová ott nem került, robogott vele a mentő a katonai kórodába – ha jól vélekszünk, a Róbert Károly körútra -, és pár hónap múltán kiengedték, szabadon távozhattak. Mankó nélkül. Tolókocsiban.

- Női részleg, odú... A k... anyád, Józsi – és már ütött is a tiszt étás a bévében.

Pébé?

Nem, bévé.

Ávó.

ÁVH.

Nem ávó, csak ávo.

Hagyjuk.

- 'Hadbíroság'; jó hogy nem ávéhá.

Iván nehezen nyelte le, hogy ilyen fia van. Neki.

Na, majd most. Az unokával megvalósítja azt, amiről maga fiatalon álmodni sem mert.

Már három téesz vagyona a kezükben.

A markotokban.

- Mondtam, veled nem tárgyalok. Agyadra ment a sok nő.

Vitán felüli, Matyit a nők iránt érzett végzetetlen vonzalom tette tönkre.

- Ha még egyszer élnék, akkor is a nők boldogítására tenném az életem!

Lüke.

- Látod, fiam, csak így ne járj. A süket apád helyett engem kövess.

Annyira nem követi, ez is járja a maga útját a szórakozás göröngyös útjain, de valóban hanyagolja az apját, nagyapja meg a mindene. Hogyne, dolgozik helyette.

- Végre magamnak alkotok – szögezi le Iván, midőn az unokája cégcsoportját mozgatja.

Nem is akárhogyan. Valóban. Hogy mi vészett el benne? Ha nincs kommunizmus...

- Csak te ne bánts a komcsikat! Kaptam én tőlük éppen eleget.

Meg a szegény ember. Ő ugyan nem volt szegény ember, de hogy a szegény ember járt a legjobban. Ő csak úgy mellékesen. Hogy ma a régi szegény ember még szegényebb legyen, ő meg még gazdagabb. Lapozzunk!

Ha mást nem, a kapcsolatait ma is kamatoztatja. Kapcsolat, kapcsolat, kapcsolat... És megint, él, mint... Iván Lajtabánságban!

Ne bomolj.

Szegény Matyi, vele elbánt az élet. A sok kis pipi messze repült, tovahussant, ahogy őt bekopertázták, de az egyik megvárta - a sok közül az egyik. Most gondold el, ha nincs neki

sok szeretője, hogy maradt volna abból a sehányból egy is? Így a majdnem százból egy csak kitartott. Ma is ott áll a széke mellett. Segít neki.

- Azt a komcsi apámat ide be ne engedd.

Őt nem.

Se az apja, se a saját édes gyermeke nem hitte el neki, hogy agyonverték a börtönben a kommunisták. Hogy lehetett volna ez akkor a szocialista törvényesség idején! Majd éppen az ő drága fiukat, apjukat bántják. Hogy hihették volna. Nem és nem. A saját testvére sem köszön neki.

- Majd ha abbahagyod a komcsizást.

Mátyás, lerokkantott iskolaigazgató, egykori tömlőcbeli 'Józsi', akit legfőljebb az azóta bezárt üzem kőbányászai közül néhány keményebb fejű emleget: volt nekünk egy iskolaigazgatónk, aki szembe mert szállni a munkásnyúzó hatalommal, a járással, az étásokkal...

Lányok, tanító nénik? Piha, mit számít! Attól még szebb az igaz történet! A szerelem és a szabadság oltárán áldozta ifjú életét. Szoknyabolond volt, mert akkor még megtehetette! Attól, hogy kommunizmus volt, még robbanhatott benne az életkedv? Mint nálunk a bányában a...

Már egész legenda. Állítólag film is lesz belőle. Mozi.

Szóval az apja Iván, azaz Józsi, jómaga Csárli.

- Mi vagy te, szajkó?

Nem, mátyásmadár.

Hogy az öreg mért lett János helyett Iván? Tán a fogság miatt, mert hogy az ő apja – Károlyunk dödőregapja – a szikla szabdalta Doberdót és a végtelen orosz arcvonalat követően megjárta a Szibéria nevezetű félvilágrésznyi tartományt.

Iván, Ivánka, mikor nő be a fejed! – mondta, ha merte volna, a téeszcsét elvből gyűlölő kigazda asszonya, Károlykánk áldott emlékezetű öreganyja. Matyi, Matyilinkó, több eszed lehetett volna! – mert nem volt, tény s való. Csárli, Karli, Karesz, most aztán mindent bele! Amit őseid elmulasztottak, pótolhatod. A Mindent vissza helyett Mindent neked!

Ja, ja, hogy oda ne rohanjunk.

Csak azt a Józsit ne emlegesd... - szokott néhanap a tolószékben kifakadni Matyi bácsi. Mert hogy, hálá istennek, azért az igazi (tömlőclakó) 'józsi'-vá válást a szerencsétlenség megakadályozta.

Akkor néztünk volna ki...

- Mit gondolsz, te mért lettél Matyi idejében Matyi, hékás?

Nagy okos. A nagy eszével.

Túl a Kecske-hegyen

Rózsa-hegyen!

Kecske-hegyen!

Mondom.

Akarja mondani: Rozália-hegyen.

Nincs neked identitás-zavarod?!

Micsodád?

Micsodája a kicsodának?

Rózsa.

Kecskével.

Őrvidéken.

Lajta alatt valamivel.

Szóval: a Kecske-hegyen innen, Kecske-hegyen túl, még az...

... még a Rózsa-hegység előtt valamivel...

Na jó. Ja.

Kezded már végre?!

Ha békén hagynál; nem kötnél belém; nem türelmetlenkednél! Regélni így hogy lehet?

Mesélj inkább.

Túl azon, azon túl, túl mindenen! Vár a boldogság. Ahol minden jó, a legfinomabb!

Tejben, vajban fürdünk... az idők végezetéig!

És mi vagyunk az urak?

Mi, mi; nem mi, az Isten.

Azaz ti.

Nem 'ti', én.

Ezt az ént csak úgy magában sem gondolja. Hogy lehetne?! Elképzelhetetlen.

Kimondani.

Nem én, mi!

Azaz a hálózat.

De ne szaladjunk ennyire előre! Maradjunk a legelején.

A Kecske-hegyen?

Alatt, valamivel.

Rozálián-túl?

Rozira mászva.

Na, te sem leszel jó egyháztagnak!

Egyház? Mióta egyház egy szekta?

'Szekta'... Na, ez sem dolgozik tovább a cégnél!

Kirúgtak?

Mint a huzat. Pedig rokon is vagyok.

'Is'. Azt bárki mondhatja.

Vagy beállsz a sorba, szó nélkül, egy piszt ki nem piszontva, meg nem mukkanva, ha fát vágnak is a hátadon, elszedik a jövedelmed 25 százalékát...

Huszonöt? Nálunk csak a tizedét vonják le.

Mert ti szekta vagytok. Mi ellenben.

A hatalom egyháza.

Már megint; mától fogva nem vagy a testvérem.

Mert itt – ottan nálunk – a testvériség sem számít. Nem lépi át a nagynénje házának a küszöbét, nem köszön az unokatestvérének, nem segít csak annak, aki beállt mellé.

Mögé.

Az mindegy.

Annyira?

Inkább arról mesélj, hogy szedte meg magát! Hogy kezdte. Mivel alapozta meg a sikerét. Mit tett elsőnek is. Hogy ő legyen Lajta-bánság leggazdagabbja.

Lajta-bánság? A fél Túl-a-Duna!

Hogy érted?

Ahogy mondom.

Ahogy mondod?

Aha.

Ja, igen, igen.

Elsőnek a családját lopta meg. A családból sem akárkit: az anyját.

Hogy most ő tartsa el.

Annyira azért nem! A pici nyugdíját ugyanannyival megtoldja: a negyvenezerhez hozzátesz még negyvenet. Épp hogy meg tudnak belőle élni. Bár amikor náluk takarít, főz, babára vigyáz a mama, ott ékezhet. Meg tán ott mos, vasal magára is.

Lopva?

Lopva nehezen, lopni a fiánál ki tud jobban? Nagyon a körmére néz, a múltkor is nem rászólt? Hogy ne vigye haza a megkezdett befőttet.

Erre tavaly egyszer, megbüntetve a kis fiát, egy teljes bontatlan befőttet mentett haza. Az ura igen szereti a birslekvárt, abból is vitt egyszer.

Na, segíti az apját is! Igaz, nem birssajttal, de segíti. Megengedte, hogy ő vágja föl a tűzifát. Szép nagy kandallót építtetett a palotájában minden szobába, úgyhogy.

Apríthatta az öreg! Fűrész, fészítővas, ék, nagykalapács, fejsze, kisbalta. Nem abba rokkant bele?

Á, dehogy! A robotba, amit a gyárban végzett, míg le nem rokkantották. Tudod, a Lajtát-inneni Gépgyár NV-nél kezdte az öreg, miután elvették tőle a kis műhelyt, hogy onnan is küldjék betegnyugalomba, amikor egyszer úgy maradt.

Hogy?

Hát úgy. Lekapta a gép a fél tenyerét. Két ujjja maradt.

Azzal fűrészelt?

Mi az, hogy! A fia azzal biztatja: Apám, csak bátran, magától tanultam, a kenyérért meg kell dolgozni!

Meg. Őt is meglapta annakidején?

Az apján kívül mindenkit; őt nem, mert az öreg minden pénzt a mamának adott. Testvért, unokaöccsöt, nagynénit, nagybácsit, a nagycsaládban szinte mindenkit. Még sógort, a másodunokatestvére férjét is elkapta egyszer: rajta is keresett egy kicsit.

Mivel?

Érettségi után, mert sikerült neki, úgyhogy ő a családban az első értelmiségi, a második az öccse lett, aki a tanári állást hagyta ott a bátyus vállalkozása miatt, cége főlvásárlója lett. Zsebből fizetett, mindig negyed annyit, mint amennyit a papírra írt. Mondom, az anyja volt a próbababa! Amikor a mama nem szólt egy szót sem, hogy a szép nagy kertben termett gyönyörű, egészséges zöldségért, gyümölcsért alig kapott valamit, a fia megbátorodott. Legközelebb a nagynéni kertjében szüretelt. Aztán így tovább. A fél falu neki termelt.

Zöldellt.

Zöldellt? Érett...

...Érett gyümölcsként hullott elé a Lajta-parti község. Mert sorra vette az egész falut. A végelgyengülésben kiszenvadni készülő téeszcsé – nem tsz, akkor már rég a korszerű mgtsz nevet viselte! – meg csak lesett, milyen ügyes! Nem akármilyen helyre legény ez a Pista gyerek.

Ja, mert így hívják. Nem lesz ebből baj?

Miből?
Hát azért, mert eláruljuk, hogy hívják!
Hogy hívják, hogy hívják; a vezetéknevét valóban ne vedd a szádra. Mert akkorát talál ráüti a markában tartott bérbírájával a kobakodra, hogy attul kódulsz!
Szóval így kezdte.
Nem is másképp. Mit gondoltál, tán már akkor templomba járt?
Mért, templomba jár?
Nem egészen. Ők másképp hívják, ami nekünk istenháza. Nekik ki tudja, mi. Mert istenük sincs.
Nincsen?! Atya Úr Isten.
Van nekik, csak másképp nevezik.
Hogy?
Ha én azt tudnám! A szövegeikből az derül ki, hogy ők maguk az isten.
Üss a számra.
Minek tenném, ha ők nem teszik? De ne félj, az ő istenük más isten, mint a miénk.
Más-e?
Kicsikét nagyon! Úgy kezdik, amivel folytatják: azért lettek gazdagok, emelkedtek ki közülünk, álltak elének – jutottak, sodródtak, keveredtek, tolakodtak, dúródtak, mindenkit félrelökve-letaposva – elének a sorban, mert isten őt szereti. Őket! Nem az élnetlencet.
Jó kis isten.
Az övék. Ő pedig, mondjuk ki halkán, Pisti, e hit öre, papja, mindenese! Ő az egyházuk helybéli főnöke.
Főpapja?
Olyasmi.
Mint nálunk egy püspök?
Úgy-ahogy; tán inkább érsek.
Teremtöm, el ne hagyj. Hogy mire nem vitte ez a Pisti gyerek!
Csak egyszer be ne kaszlizzák.
Hogyhogy, ez is szóba került?
Egyelőre nem, de sokan fenik rá a fogukat. Az előbb nem fejeztem be. Kezdetben így harácsol, fölvasárlóként tette zsebre a hasznot mindenestül, majd amikor fővasárló lett a vállalatánál, még inkább már amikor saját vállalkozása élére állíthatta magát a lopott pénzből, tovább fialtatta a fialtatásra váró pénzecskét! Pénzzel teli zsákokat...
Zsákba tette a pénzt?
Hogy zsákba-e, vagy a sifonérba, nem sejtem, de inkább biztosan a nemzetközi méretű egyháza külhoni fiókpénzintézetei egyikében! Ahol hittársai forgatják a rablást tovább fokozva valamennyiünk kárára. Hogy a zsebükbe annyi kerüljön, ami oda be sem fér.
Nem? Megáll az ész. Ha én ezt tudtam volna!
Miért, nem tudtad? Hát hol élsz te, Burundiban?
Egyszer, bevallom, tartottam tőle, akkor már elszaladt vele a szekér, tele volt pénzzel, én meg állás nélkül maradtam, cidriző lábakkal, de beállítottam hozzá, segítsen, ha tud. Ha nem, hát nem, ki tehet róla? Bonyolult a helyzet, rohadt ez is, a szocializmus után a kapitalizmus is, sőt. Ezt a „sőt”-öt volt kár kimondanom, mert rám meredt az íróasztala mögül: testvér, te nem szereted a kapitalizmust? Nem ti akartátok? Nekem jó volt a szocializmusban lopni!
Kimondta?
Azt mondta, hogy ezt csak viccből mondja, meg mert hogy én a nagycsaládhoz tartozom, úgyhogy kapok tőle munkát. Beálltam, rá két hónapra kiszálltam, mert be akart szervezni az egyházába.
Még téged is?

Igen, tudta, hogy presbiter vagyok, de úgy vette, az ő apját sem a pápistáktól szalajtották!

Látod, ezt tudom, a pápistákat nagyon nem szereti. Még velünk, kálvinistákkal úgy ahogy megbékél, tán mert az ősei.

Az ősei? Az édesanyja lopva ma is eljár. Úgy gondolhatja, hogy velünk könnyebben boldogul. Mi fölszabadultabbak, önállóbbak, nyakasabbak vagyunk, hajlamosak arra, hogy a magunk feje után menjünk. Megyek én is, de ennyire azért nem. Be akart iskolázni; először nem tudtam, mit akar, aztán nagy nehezen megértettem! Mert reggel 'ima', délben 'ima', munka végén 'ima'. Úgy értve az imát, hogy a pénzről, a haszonról, a még több bevételről, a bevétel megsokszorozásának elmaradásával járó pokolról értekező 'pap'-jaik süketelésével kezdtünk, szüneteltünk, végeztünk nap mint nap. Míg faképnél nem hagytam őket. Pedig már a beiskolázásom is sínen volt.

A gyerekeit meg a feleségét már beiskolázta: 'egyház'-uk külföldi intézeteiben okíttatta őket, hogy kell bennünket megszabadítani a nekik járó pénztől.

Miből gondoltam volna, hogy ez vár rám? Igaz, végre állás, tervezhetek az asszonykámmal gyereket, lakást veszünk, minden. Erre a sógor.

Pedig ő jót akart neked! Bevenni a buliba.

Na, arról szó sem volt. Amúgy valóban elég 'vallásos'-ak: ezeknek első a pénz! Minden más: smafu.

Hogy te milyen szép régi magyar szavakat tudsz!

Ne nevetess, öregapámtól hallottam.

Szóval ugrott az állás. Legalább nem kell 'tized'-et fizetned.

Ez az, ettől is megijedtem: még hogy a fizetés tíz százaléka, mint más szektáknál, ahol azonnal a nyakadra mennek, ha nem fizetsz, itt eleve a cég levonja a huszonötöt!

Szó mi szó, ez azért valóban több a soknál. A tíz százalék is sok, a mi egyházaink is letettek már arról, hogy erővel behajtsák rajtunk, de ezeknek semmi sem drága.

Mert övük a bolt.

Valameddig. Amíg az állam rá nem jön, hogy fölé nőttek, becsapják, amivel csak lehet, s még a jótékonykodásukkal is csálnak.

Mért, jótékonykodnak? Nekem még semmit sem adtak ingyen, pedig időnként eléggé megszorulok. Ráadásul rokonságban volnánk...

Na, csak ezt ne emlegesd többet, mert annál jobban megutálnak! Kiközösítenek, kirekesztenek, kiszorítanak mindenhol az embereikkel. Nagyon nem szeretik, Pista különösen, ha valakiben csalódnuk kell. Ha valaki valamit megtud róluk. Mert a köreik közelébe kerültek, bepillanthattak valamennyire a kártyájukba... Attól isten ments.

Az előbb összezavartál. Szóval: miután megszédtek magukat, a saját pénzintézetükben fialtatott pénzért a többiénél kétszer magasabb kamatot ígérve szedte össze elsőnek a család aprópénzét, majd a faluét, végül a fél ország szerencsétlenjeiét! Be a magánpénzintézetükbe, 'egyházi' 'bank'-jukba, és volt pénzed, nincs pénzünk!

Az is van nekik, saját takarékjuk?

Nem is egy. Lajtát innen, Lajtán túl. Ők meg úgy forgatják, hogy nem 9 vagy 10, nem 15 százalék hasznot hoz nekik, hanem 200 százalékot!

Jó hogy nem 250-et.

Az is megeshet.

De hát, azt mondják, akkor az csak fegyver, bárcás, meg kábszer lehet.

Hogyne, mint üzlet. Mert olyan az üzletmenet! Hogy mivel, titok. Hogy árulnák el. Ezt a 232 százalékot is csak egyszer árulta el István bátyád, amikor életében először többet ivott a két pohárnál.

Szokott?

Á, dehogy, azelőtt igen, amikor még csak a családját kopasztotta, de amióta a fél világ neki áll,

„A fél világ”, azaz a fél Túl-a-Duna.

Nem, a fél világ. Mert már nemzetközi a mi Pista öcsénk vállalkozása. Nemzetközi céghálózathoz csatlakozott, annak a nevét vette föl, arra hivatkozva terjeszkedik fél Európában. Állítólag Ázsia meg Afrika, ne is mondjuk, Amerika felé kacsintgat.

Ne mondd!

Mi az, hogy!

Az Antarktisz?

Ne őrzíts.

Állítólag a múltkor fölkereste, és csodák csodájára Pista fogadta is nagy nehezen a húgodat. Fölvette?

Nem. Azt mondja, ne keverjük a családot és az üzletet. Lehet, hogy te ártottál meg neki. Azóta óvatosabb velünk, Kiskovácsokkal.

Mert a Kiskovácsok ilyenek! Lajtai csávók vagyunk vagy nem?!

Ezt hagyd el, a mai világban inkább a Mississippiment, meg a Rajna-széli gyerekek boldogulnak; azoknak van mire hivatkozniuk, nem nekünk a Lajta-bánságra!

A Robi gyerek a múltkor kitálalt: azt mondta Pistának – igaz, másfél liter poncichter hatására –, hogy ha már a családod többi tagja nem lehet I. rendű rendtag a rendedben, a II. rend is túl közel van a tűzhöz, legalább III. rendinek, vagy IV. rendinek fölvehetnél bennünket is! Raktáraiba utcaseprőnek, üzletházaikba szartakarítónak! A mai világban az is zsíros állásnak tűnhet! Ha már egyszer mi lajtai gyerekek... Kiskovácsok! Mért nem tartunk össze, ezt tanultad az apádtól?

Gondolom, mit kapott Pityutól. Robi apja, nyugodjon békében, és István apja édes testvérek voltak. És rendes ember, az egész család szerette.

Mért, Pisti apját nem? Olyan jámbor az is.

Honnan ez a fősvényység, kaparj kurta...

Ez már rég nem kurta!

Öregapám szerint az őseink kurtanemesek voltak.

Hol van az már! Pisti a főnök.

Hallottam én is, mit válaszolt Robinak, amikor az az ő istenük felől érdeklődött. Ő mondja meg, ki az igaz!

Ennyi pénzért... Megéri a befektetést.

Pérez, pénz; de minek? Mi végre ez a nagy hajcihő érette.

Valójában azt hiszi.

Ki nem mondd.

Kecske-hegyen innen, túl.

Valahol arra!

...Rozikádnak még mennyi ideje van?

Se több, se kevesebb; lányunk lesz.

Ne félj, a következő fiú!

Kiskovács.

Taknyos varnyú

Taknyas.

Taknyos!

És nem varnyú, vargyú.

Honnan szalajtottak téged?

Én mondom, a lekvár próbája az evés!

Ilyen jól elvannak a Taknyos varjú nevezetű csapszékben, mely Lajta-bánság sopronvármegyei derékszékében dűti a hátát neki a Kecse-hegyi lejtőnek.

Kivágta a rezet, mint a vargyú szokta a cselédkönyvet!

Nem te voltál az? Te szoktál így könnyíteni magadon.

Hogyne, francia módon.

Hogy a csudába ne! – törli meg az orra hegyit.

Valamikor az ántivilágban...

...a szociálizmusra gondolsz?

Rossebet, az annál régebbi óvilágra! Nem az átkosra.

Átkos, nektek az volt, nekünk paradicsom!

Jó hogy nem a mennyek országa!

Mióta lettél vallásos?

Én, vallásos?! Minek nézel engem.

Szóval az átkosban.

Szó se róla, az ántivilágban! Nem értesz?

Mért nem mondd érthetően? Magyarul.

Még te beszélsz nekem 'magyarság'-ról, éppen te, aki ötvenhat végétől tegnapelőttig csukaszürkében feszítettél drága Lajta-bánságunk úttalan útjain, ahol csak ütni kellett a pizok 'ellenforradalmár'-ját? Te, éppen te. Hogy nem sül ki a.

Gyerekek, ne veszekedjete. Nem jobb a békesség?

Béke veletek!

Na, ez is megtért az anyaszentegyházához.

Mi az, hogy! Láttad, milyen kocsija van a pap bácsinak?

Ne irigyeld, örökölte!

Addig nem irigyelted, amíg üldözték.

Hogy oda ne rohanjak, mi az, hogy üldözték? A papokat sose, itt vallásszabadság volt!

Te csak tudod.

Csukaszürkében.

Mi a bajod a 'csukaszürké'-vel?! Öregapád nem csukaszürkében harcolt a hazáért

Doberdónál?

Azért remeg az unokája feje is a nyakán keresztben.

Hogy mondtad?! Beverjem a pofád...

Ütne, de lefogják.

Ne bomoljatok; nem egy oskolába jártunk? Nem osztálytársak volnánk? Ti éppen egy padba jártatok négy évig!

Kettőig.

Háromig.

Másfélig! Mert akkor úgy megszúrt a körzővel a pad alatt, hogy hangosan elordítottam magam, a tanít néni meg szétültetett bennünket.

Jó, jó, de hát csak első a brúder-komaság, nem?

De. Nem.

Mondom, az ántivilágban...

Már megint kezdi.
Na, jó; szóval, valaha Gyönyörde volt a mi kis Taknyas varnyúnk neve! Úgy másfélszáz évvel ezelőtt. A dédapám regélte az anyámnak, attól tudom.
Anyádnak se volt jobb dolga.
Hogy mondtad?
Semmi.
Hogy értetted?! Mibe kevered az anyám.
Semmi. Semmi, félreértés, koma, ne idegeskedj.
Remélem, nem veszed elő a dobtáraszt?
Még hogy dobtáraszt, ívtáraszt! A kalasnyikov már az volt. Az utóbbi.
Elmentek a francba. Mikor felejtitek el?
Gondolod, lehet?
Magával ragadt a hév; tudjátok, a proli gög.
Proli! Amikor minden fölmenője iparos, meg gazdaember volt.
Gög; nem inkább a hasznocska? Hogy jussunk valamire ebben az új világban?
Abban, persze. Mért, neked nem volt jobb?!Nekem nem.
Aztán mesélj, miért nem? Annyit lophattál, amennyit nem szégyellté! Most próbáld meg.
Ne félj, kísérletezik veled.
Bruhaha.
Ne ízetlenkedjétek. Nem gondoljátok, hogy.
De éppen hogy!
Na, ne. Nem örülök meg. Másnap a kezembe nyomják a munkakönyvet.
Hol él ez, 'munkakönyv'?! Legföljebb cselédkönyv, az út közepére.
Vagy a gyarmatosító nagytökés idegenbérenc képibe, a szeme közé!
Ez már megint kezdi az osztályharcot.
Most akkor gyarmatosító külföldi, vagy hazaáruuló 'magyar'? Jó lenne tisztázni, eleve tisztába tenni.
Amondó vagyok én is.
Lennél, ha lehetnél. Mi vagy te, ki vagy te? Legföljebb ha előveszed a Kecske-hegy likában kialakított tyúkólba rejtett csukaszürkédet a dobtárasztal!
Te tényleg megvesztél? Azt hiszed, hogy.
Nem hiszem, tudom.
Ja, az könnyű.
Ja, ja; ami igaz, igaz, szar világ jár ránk megint! Amíg ti vertétek a haptákat csukaszürkédetekben a poros lajtabánsági utakon, legföljebb áttette magát a magunk fajta szegény ember az aknazáron. Ki nem ment azon át közülünk, ha akart?!
Én nyolcszor mentem át, amikor rám szóltak, Robi, elég lesz, legközelebb elkapunk!
Olyan is volt, hogy emberrel a hátamon, mert rokkant volt a szerencsétlen. Vagy megsérült a Corvin-köznél, ki tudja.
Nem kérdeztél, csak adja a manit.
Ne bomolj, vittem ingyen is. Persze volt, amikor tejelt, igen jól tejelt a koma.
Nőt is cipeltél át a határon?
Nem egyet.
Na ne.
Kaptalak volna el; tudom Isten, megkeserülsz.
Hallod, ez már megint adja a bankot! Nem kéne egy kicsit megmártani a patakban?
Most épp befagyni készül, egy kis jeges fürdő ráférne! Hogy észhez térjen. Lassan ötven év után is ránk jönne.

Ezek bármikor nekünk ugranak, ha a főnökük kiadja a parancsot.
Mentem én rátok ukáz nélkül is.
Ahogy mi most beverjük a pofád, de azonnal. Parancs nélkül.
Ezzel védekeznek, ha véletlen bíróság elé kerülnek, hogy „Parancsra tettem”, „A parancs az parancs”, amit, tudjuk, vagy végrehajtunk, vagy meghágunk.
’Véletlen’; véletlenül sem állítják őket bíróság elé! Mert az egész bírói kar, ügyészi testület, ügyvédi kamara ahogy van a vérbírák-vérügyészek-vérvédők neveltje! Tőlük tanulták a magasabb jogi tudományokat, az ő tankönyveikből olvasták ki, mi az igazság, hogyan kell eljárni velünk szemben, hogy kell kötéltre küldeni a tisztességes embert!
Főleg ha magyar, meg ha szegény ember. Ne adj Isten ragaszkodik a szabadsághoz.
Na, ez az.
Hogy szeretne végre szabadon élni!
Jól mondod, kiverjük őket innen?
A kocsmából?
Dehogy, a hazából!
Az összes ávóst, ávós-pereputtyot, ávósvédőt, honi és idegen gyarmatosítót?!
Hogy lehet helyi a gyarmatosító? Azért kicsit gondolkodhatnál, mielőtt szájalsz itt össze-vissza. Gondold meg, mit beszélsz.
Mert elvitetsz, nem? Csakhogy erről is lekéstél.
Üsd nyakon.
A volt padtársamat?... Na, ne pityeregj, hajtsd föl! Fenékig, ha mondom. Ettől megjön az életkedved.
Ha nem, hát nem.
Te is olyan negatív beállítódású vagy. Mindig csak a rosszal foglalkozni, a rosszat emlegetni, a rosszban vájkálni?! Ami elmúlt, a múlt, hagyd elmúlni. Ne fessd a falra!
Pláne ha maga az ördög.
Ja, ja.
Azért visszamennék kétszáz évvel, hogy milyen volt itt a kocsmasztal mellett a Gyönyörde gyönyörűségeivel foglalkozni!
Haha, amikor neki már annyi!
Miből gondolod?
Csak rá ne gyújts.
Tudom, kívül tágasabb. Nagyon komolyan veszi a csaposunk a törvényt, csak az előtérben szabad bagózni.
’Gyönyörde’! Azért az nem akármi lehetett! Csak be a kupiba...
Nem kupi volt, csak jóféle mulató, ahol arra is kapható gyönyörűségek voltak a fõlszolgálók.
Akkor is elővetted volna a dobtárást, vagy inkább máshová nyúlsz?
Nem szállsz le már rólam?
Elveszed az életkedvét.
Mért, van ennek?
Az őr: szabad, rabruhában – ezt mondtuk magunkra, amikor besoroztak bennünket ide határőrnek.
Nem ide, kicsit arrébb.
Nem mindegy?
Nem.
De.
Akkor már fõlszedték az aknát.
A zárat igen, de a kerítést nem.

Tudjátok, azért nem volt olyan rossz a szocializmus! Ma rákennek mindent, aztán a falu tele van munkanélkülivel.

Tele? A mi falunk aligha, a többség átjár Ausztriába dolgozni, aki meg utál dolgozni, vakarja a micsodáját a napon.

És átküldi az asszonyt dolgozni!

Ez az.

Én ilyet nem.

Te nem, de sokan.

Páran.

Hagyjuk! A lényeg, hogy.

Műszak után az üzletben földobtuk a pénzt: ami fönmaradt, beírtuk, a többit elíttuk.

Ez lett a bevétel sorsa?

Mi más. Hülyének gondolsz minket? A görék mindent elloptak, mi meg nyomorogjunk?!

Na látod, ezért ment tönkre a szocializmus. Az emberekből hiányzott az öntudat! A felelősség.

Akarod mondani: a közösségért!

Hallod, ez is elvégezte a fokszi-makszit!

Elvégeztették velem.

Hogy mindjárt diplomásnak számíts az ács szakmában.

Gondolod, nem én lennék ma a ktsz elnöke, ha marad minden a régiben?

Hállá Istennek nem maradt.

Nem olyan egyszerű az.

Nektek nem.

Mondtam már, fogjátok be a pofátokat! Itt nem lesz tömegverekedés!

Ja, az osztályharcot felejtük kinn a kocsmaján.

'Kocsmá'. Nem láttad, mi van kiírva?! Restaurant!

Kár, hogy Restinek a vasúti sörözőt hívjuk.

Közben enni legföljebb sós aprósüteményt lehet.

Éppen az illik sörhöz, pálinkához, borhoz!

Sört ide, bort ide, a rézangyalát...

Nézd, ez itt mindjárt dalra fakad! De kiverem az effélét...

Ki, a kocsmából, a csukaszürkédben, a dobtáras tusájával!

De nagyon a bögyödben van neked az a.

Te magad vagy, ha így beszélsz. Ha nem vagy hajlandó elfelejteni, mit tettél velünk. Mi, látod, fátylat rá, koccintunk veled, pedig éppen elég bűnt követtél el ellenünk, a falud ellen, a fájtád ellen, a hazád ellen!

Csak az emberiséget hagy ki.

Mért, az emberiségnek is éppen eleget ártott a kommunizmus. Minden kommunista személyesen! Mindenki, aki beállt.

Hol volt itt kommunizmus?!

Hol, hol, akkor ki verte ki az apám fogát a határórség fogdájában?

Határórség? Tán ávót akartál mondani.

Egy kutya, egyre ment. Majdnem.

Valójában.

Jaj, ja.

Igen.

Mért, te nem álltál be? Próbálta volna valaki kihúzni magát.

Nem álltam be.
Ez jó: földobtátok a pénzt, ami fönmaradt, beírtátok...
Lapozz, koma.
De olyan jó.
Ja. Nagyon.
Szállnak a varnyak.
Te, koma, nem ittál te túl sokat? Abba kéne hagynod.
Szállnak.
Ha te mondod.
Továbbra is tartod, hogy elhamvasztatod magad?
Ja, ja.
Pufujkában.
Csukaszürkében!
Dobtárassal.
Azt akarjátok, hogy előkapja?
Hagyd, tudom, hogy csak hülyülnek.
Annyira azért nem.
A Kecse-patakba szórjunk?
Megmondtam.
És mi lesz a dobtárassal?
Rég elkoptatta a csukaszürkét a szőlőben. Kapáláskor mindig azt vette föl! Az újborodat mikor kóstolhatjuk meg?
Ha szépen köszönsz, kapsz.
Kapok, kapok, könnyű azt mondani! Öreganyámat azért kár volt a templomból kizavarni.
Gondolod, én voltam?
Mért, nem voltál ott?
Ott voltam, ott voltam, de...
Parancs, mi?! Persze ha náci az illető, golyó, kötél! Ti meg csak somolyogtok, ki tehet róla?!

Ne abajogj.
Ne; de szórjuk a vízbe a hamvait.
Ha egyszer ez a végakarata.
Utolsó kívánsága.
Lehet neki?! Majd ha meggyóna.
Neked, vagy a papnak?
Nekünk! Vagy a papnak.
Most kezdjem?
Hadd a búsba. Beleszórjuk és kész. Se kutyája, se macskája.
Ezt kár volt.
Kár.
...A Taknyos varjában, fekve.
Antihősünk; Hősh Anti; Hőssy volt eredetileg; Hosh? Hosch? Fosh, Foshh, Fosch.
Hogy ne is folytassam.
Folytasd, ne hagyd abba, elaltatja.

Hattyúszéki mesék

Hattyúszéki? Jó hogy nem kiskunsági!

Mért, a Hanyban nem fészkel hattyú? Pláne újabban megint.

Hattyak tava.

Amikor ilyet mondasz, azt hiszem, élcelődsz. Pedig, tudom, nem.

De nem ám! A kisköcsögít neki.

Székely pedig volt itt éppen elég; a besenyők, mint határőrök...

Ne történetieskedjünk, jó? Semmi búsmagyarkodás. Hol volt, hol nem. Ami a múlt; minek piszkálni. Még fölrobban.

Na, attól tartanak jó uraink Új-Trianonban!

Ottan, nem máshol.

De hogy jön ez a mi feledhetetlen emlékü Lajta-bánságunkhoz?!

Semmi emlék; jelen!

Már megint bakáéknál érzi magát...

Ahonnán megszöktünk.

Ti igen, mi hogy tehattuk volna? Hátunkban a hóhérokkal.

Hogy érted.

Ahogy te.

Akkor jó.

Mért, mit látsz? A gyilkos: nyaral. A Kanári, vagy a mit tudom én milyen, Hawaii szigeteken. Az áldozat meg tépi a haját.

Tépi? Ha maradt neki; ha nem tépték ki gyökerestül.

Nagy Imre hóhéraira gondolsz? Bogár János főhóhérra, meg a segédeire, Csúcs Mátyásra, Fülöp Istvánra?

Rájuk is; de főként akik Erzsikét szitává lötték.

A szomszéd Hany-parti faluban külön negyedek alakíthattak ki a derékszéki, fiúszéki, valamint országos urak: kaptak egy darab elvadult földet, amelynek az alja közvetlen a nádasba lógott, könnyű csónakkikötőt, horgászpadozt kiépíteni a nádasban le a vízig, a telek másik vége meg már a domboldalnak kapaszkodik, a tetején kitűnő bort adó szőlő művelhető.

Na, a káderdülőben sok szőlőt nemigen látsz! Annál több minden kényelemmel ellátott üdülőházat. Hogy mekkora mulatást rendeztek, amikor megjelent valami nagykutya?!

Szalonnasütés, tábortűz?

Ne bolondozz! 'Salonnasütés', ezeknél? Ökör-sütés, nyárson! De nem ám villany hajtotta az ökröt forgató motort, fogadott alföldi ökör-sütő állt neki! Aki még tudja, hogy kell szabad kézzel forgatni, irdalni, az irdalásba fűszert tömni, majd leszedni a megsült ökörről a húst...

Bort ittak hozzá?

Mire gondolsz? Egyszer az egyik megkérdezte, aztán milyen bort tudtok adni?

Nem vagyunk mi népitánc-együttes, hogy borral öblögessük le az ökörhúst!

Igen, ezt válaszolták, és nyomban töltöttek a jó kis eredeti szovjet vodkából.

Ökörhöz vodka?

Mi más kellene ezeknek.

Ezek, meg a nemzeti hagyomány!

Az hagyján.

És csak hóhérok laktak a káderdülőben?

De nagyon megragadta a képzeletedet ez a dolog! Persze hogy nem. Pontosabban a hóhérlás tudományának egyéb szakemberei is kaptak telket Hany-mögén. Pártmunkások, tanácsi vezetők, miegyebek. Meg persze többen a pártközpontból, minisztériumokból. Akik

úgy vehették, kitüntetés nekik, ha itt kapnak helyet. Elismerés áldozatos munkájukért, jutalom, némelyiknek végkielégítés. Na, itt nyaralt rendszeresen, majd nyugdíjba vonulása után szinte állandóan itt tanyázott az egyik állami hóhér a hanyi jutalomdácsájában. Hogy honnan tudtuk meg, ő árulta el magát, vagy éppen mert kérkedett vele, netán valamelyik nacsalnyik szólta el magát, kiféle is a koma, már nem emlékszem. De az egész Hany-möge tudott róla. Úgyannyira, hogy a két lánya a harmadik falu búcsúi báljába is hiába ment el legényt fogni, a fiatalság hamar kiderítette, kikről is van szó, mert szóba nem álltak velük.

Mért, tehettek ők arról?

Ez az, mi közük volt nekik ahhoz. De hiába volt elég takaros mindkét kislány, akit A Hóhér Lánya megnevezés illet, Hany-parti hangulat ide, Hany-melléki borozás amoda, nádas, puha – Hany-látta - szénakazal töve amoda, jól mondd, szalonnasütés, mert akkor még ment a helyi fiatalok között, nem úgy, mint az elftársaknál akkorra, mint akit megcsíptek, fenéken billentettek, hókon vágtak, menekült a legényféle a nagylány mellől. Komcsi lánya esetleg, hóhérének hogy foghatnád meg a kezét.

Szerencsétlenek!

Azok voltak.

Mi lett velük?

Pár éve láttam az egyiket. Valaki csak bekötötte a fejét, mert a gyereke mellette szaladt a nyaralóból a kocsizhoz. A Hóhér háza körül – véletlenül? – csupa olyan alak lakott, aki részt vett Erzsike kivégzésében.

Erzsike hóhéraitól mit tudsz?

Azt hiszed, nem szivárgott ki ezekről itt minden? Egy kicsit beittak, máris úgy hangoskodtak, mintha nem tudnák, hogy a falu gyűlöli őket. Próbálták volna kimutatni, hogy éreznek, de lelkük mélyén jól tudták ezek az urak, hogy mi vár rájuk, ha kimennek az oroszok. A legtöbb fegyvert hordott magánál. Ha mást nem, tőrkest dugott az övébe, ha éjszakai útra kellett indulnia.

Sok az ellenségem – magyarázta egyszer az az elftárs, akinek a kertjét gondozom harminc éve, s véletlen megláttam, ahogy indulás előtt magához vett egy tört.

Nagyon jól tudták, mi jár nekik. Csak azt hitték, sose jár le az idejük! Miért gondolták volna, hogy az orosz így meggyöngül...

Erzsikét ismerted?

Akkoriban minden ötödik ember besúgó volt. Itt a határnál különösen. Legalábbis arra törekedtek, az ávó igyekezet mindenkit kézben tartani. Ha nem úgy táncoltál, ahogy füttyültek, takarodhattál a szülőfaludból! Ha; az volt a jobb eset, mert hamar dutyiba kerülhetél.

Erzsikét azután végezték ki, hogy elmúlt tizennyolc éves.

Nem egészen. Már ötvenhatban annyi volt, tehát nem a pár hónappal későbbi kivégzése előtt lett nagykorú; ez csak legenda. Nyilván azért találták ki, mert nagyon nem szerettük a gyilkosaikat. Ezzel is ütni akart rajtuk a nép. Mert hamar kitudódott az is, hogyan ölték meg.

Igaz, hogy előtte végigment rajta az egész pufajkás szakasz?

Jobb lenne elfelejteni. Lehet, hogy túlzás, legenda ez is, de azt mondják. Szerintem nem valószínű. Ezt bizonyíthatja, hogy gyűlöletükben szitává lötték. Ahányan ott voltak a kivégzésen, mind beleeresztette a teljes tárat a géppisztolyából. A véres haját golyóikkal odaszögezték a fához, ahová állították. Szétronsolt testét. Tovább nem mondom. Nem tudhatom.

Ennyire gyűlölték?

Előbb nyomorékká verték. Bement hozzá a kivégzése előtt a nővére, és alig ismert rá, úgy eltorzult az arca; fölkelni nem tudott a priccséről.

- Mondd meg anyámnak, hogy nagyon szeretem.

Ezt mondta neki. Nem a hazát éltette, nem a hazaáruló kínváltatóit szidalmazta, nem a

megszállókat küldte haza őshazájukba, nem. Anyja, amikor megtudta, mi történt a lányával, megbénult. Rá két évre ő is követte a lányát. Ó, és még hányan?!

Hanyban, Hany körül. Előtt, mögött, alatt, fölött. Túl, túl.

Hány és hány.

Vérbíró, aki a jogrend öréneke adja ki magát, pufajkás, aki maga is beleeresztette a magát Erzsikébe, ávós, aki utóbb rendőrnek adta ki magát, párttitkárból lett nagytökés, tanácsbíró, aki ma is attól retteg, hogy az általa téveszbe üzötték - ha egyáltalán még élnek! - agyon találják verni, szóval csupa ilyen finom alak lakja tavasztól ősziig a nyaralófalut. Ezen a fertályon nem minden ötödik volt annak az államnak a titkos embere, hanem valamennyi, nyíltan. Akkor nyíltan, mert ma?...

A múltkor az iskolában emlegettem, mit mesélt nekem a volt főbíró a Hany-parton a horgászpadiján a régi dolgokról. Az egyik osztálytársam rám szólt, hagyjuk már a fenébe, minek mindig ezt emlegetni, nem unjuk még? Persze mert az ő szülei is annak a rendszernek voltak a haszonélvezői. Hóhérok tán nem voltak, de elfogadták, hogy őket kell szolgálni.

A baj, fiam, hogy nyakló nélkül. 'Szabadon' hódolt be az efféle. A legrosszabb. Majdnem aljasabb az állami ítéletvégrehajtónál, akinek a szakmája az emberölés, s nem kedvtelés. Engem is meg-megszólnak, ha túl sokat emlegetem Erzsikéiket. Pedig ha mi már nem emlékezünk, elfelejtődik az egész. Mert el akarják felejtetni, el szeretnék velünk feledtetni, mit követtek el ellenünk. Hogy nyugodtabban folytathassák – ugyanők – a mindenünkből való kiforgatást.

Szomorú.

Semmi szomorú! Amíg egy legényke akad, aki kíváncsi arra, mi történt velünk, nincs veszve semmi. Azt kell látnotok, ami előre visz. Ki ebből a zsombékos, járhatatlan, nádrengetegbe búvó mocsárból.

Ki, ahogy lehet. Amennyire.

Nézd azt a hattyúcsapatot! A magát közösséginek nevező társadalom pusztításai miatt, vagy másért, a hattyak jó időre eltűntek a mi vidékünkön. Szerintem már hamarabb. Mindegy. Látod, én sem szabadulok az előítéletektől. Annyira a bögyömben vannak... Esetleg azt is rájuk fogom, amiről nem tehetnek. De, mindenről ők tehetnek.

Látod ott azt a hegyoldalt? Balra egy kicsit... Az elhagyott bányát a háború alatt kivégzőhelynek is használták mind a náciak – sajnos a nyilasok is -, mind az oroszok. A németek magyar csatlósai közreműködésével A MUNKA SZABADDÁ TESZ jelszó alatt hurcolták el innen azokat, akik útban voltak nekik. Az oroszok meg, A LEGFŐBB ÉRTÉK AZ EMBER jelígyre tisztították meg a környék falvait a magunkfajtatól, és ők sem maradtak helybéli segédezők nélkül. Az a sánta cipész, tudod, a negyedik szomszédotok a felvég felé, onnan jött, keletről, valahonnan az Alföldről, idáig ette őket a fene, a legtöbb itt letette a karszalagot, mert nemhogy fegyverük, egyenruhájuk is csak szedett-vedett cugehőz volt, és – szerencsére egymaga – itt ragadt. Összeszedett egy helyi hadiözvegyet, odaköltözött hozzá, művelte a földjét, utóbb cipészműhelyt nyitott, a végén ő lett az első termelőszövetkezeti csoportunk elnöke. Be a csoportba! – ez volt a jelszava. Nekünk meg hogy Takarodj! Mivel ő az Istennek se, mi álltunk odébb. Én meg sem álltam Penteléig. Ötvenhat ott ért; jóval később jöhöttem csak haza.

És Erzsikét miért lötték szitává a pufajkások? Honnan ez a fékevesztett gyűlölet? Bántotta őket? Ő vagy a forradalmár csapat.

Mondom, nem voltam idehaza, de mindent tudott az ember. Hallottam éppen eleget róluk. Állítólag a sánta cipész is köztük volt. Mert hogy „lelöhette volna őket”! Egyiküket. Azzal jöttek: nyilván azért fogott fegyvert a kezébe, hogy ellenük fordítsa! Közéjük duplázzon.

Azt mondják, leventepuskájuk volt.

Volt ott egyéb is, mert elvittek mindent a határőrség fegyverraktárából. Hogy ki az országútra, a falu szélére, ott beásták magukat. Ha jönnek a pufajkások – nagyon készültek megbüntetni a gaz ellenforradalmárokat, eléggé viszkett a tenyerük, hogy lerendezzenek bennünket egyszer s mindenkorra. Úgy voltak vele, hülyére vernek bennünket, nehogy még egyszer eszünkbe jusson szabadnak képzelni magunkat!

Kötél, vagy golyó általi halálra ítélték?

Golyó. Mert fegyvert fogott rájuk. Mások is, de a társai kereket oldottak, az ő kivételével mind áttette magát Ausztriába. Egy lépés, tudod, át is értek. Erzsike nem, ő marad édesanyja mellett.

Belekeveredett?

Bele-e? Ő volt a lehangosabbak egyike. Mert az anyját – mondják – megerőszakolta az orosz, a kis földjüket meg az oroszok által fölbátorított magyar kommunisták zabrálták el tőlük. Kisemmizték a családját, éppen úgy, mint a miénket, minden itteni családot, de neki ráadásul odamaradt az apja a fronton. Félárva hadiárva, semmi nélkül. Csodálkozol, hogy nem szerette őket?

De nem sült el a puska a kezében.

Ezeket az nem izgatta. „Megtámadta volna őket!” „Megölt volna bennünket!” „Rájuk akart löni!” Mi lett volna, ha. Ha Katinak micsodája van, mit nem tesz vele?! A kivézényelt kivégző osztag mellett belelőtt Erzsikébe, beleeresztette összes golyóját a kaszárnyában védelmet találó pufajkás osztag valamennyi tagja.

Szomszéd bácsi is?

Ő hogyne.

Őt mégsem hívja senki hóhérnak.

Mert az már összezavarná a dolgokat.

Bátyám megmutatja egyszer, melyik a Hóhér háza?

Legközelebb, ha arra lesz dolgom, magammal viszlek.

Hany mente; Hany mellyéke; Hany-vidék. Hany-part. Hany-alja, -föle.

Hany, Hany! Öreg Hany.

Csak ne hazudnák le ma is az égről a csillagot.

Mert az ott van. Független tőlük. Mert hogy az a miénk.

Az ott, látod, a Magyarok vezérlő csillaga.

Nem ötágú, nem vörös. Most épp, véletlen, piros, fehér, zöld.

Káprázik a szemünk?

Alighanem.

A múltkor nem akartam hinni a fülemnek és a szememnek! Bementem a faluba. Útközben mit nem hallok: a hátam mögött, a magasban macska nyávog, de igen erősen. Hátranézek, hát a cseresznyefa tetejében jó ismerősöm, a legváltozatosabb helyeken föl-föltűnő mátyásmadár billeg felém, és csak nyávog tovább. Nem hinnék a szememnek, ha nem az én kedvenc madaram lenne! Továbbmennék, erre ugyanabból az irányból most meg károgás hallatszik! Nézem, a szajkó váltott hangot. És csak billeg felém, Kár, kár! Kár. Kár! Varjú? Csóka?... Nevetve folytatom az utam, mit ad Isten mátyásmadarunk az orrom előtt húz el, lebukva, lecsapva, rikácsolva, cserregve az út másik oldalán lévő másik fára száll! Most meg szarka-hangon szórakoztat. Mert közben rám néz változatlan. Mintha azt mondaná: Ezt csináld utánam!

Megáll az ész.

Ezt tudja a természet, ilyen csodálatos, változatos, gyönyörűséges... Ezt akarják tönkretenni az örök globalizátorok.

Ez igen, ezt kövesd! Aki így tud váltani...

Gatyát, hitet.

Elvet.

Ideje hazamenni.
Isten álgyon, fiam!
Isten álgya.
Csak nehogy a Hóhérral álmodj!
A Hóhérral nem, de azokkal, akik szétlőtték Erzsikét... Hátha fölédredek, mielőtt bántani kezdenék.
Te túléd. Túl fogod.
Az egyik ávós unokájával járok suliba. Hogy nézzek rá? Olyan nehéz. Együtt játszani?...
Legközelebb vidámabb dolgokról mesélek! Ne félj, attól nem lesz rossz az álmod.
De hát néha megkerülhetetlen – még itt a Hanyban, a cipészből lett bicegő téeszelnök által hattyúszéknek keresztelt helyen is -, hogy az ember.
Az ember.
Hattyúsuhanás, hattyúzuhanás, hattyú-szárnyverés helyett ezúttal csapat veréb csiripelése zökkent vissza ebbe a világba.

(Zarándi) Járás III.

Ide add a lasztit!

Szeretne elfutni; szabad előtte a kispálya. A gólvonalig vezethetné a labdát.

Marha.

Hogy mondtad?

Marhaságot csináltál, hogy nem passzoltál, végigvihettem volna. Nem vezetnének két góllal...

Majd legközelebb.

Legközelebb.

Lajtán innen, Lajtán túlnan.

Akkor jövő vasárnap a Lóker NV-vel játszunk?

Mert ez csak edzés. Edzőmeccs egymás közt.

Ha győzünk, följebb lépünk!

Följebb, van innen lejjebb?

Járás 2!

A járási labdarúgó bajnokság második vonala, az eddigi harmadik, a 'járás 3' helyett. Ott, a mosonyzarándi járásban.

Mondanom sem kell, a mosonyi Zaránd – szemben a zarándi Zaránddal (Aradban) –, amiről szó van.

Zarándnak csak ők mondják, valójában Zarándfalu. Az Árpád-háziak korában természetesen színmagyar (színszékely határőrző?...) mosonyi gyepűmenti Zaránd(falu) egy időben – utóbb, miutánunk - csinos német helység vala Zorndorf nevezettel.

Nyilván a Zarándból németesítették Zorndorffá! – adja meg a település helytörténésze, a helybéli tehenészet vezetője, anyja révén sváb asszony, aki a mérkőzés egy szem nézője, miután beleesett a harmadik férjének választandó balszélső Krigli nevezetű katolikus magyar emberbe.

Ja, ja.

Oké!

Takarodj.

Mert hogy szólják magyarán. Itt, a mosonyi gyepűnél, Zarándban, akarja mondani Zarándon. Sőt, Zarándfaluban. Mosonyzarándfalván sat.

Nem Osztrákországban van Zaránd? – okvetetlenkedik a jobbösszekötő kispályás balhátvéd.

Volt. Vót, míg mi rendet nem teremtettünk.

Jól hazavágtuk őket!

Nem mese, a focipályán. Megvertük 4:3-ra a kismartoniakat, mire föl sértődöttségükben hazazavartak bennünket ázsiai szülőanyánkhöz. Hunniába!

Az meg: hun van, hun nincs.

Amarra, elfele.

Ne tartogasd azt a tököt!

Ide add!

Lő, gól.

...helyett kilőtte a vakablak helyén a lezárt tanoda ép, egészséges – épp erre várakozó - ablaküvegét.

Vadbarom!

Nekem mondod?

Nem is a bécsi sahternak.

Nem vagy te egy kicsit antiszemita?!

Hogy lenne. Honnan tudná, ki fia, borja a mi ablaklódózó, járás 3-ban labdát kergető kománk a lajtai gyepen. Hogy a dédapja netán tán.

Nem és nem. Ám amaz érzékeny; ha lehülyézik, csakis azért tehetik, mert, pedig szó se róla. Mellélőtt, azaz telibe trafálta, ennyi, semmi faji dolog.

Antiszemita vagy és kész.

A dolog ezzel akár le is lehetne zárva.

Nem én szavaztam az iskola újrainyitása, a keresztény iskola indítása ellen! Te, a nagy katolikus!

Puff neki. Antiszemita. Mi az, hogy!

Attól függ. Honnan nézvést.

Loptál, az a bajod?

Na, ezt nem kellett volna. A lábszárvédőt már le is kapta a koma, üti a másik feje búbját.

Én?! Nem inkább te?!

Akire rábizonyítják, hogy csalt, persze, hogy védekeznek, ő így szokott vala. Lajtán erről, Lajtán arrul.

Az előbb nem fejeztük be: Zarándfalu (nem Zarándban, Mosonyban) tsinos némöt falu Mosony vármegyében, róna mező, de fölötté kies és termékeny tájékon, a Lajta folyó jobb partján, a mosonyi-királyhidai postaúton. 1234 lakossal, kiknek fele római (katolikus), másik fele kálvini (reformata), saját anyaegyházzal, valaha külön-külön lelkipásztorral mindkét felekezeten – olvassa a könyvbül.

Átcsatoltátok?

Mint a huzat.

Visszamagyarosítottuk.

Adtunk neki.

Szépen, csöndben. Szó se róla.

Gazdag fekete agyag szántója, kövér rétje, sok veteményeskertje vala. Egykor fontos volt itt a Lajta-mentén az állattenyésztés, úgymint a juhok, lovak, ökrök tartása. A régi vízimalom épületében ma szálloda kelepel, a Huszthy-udvarházban a község művelődési háza üzemelne, ha lenne, aki fönnartsa, erdeiben tölgy és nyár rengeteg.

Azért lótted ki a tanoda ablakát, mert azt szeretnéd, ha eladnánk! – ordít a helyi néptanács tagja, tanácsos.

El, azon nyomban az első napnyugati – távol-keleti – érdeklődőnek!

Ha megnyerte, hadd vigye!

Inkább védenéd ki az ellenfél vinklijét.

Azért szavaztam a keresztény tanoda ellen, mert nem hoz pénzt! A tanodai egyesület bérleti díj nélkül használná, mondván közhasznú a tevékenysége. Én azt szeretném, ha a tanodát eladva pénzhez jutnánk, hogy legyen miből fejlesztenünk. Az lenne az önrész!

Önrész ide, tanácsülés amoda, tedd már arrébb azt a labdát! – folytatná a gyöpön a tanácsulást (önkormányzati képviselő-testületi akármicsodát) a világnézetileg semleges, hol balra, hol jobbra szavazó önérdelkvédő képviselő. - Engem nem érdekel, kié lesz a tanoda, csak lássam már benne az életet!

Ez az, mi is azt szeretnők!

De akkor mért így szavaztatok. Úgy!

Úgy, hogy nem nyithatták ki újfönt a gyermekhiány miatt bezárt második helybéli tanodát. A két tanodából elég lett egy, annyira elfogyott a tanulói létszám. Mit lehet itt tenni?!

Bíznák oda, ha mi lennénk ma fiatalok, tudom, Isten megint megtelne a tanintézet még Kismartonban, mi több, Mosonyvárott is!

Oda-vissza. Egyhúztomba!

Duma; inkább tedd már tovább azt a kurva tököt.

Testületi ülés ide, amoda, sokra most se mennek. Nem jutnak dűlőre!

Miben, miben, semmiben! A nem hivatalos (mi több, informális) képviselő-testületi ülésen, az utca-bajnokság edző mérkőzésén – ahol a két csoport, a bal meg a jobb rúgja egymást kegyetlenül – megint egymásnak esnek.

Én azt hittem, egy sörmeccs csak jót tesz a közösségi szellemnek.

Föléleszti, gondolta volna a jegyző, aki szintén a két-három tapsonc közt foglalt helyet a községi labdarúgó-, sőt, sporttelepen, ahol volt futópálya is (körbe a gyöp körül), távolugró homokgödör, magasugró lécs helye, kézilabda pályának is kijelölhető árterületi (szinte a Lajtába lógó, kissé lejtő) legelő. Sat.

Akarja mondani.

Nekem magánvéleményem van! - adná magyarázatát a minden áldott vasárnap gyónó, áldozó hithű fajmagyar katolikus ipse (másképpen községi képviselő), miért nem adta voksát a keresztény tanodára.

Hogy a bezárt elemi üresen tátongó épületét, a baglyoknak, verebeknek, nemkülönben rejtőzködő köcsögöknek, fizetett légyott közreműködőinek, megyebeknek helyet szorító, egykor gazdag életű volt rendházat átadják jogosnak nevezhető új tulajdonosának, nevezett tanoda-hálózatot működtető egyesülésnek. Nem és nem!

Megmondtam, nekem magánvéleményem van. Avagy nem lehet?! - förmed öklét rázva tubigatyájában, meggypiros mezben dühöngve a labdarúgó pázsiton a Herr Képviselő.

Micsoda pofátlanság, hogy bárki felelősségre merje vonni, amiért hithű, minden vasárnapot, minden sátoros ünnepet az istenházában töltő keresztény katolikus emberként a keresztény tanoda ellen tartsa föl a kacsóját.

Nekem te itten ne kacsózz – és már be is húzott volna a másiknak egyet.

Ő maga balról, amaz jobbról állott vala.

Amúgy ki tudja.

Ért is bárki bármit?

Megbolondult a világ.

Meg, én mondom.

Ha ő mondja, neki hihetünk.

A falu bolondjának!

Az kellett neki, nem az orra bukás.

Nem hoz pénzt a falunak!

Nem falu, mezőváros! Kismezőváros!

Szeretnéd.

Nem vagy te egy kicsit Zarándunk ellen? Csak úgy ukk-mukk-fukk bírálatsz bennünket.

Kuss, gondolta, de nem mondta, mert kapásból letahóznák.

Én?! - és a másik oldal (másik párt, de ezt nem mondhatta, direkt azért jöttek ide ki a Lajtához, hogy kimossák magukból a pártosság átkát, ne párttagokként, nem ellenséges pártok hadfiaiként, nem egymásnak feszülő képviselőcsoportokhoz tartozó honfiakként ugorjanak egymásnak, hanem csak szelíden, a tököt kergetve, közben megbeszélve mindazt, ami a bögyüket nyomja) egy emberként hördül föl.

A te bögyöd; tudod, kit érdekel.

És ezt éppen az az alak mondja, aki szintúgy a keresztény tanoda ellen szavazott, miközben egyháza választott tisztségviselője.

Pont te beszélsz?

Arra gondolt, hogy „ugatsz”, de hogy ejthette volna ki ezt a paraszt szót.

Paraszt, nem paraszt, magyar! Magyarul éppen az.

Khérlek, itt már nincs paraszt, csak úr.

Csak és kizárólag.

Magadra gondolsz!

Te meg az elftársaidra?

Na, több se kellett. Vége is szakadt erre a szent napra az informális testületi ülésnek becézett sörmeccs edzőmérkőzés-része. A sört hogy hagyhatnák ki. Legföljebb külön lócára ülnek a titkárkisasszonyok irányításával a községi pilóta és községi bakter által a legközelebbi sörözőből idecipelt láda söritalok köré. (...közé.)

Sten, Isten!

Sten, Isten.

Annyi baj legyen.

Zaránd; erről jut eszembe, nem kéne fölvennünk a kapcsolatot a másik Zaránddal?

Melyikkel?

Nincs is rajtunk kívül Zaránd!

Hogy a pébe ne lenne – kezdett durvulni a minden vasárnap istentiszteletet tevő, tanoda-ellenes képviselő a söröcske hatására. – Bocs.

Erről jut eszembe; ha mész megcsináltatni az üvegessel a kilótt tanodaablakot, nézz szét, hogy áll az épület! Nem fészkelte-e be magát a patkány?

Nem vertfalú ház az!

Vályog.

Hogy lenne?!

Mіндеgy.

Zaránd? Most Romániába tartozik, valaha megyeszékhely volt.

Románia? Nekem erről ne beszélj, mert kitérek a hitemből!

Szóval Zaránd, valaha az is kismezőváros, a magyar megyeszékhelyből mára román falu lett egy-két magyar lakossal.

Szinte mint nálunk, az Osztrákországtól visszavett Zarándfalván a megmaradt pár tokos!

Sokat ittál.

Nekem szóltál?

De én téged nem értelek – szól át egyik lócáról a másikra az egyik oldalon ülő helybéli, elébb még labdakergető, momentán söröskancsót emelgető képviselő (holnap újra munkanélküli). – Azt nem értem, mért nem szavaztál a keresztény tanoda mellett?

Akit kérdez, ki más lenne, a másik szeptember, aki ráadásul választott egyházfi is. Nem értik, senki sem. Csak az, aki mit nem terjeszt: az átkosnak becézett vörös rémuralom idején is besúgó volt; hogy ne mondjam érettségivel a járásnál okleveles tanárok, mérnökök, közigazdák főnöke osztályvezetőként. És súgott, mint a kisangyal!

Honnan veszed.

Térjünk a tárgyra.

Ne fűzzük egyik szavunkat a másikba! Belezavarjátok az embert. Én mondom, tényleg. Valóságosan.

Bevallom, tévedtem; nagyon sajnálom. Nem volt egyértelmű a dolog! Azért szavaztam úgy, ahogy. Megzavart, hogy a bezárt tanoda, amelyet most ti újra akartok nyitni, a tőszomszédságunkban van. Igen, attól félttem, hogy zavarni fog a gyereklárma! Tudjátok, mivel jár egy tanoda?! A sok gyerek ott rendetlenkedik minden áldott szünetben, meg tanítás után, beverik az ablakunkat a focilabdájukkal.

Ezt kár volt mondanod.

Az előbb éppen ő lőtte ki – a kapu mellé, mi több, fölé löve – az üresen árválkodó néhai tanoda vakablaka helyett az egyik szép nagy szemű ablakának üvegtábláját.

Jó kis keresztény ember vagy te...

Nekem mondd, velem merészelsz így beszélni?! – kezdett őrvjögenni az apró termetű, egyesek által Zseb-Naplóleonnak, mások által Zarándi Mikulásnak tisztelt öregurat, aki apró

termete ellenére valóban többször is fölállalta (pár további szavazatot remélve) a helybéli Téalapó sok mulatsággal járó tisztét.

Téalapó, nem Mikulás - szokott rászólni a tudálékoskodó, mindent félremagyarázó, a hagyományokra hivatkozó, ósdi szemléletű zarándi atyánkfiaiinak.

'Mikulás'; amikor ő az úttörőrajban a csapatvezető öregpajtástól Téalapót tanult.

De hát egyházad is Mikulásról tud...

Ezt, ezt volt a legfőlösegebb neki mondani.

Azt mondd, spicli voltam?!

És akkor már izzott a levegő, úgynnyira, hogy a Lajta vize kezdett zubogni.

A mi mesénk tovább tartott volna, ha ebben a pillanatban egyházi képviselőnk ki nem rúgja maga alól a lócat, hogy avval együtt eldőljön a söröző társaság egyik fele. Hanyatt estek bele a lajtai homályba. Mert akkorra már kezdett esteledni. Némi köd terjengett az ártéren, a víz mellett.

Kereszténytanoda-ellenes egyházfink – aki, mondtuk volt, sokallja száz év alatt felére apadó népességű kis falunkban a gyermeket – még hogy kirúgta maga alól a lócat! Fogta a kriglit és belevágta a szemben ülő, vele akadékoskodó ellenpárti képviselő képébe.

A pofájába kellett volna vágni!

Mert nem oda Zaránd, nem lett a tervből és elképzelésből – mi több, projektből (projektált projektumból) – semmi az ég világon. Ugyanis az ellenpárt addigra elpárolgott.

Az időközben a fél Lajta-partot elborító sörhab tette? Tény és való, hogy attól fogva – hajnal hasadtáig – senki sem látta az ellenpárt tagjait. Sem egyik, sem másik. Csak a Lajta védőgátjához támaszkodó öreg tanintézet ásított egyet szomorúan a ködlő zúrben: megint nem tudtak rólam megegyezni.

Majd legközelebb!

A járás 3. következő meccse mikor is lesz?

...Járas III. Hol van itt már járás. Körzet sem. Semmi. 'Kapitányság'; az kellene. (A határórség, szerencsére, bezárt.)

Hát nem jól hangzik?

Községi bajnokság, nevezhetjük utcák közti labdarúgó vetélkedőnek, aminek akarjuk!

Városban háztömb-bajnokság...

Nálunk utcabajnokság!

Ki így, ki sehogy.

Egy időben a tsz, az állami gazdasági major, a KISz-csapat, a községháza, a Lóker-előd, meg még egy-két csapat (úgy mint a Fő-ucca, a Fő-tér sat.) indult a községi bajnokságon. Ma már ez is a múlté. Néha ők még összejönnek, ők, a községháziak két csapattal. Meg még egy-két banda...

Emlékszel, amikor külön játszottak a Bejárók meg a Kijárók...

Az volt a szép idő!

De ha nekem legközelebb szóba hozod...

Mert rendre a sor ávó (határór) csapata nyert.

A Lajta, ha bánja.

Partizán a begyűjtőtől

Begyűjtési osztály... Hol van az már! Rég áttette magát a főuccai trafikba. A házikónyi dohányárudába, amit mintegy jóvátételként kapott a proletárdiktatúra nevű önkényuralomtól. Annó, mondom, még az ördög évében; épp akkor. Nna, az ötvenes évek második felében.

- Partizán? Nem gondolod, hogy hozzámehetsz?! – dörrent rá kislányára Mama, amikor az nagy szendén előmerészkedett a dologgal; mármint hogy feleségül kérné az osztályról a Görög.

Nem Görög Pityu, a második szomszéd uccából, nem, hanem a Görögországból való görög. Félkarú, akarom mondani kacska a keze, ez sem pontos, behajlítva hordja a meglehetősen – mondhatnók teljesen - merev bal kezét. A jobb kezével egész ügyesen rendez a trafikban a trafikárut polcra polcra, háta mögül a vásárló elé a pultra a kis ablakhoz, még véletlen sem ügyetlenkedett.

- Biztos a partizánoknál tanulta, amikor föl kellett robbantani a németeket! – vértfog Mama, akinek semmiképpen sem kell A Görög.

Az hiányzana! Nem elég, hogy elvették tőle a földjét, még akkor egy ilyen, magyarul alig értő, kollektivizáló komenista partizán legyen a veje. Az kéne neki, nem a valagon billentés.

Mert Mama ilyen szépen tudta magát kifejezni. Soha egy durva szó, egy mocsok, Isten mens, istenkáromlás, nem. Úgyhogy szinte nincs mit meggyónnia vasárnaponként a főtéri templomunkban a mi drága jó atyánknak, aki – melleleg – épp úgy ellene van eme újdonságvilágoknak (bántják is miatta sokat a megveszekedett istentelen, Istentől elrugaszkodott, istengyalázó, az istenfélés állapotából párthűségéből kikecmergő étások)!

- Elftárs ő is?

Nem; párttag, az igaz, de sose bánt senkit, csöndes, a kenyérré lehetne kenni.

- Akkor hogy volt partizán?

Hát ez valóban kérdés. Nagyon nagy. Annál is több.

De hát Rákossy és Kadar – mert történetünk átnyúlik az egyik zsarnokság dandárjából a másik javába – korábban hogy lehetett türelmes, a másikat tiszteletben tartó akárki a Városi Begyűjtési Osztálynál?! Te érted? Mert én nem. Én sem.

Ani értette. Főleg a szívével. Azzal a kicsivel. Azzal a majdnem Krisztusnak adott jegyajándékkal. Akarja mondani.

Apácának készült. Ám mivel a kedves Rákossy-urak – javán elftársságuknak – rögvést ahogy tehették betiltották, bezárták, szanaszét szórták, darabokra szedték, ízekre, mondható, az egyházat rendjeivel, oskoláival, kórodáival, szeretetházaival, miegyéb műintézeteivel egyetemben. Hogy mehetett volna szerzetesnőnek, amikor bezárták a rendházakat, a nővérek talpára útilaput sem kötve üzték el őket otthonukból, a papokra, ha ragaszkodtak ahhoz, ami az övék, dutyi várt, a hívekre szerencsésebb esetben megkülönböztetés, egyébként könnyen nekik is áristom. Ani így kívül rekedt azon a világon, ahová vágyott.

Nagyon vágyott. Krisztussal jegyezte volna el magát. Mindörökre. Hogy ámen nem lett a vége, sok minden felelős. Főként a világ; az, amelyben élnie adatott.

Próbált volna máshol.

Túlzottan – azaz: igen-igen – vallásos? Ennyire vallásos volt a nevelése? Volt, az volt, valóban, mint minden hasonló lajtabánsági keresztény katolikus családban. Mégsem ment papnak, apácának minden fiú avagy leánygyermek. Minden második sem. Csak egy-egy. Mint tette volna Ani, lelke.

A keresztanyám; valljuk be.

Inkább csúnyácska, mint szép. Fiatal, persze, melyik fiatal leány nem tud vonzó lenni? Melyik, semelyik. Amelyik fiújára akad... S melyik leánynak nem akad kérője?

Akkor még mindnek került. Legföljebb nem lett semmi az egészszből. Elmaradtak egymástól. Örökre magára maradhattál – akkor is, ha nem voltál óvatos.

Vitte volna egy nagygazda nagygazdává válás előtt álló nagyfia. Még abban az időben, midőn a gazda remélhette, hogy gazda marad. A magát apácának szánó nagylány meg hogy megtalálja (lelki) számítását valamelyik apácarendben.

Hogy mért nem lett semmi az egészszből, máig nem tudja. A nagy melák gazdafiú nem jött többé. A keresztfiú gyanítja csak, mi történt. Körbeülte a család a háztűznézőbe érkező vendégekkel a jó öreg vaskályhát, Ani lesütötte a szemét, kezét begyúrte összezárt combjai közé, és vörösödött kegyetlenül. A vőlegénynek való nagydarab gazdafinak majd lefolyt a haj a nyakáról az ingére.

- Nem tetszett – mondja utólag Ani, amikor rákérdezel harminc év múlva.

Ám hogy valójában mi történt, ki tudja.

A Jóisten!

Ő biztos.

Nagy darab föld a kis darab földdel... Majd csak jutnak valamire!

Ám ez már városban történt. Aniek akkorra városba költöztek, özvegyen maradt anyja a három gyermekével városba menekült. Hogy tán ott könnyebben boldogul egyedül! Három ilyen szép gyermekről gondoskodni...

Hogyne gondoskodott volna. Nem is adta középső gyermekét ahhoz a megveszekedett görög komenistához.

Meg nem kérte, Ani puhatolózott. Miután anyja kimondta az áment, intette le Görögöt, akit amúgy Kacska Görögnek becéztek a kisváros komenistaellenes polgári társadalmához tartozó egyedek, nemkülönben a proletárság soraiba vehető – mi több, oda süllyedő (akarja mondani emelkedő) - többiek. Ebben a dologban elmaradt az osztályharc, ami pedig ez időben igencsak tombolt kis városunkban is ott a nyugati végeken, balkézről, kissé keletnek. Mondom, még Zarándfalva előtt valamivel.

Nem hagyja magát, odaáll anyja elé és azért is megkéri! Nem olyan fából faragták őtet! Nem azért harcolt a nácik ellen, hogy most meghunyászkodjon egy ilyen vén bolond...-előtt, akarta mondani, de nem tudta befejezni. Ani rákiabált:

- Hagyjon nekem békét!

Mert akkor – életében először és utoljára – megijedt az ő Kacsájától. Még a végén igaza van Mamának, ez valóban egy vadállat, aki bármire kész, csak hogy megvalósítsa a terveit. Kész lemészárolni az egész családját.

Uram, teremtőm.

Nem hiába mondta Mama.

Akkor inkább az apácarend.

Egy kicsit megijesztették a komenisták is. Nem a Görög, attól amúgy nem félt – legalábbis nem annyira, hogy érdemes lenne szóba hozni -, hanem a hatalom megszerzéséért bármiféle aljasságra kész, a hatalmat megszerezve bármire képes elftársak. Nagyon nem piszkolta őket, maga nem, a városi begyűjtési osztályon dolgozott, összesítés, összeírás, satöbbi, ami a dolga volt, ott ismerte meg a partizánt is, aki szintén a begyűjtésnél dolgozott, mama annál többet ócsárolta őket, be nem fogta volna a száját, feszt szidta az egész vörös bandát; Ani nem. Ennyire nem, csak hát eléggé beléivódott, ami beléivódott akkorra minden kigazda és kispolgár elembe akkortájra: jobb ezektől félni, mint hogy elvigyenek, elvitessenek a táboraikba. Állítólag már ők is kialakították a maguk lágereit. Ott van például már fél éve Mari néni, az urát, Jankót épp most kapták el, bujkált a szőlőhegyen, adós maradt a beszolgáltatással. Elvitték volna, mindenüket – tanyát, falusi házat, földet, fogatot, mindent – elszedtek tőlük, ő meg irány a pincefalu, ott aztán bottal üthették a lába nyomát az ávosok;

nem hogy a begyűjtés szakemberei, az államvédelmiek sem bukkantak a nyomára, míg mégiscsak lakat alá nem került. Előbb kézre, aztán be a dutyiba.

- A fél családot lefogták – átkozódik Mama, amikor senki sem hallja.

Keresztet vet, irány a templom. Ma még nem volt.

Csak elmegy előtte, hogy keresztet vethessen; benéz az üres templomba, letérdepel, elmond magában pár imádságot és már folytatja is a napi robotot. Amit – ki tudja miért, csak nem Jézus Krisztusból kifolyólag? – soha egy pillanatra sem érzett robotnak. Végzi a dolgot. Amit rendelt az Isten. Áll sorsa elé. Mitől kéne félnie? A Jóisten megsegít.

Ezt tanulta, ezt tapasztalta. Valahogy mindig.

Olyan még nem volt, hogy ne tette volna meg.

Majdnem mindig.

Mert amikor a kislányát át kellett adnia az áldott anyaföldnek, majdnem megrettent magától. Átkozódott, életében először, szidta az Istent.

- Nincs Isten! Ha neki a lányom kellett.

Üss a szádra, szólt rá ángyi. Mama másnap megtette. Azóta nem emlegeti. Húzza tovább az igát. Azazhoggy.

- Nem adlak a partizánnak!

Azért se.

Pedig Ani nem is kérdezte. Egyszer megtette, mama elutasította. Többet nem hozta elő. Ha nem, hát nem. Amúgy is más volt a terve.

Mit ad Isten, neki volt igaza.

Könnyen beszélsz, már mindketten – valamennyien? – elnyugodtak. Utólag könnyű okosnak lenni! De akkor. Abban a szent pillanatban.

A felsőkereskedelmi iskola elvégzése (ma azt mondanók, érettségi) után a városi nyomdába került. Ott a tulajdonos igazgató-fia akarta megfogdosni. Hogy hagyhatta volna magát? Nem ráütött a kezére? Másnap, nem várva meg, hogy kitegyék, otthagyta. Akkor ment a városi tanács begyűjtési osztályára. Azt ajánlották neki, hogy annak van jövője.

Jobb híján megfelelt neki.

Apáca? Nem lehet. Már nincsenek is apácák! Különben is, jól jártál, lányom, azt mondják, a papok szeretője lettél volna! Kell az neked? Kellett volna?

Szó se róla, nem. Erre nem is gondolt. Hogy gondolt volna. Csak a szomszéd nagy komenista asszony tömte tele a fejét – fejüket – ilyen maszlaggal.

- Jobban jártál, na. Gyere a tanácsházára!

Ő ajánlotta, s aki tőle kapott támogatást, biztos lehetett a dolgában. Nyomban fölverték. Ott került egy irodába a kacska Göröggel. Aki belészeretett! Mondhatni inkább: megtetszett neki a szerény magyar leányzó. Szemérmes, kedves, udvarias, szorgos... Csak jót mondhat róla az ember.

- Na jó, vallásos, majd mellettem helyrebillen a világnézete – adta meg pártbéli elftársainak a kosarat, amikor azok óvták volna a kisgazdalanyn Anitól.

- Gondolod, ha nem féltém a náciaktól, megijedek attól a nagyszájú anyjától?

- Befogjuk?

Mármint a száját.

- Azt próbáljátok meg.

Mert nagyon igazságszerető volt – tudhatjuk meg valamivel később, úgy negyven év múlva Ani nénitől. Hogy hagyta volna Mamát bántani?

Ani megbánta, hogy az anyjára hallgatott? Ki tudja. Azt mondja, bátrabbnak kellett volna lennie. Önállóbbnak. Ha az anyja tiltása ellenére csak azért is hozzámegy, ki tudja, tán boldogabb lett volna. Mert boldog sohasem volt. Tán csak amikor leborult az imazsámolyra.

Boldog nem, de... Hogyne lett volna végtelenül boldog, amikor megfogant az első, majd a második babája. Amikor nevelte őket. Ahogy istápolta őket minden pillanatban. Ahogy föláldozta volna értük mindenét.

Boldog? Mi az, hogy boldogság?

A férjével nem volt boldog. Az első időben úgy tűnt, boldog lesz, mert boldog volt, annak érezte magát, de aztán valami közbejött. Valamikor a következő évtizedben. Maga sem tudja, miért, lassan megszűnt az erős vonzódás, következett a lassú eltávolodás, elhidegülés, úgy a huszadik házassági évfordulójuk táján pedig már-már az utálat.

Mért nem lettem apáca?! Az lett volna nekem való.

Lett volna, ha lehetett volna. De nem lehetett.

Aztán Buda, ott dolgozott, üzemben, ilyenben-olyanban, ahol csak fogadták. Hogy otthagya a begyűjtést, nem nagyon válogathatott. Még jó, hogy nem nyúltak utána. Mama mondta, menjen Budára, ott tán nem érik utol. Mert nem odaszólt egyszer a begyűjtési osztály vezetőjének?

- Nem gondolod, hogy kiküldöm a végrehajtót?

Ki, az államvédelem felügyelete alatt a tanyára, elvenni attól mindenét.

Hogy gondolod, elftársnó?

- Hagyjatok békén! – rivallt rossz magyarságával a rossz kezű görög kartárs a begyűjtésnél a többiekre. – Ne bántsatok.

Mert hogy ő jót áll érte.

Jót állt, de másnap már nem volt bent. Megkérték, rontsa máshol a levegőt.

Lányom, lányom.

Éppen hogy csak akasztott ember nem volt azokban az ötvenes években Buda székesfővárosunkban! De Ani így sem hagyta magát: végül hazatalált. Meglelte azt a dolgot, amiben örömét lelte. Ahol majdnem úgy föláldozhatta magát, mint tette volna a női szervezetek valamelyikében. Ápolónő lett. Nővér. Orvos mellett, egy életen át. Ilyen osztály, olyan szakorvosi rendelő, dolgozott kórházban is. Az egyiknél végleg kikötött.

A férjétől jó darabig azért nem vált el, mert hogyan tehetné volna? Ha egyszer esküt tettek az oltár előtt. Különköltöztek, a gyerekeket egymaga nevelte. Mindig keresett annyit – összezsugorgatott rendre annyit -, hogy összegyűjtött egy újabb saját lakásra valót. A másikat, amit Mamától örökölt, otthagya a volt férjének. Nem veszekszik. Boldogul egyedül.

Boldogul?

Azzal a 'partizán'-nal jobb lett volna?

Amikor született 'apáca'.

Született, született; az ember nem 'született' ez, az, azzá teszik! Teszi magát.

Mégis jobb lett volna?

Az új – alig évtizede vásárolt – lakásból is költözik, nagyfia arra kérte, költözhessen oda a barátnőjével. Össze nem házasodnak, minek, az anyja is mire ment a házasságával, nem, csak összeköltöznek, élnek, mint Marci hevesen. Pityu a Lajtán innen. Ne szórakozzon vele, papról szó sem lehet. Idehozza az új asszonyt és punktum.

Ani költözött ki a második otthonából, egyelőre albérletbe, ahol meghúzhatta magát arra a kis időre, míg újabb otthont nem tud magának – maguknak, immár csak kettejüknek a kisfiával – teremteni.

- Hamarabb kellett volna pofán verni – adja a jó tanácsot az orvos, aki mellett éjt nappallá téve dolgozik.

Mármint a fiát.

Könnyű azt mondani.

Valóban, soha egy ujjal nem nyúlt egyik gyermekéhez sem. Csak a szeretet, a kényeztetés, a tej, a vaj.

Hiába.

Nem jól döntött.

Ha dönthetett volna.

Szeretet; mi végre.

Hogy üthetett volna a nagyfia kobakjára, amikor az először belerúgott.

- Kicsi még! Nem tudja, mit tesz.

Tényleg nem tudta a csacsija. Akkor. Tán később sem.

Ma? Ebben már én sem vagyok biztos.

Ő meg?

Templomba újra jár. A harmadik lakásba költözését követően az első útja a Buda-környéki falu plébániája volt. Előbb a templom, aztán a paplak. Bemutakozó-látogatására a szomszéd öregasszony kísérte el. Maga már talán el sem tudott volna menni. Első útja a templomba.

Szentatyám. Szentséges Ég. Szent Isten. Szent vagy, Uram.

Hogy mi lett volna jobb, ki tudja.

Csak a Görög ne mesélte volna el Mamának, hogy gránátot dobott a faluját megszálló németekre. Hogy úgy lőtte a szintén megszálló angolokat, jobban nem lehetett. Mert a szabad Görögországért harcolt a megszállók ellen!

Ezt már a Görög vagy harminc évvel később mesélte el Aninak. Ani hazajött kies Lajtán-inneni szülővároskájába, vasárnap az első útja a szentmisére vezetett. Csodálkozhatott, hogy ott ül, hátul, összehúzza magát, a Kacsakezű. Utána beszélgettek.

Utána, utoljára.

Hogy nem azért kellett menekülniük, magyarázta most, megismerkedésük után jó pár évtizeddel – mondhatni, minek? -, mert komenisták voltak, hanem mert kinyomta őket a front a falujukból. Menekült mindenki. Jugoszláviába kerültek, az egész családja jött, már aki élve megúsza, akkor vesztette el a fél karját. Illetve lett béna örök életére. Ő nemcsak a németek ellen harcolt, az angolok ellen is, de nem fogadta el a komenistákat sem, akiket az oroszok uszítottak. Ő csak jó görög igyekezett lenni.

Mégis rosszul választott?

Akkor mást mondott. Vagy csak én értettem félre.

Abban az időben csoda lett volna nem félreérteniük egymást.

Lőtt a németekre, az angolokra. A görög komenistákra valóban nem lőtt, mert azok is görögök voltak! De ha bejön az orosz, akik a komenistákat uszították, ellenük is fegyvert fog. Azt mondja, azért szeret bennünket, magyarokat, mert éppen olyan szabadságszerető nép vagyunk, mint a görög.

Szinte.

Hogy hihettünk volna nekik.

Ani volt ura, mielőtt meghalt volna, azt mondta a fiainak: Másodszor vagyok boldog! Visszakapta a kárpótlással a szülei húsz hold földjét. A fiúk örökölték, hogy aztán hamar túladjanak rajta – de most még nem tartunk ott. És végrendelkezett: a földjéről hozzanak egy kocsiföldet, hogy abba temethessük a sírkertben.

Ani, Ani!

Ő egyhúztomban boldog lett volna, ha hagyják.

Jó, hogy benéztél

- Hallod, én úgy fölrobbantanám Bush-t és bandáját!

Hogy füled botját sem mozdítod, másról kezd beszélni.

- Azért a zsidók megérdemelnék, hogy jól hazavágják őket a palesztinok, nem?!

Mondod: nem, mert meg kéne békülniük, tudomásul venni, hogy egy házban, egy hazában ketten laknak, két nép otthona – ha igaz, egyforma joggal, ha nem is egyforma lehetőséggel – a Szentföld.

Bólint, van benne valami. Vagy csak azért biccent, mert látja, ezzel sem tud beugrasztani?

- Csurkának teljesen igaza van.

Rávenne, mondjak valami jó kis izgatót, jelenthetőt, terrorizmusgyanúsát? Amitől megáll a távol-lehallgató kezében a műszer, ami értelmet ad a szolgálatnak. Ügyeletének.

Ügyeletben, ezek, 2003-ban?

Megáll az ész.

Meg, kisdéd városkában, Lajta-parti szülőföldeden, hol oly régen fordultál meg. Itt meg, a Jobbkezesben – Balkezesben – pláne rég, réges-rég!

Mikor jártál itt? Jó tíz éve, mielőtt kitért a rendszerváltozás! Régen, ha úgy adódott – fél évben egyszer, két esztendőben egyszer – betértél ide, mert magával hozott valamelyik ismerős, szaktárs, miegyéb alkalmi szesztestvér (kiktől nem győztél ép járással megszabadulni), hogy ezeket az urakat feltétlen itt leld! Itt, s nem másfelé a városban.

Ha jobban körbenéztél, persze, hogy ráakadtál a hasonszőrűekre – a kádári puha zsarnokság tizedeiben -, bármelyik csapszékben, vendéglőben, étteremben, borozóban, serezőben, város széli csehóban, belvárosi bárban és lokálban, presszóban, satöbbiben! Nem és nem, olyan helyen nem fordultál meg arany – egy szem – szülőhelyeden, hol ne botlottál volna efféle gazemberbe.

Tették a jó fiút. A szépet nem, mert szép köztük véletlen sem akadt, rusnyábbnál rusnyább volt valamennyi, már a torz mosolyuk, az első ellentmondásra fölcsattanó indulatuk, a hamar kipirosodó, mert könnyen megsértődő, csöndes alamusziséget egy pillanat alatt ordításra váltó érzelmeik végett sem. Sajna a szépleányt sem, legalábbis hősünk efféle cicába azokon a szabadnak remélt, de hamarosan – mindég hamar - lelepleződő estéken véletlenül sem botlott. Tették a csöndes hallgatóságot, aztán egy adott – szentnek aligha nevezhető – pillanatban melléd ültek, minden előzményt mellőzve bátran odaszóltak, 'ismeretlenül' meghívtak egy italra, átkoccintottak a másik asztaltól, hogy sebesen hozzád szegődhessenek, folytathassák a nélkülük kezdett beszélgetést, beleszólhassanak, átvehessék az irányítást.

'Puha önkény'; fiúk, ki hiszi el nektek, hogy ez az volt. Amikor a legsötétebb elnyomásnak érezted... Nem utólag okoskods; akkor, a minapi Balkezesben, valahai – igaz, ma is vegetáló – Jobbkezesben.

- Ha a város széle, a Lajta töltése felől jössz, jobb kézre esik, ezért akkor neked Jobbkezes; ha a városból tartasz haza, kifelé, balra nyílik a kocsmá ajtó, tehát Balkezes.

Ilyen egyszerű volt akkoriban a világ! Kádár-rendszer javán, Kádár-huszárok tündöklésének korában; még a nyolcvanas években is.

Demokrácia, ezeknek! Ezek, meg a 'szabadság'.

Köszönjük szépen.

Utcán, ha összeakadsz velük, ki hogy. Az egyik – odaadó kárpitós, már amikor épp másnaposságából harmadnapos korában ráengedhetik a rekamiéra, meg a kanapéra, ne adj Isten a dikóra – kimondottan barátságos. Előre – messziről – rád köszön, olyan kedves, mintha mi sem történt volna, s igen jó érzést kelt benne, hogy rázogathatja a kezéd. Ha engeded, még vállon is ver; egyszóval: haver a javából! Kiben – ha nem benne – megbízhatol!

Ellenben a másik – bevallhatod, épp ez a páros, ez a kettős volt 2003 e napján szolgálatban a Balkezesben, hogy véletlen, gyanútlan (valahogy megfélelkezve magadról, meg hogy mi nem történt velünk)... Az előbbi (mondom, a másikat ellenőrző, a másikkal párban helyben, a kocsmában koraestétől későéjig, máskor már a déli harangszó elhangzása előtt betelepülő, vagy harminckét éve sörben utazván) őrzőnek éppen az ellentéte! Föl nem ismernéd; korábban – tizedeken át – megbújt, úgy tett, mint aki se lát, se hall; csak épp véletlen ott tanyázik a Jobbkezesben (balról). Magad csodálkozol el a legjobban, hogy – a megújult Magyarország tizennegyedik évében, miután minden mindegy, gondolhatnád – melléd ül!

Melléd? Szinte az öledbe. S még hogy szóba elegyedik veled! Viszi a szót, adja alád, vezet, vezet.

A gödörig, hova hogy jutna el a magadfajta. Kit annyiszor csábítottak már effélék; majd épp itt, most, ezek?

Az örök haver persze hogy rég átszólt már, rendelt egy sört, mintha mi sem történt volna legutóbbi találkozásunk óta. Nem, emez – valamitől – megbátorodik.

Amaz tudván tudja, hogy semmire sem megy veled? Ahogy akkor sem sikerült – mondom, soha – a rendszer elleni ellenállásra rábeszélni, amikor azért, nem hogy ezért, már a szóba hozásáért is tömlöc várt rátok?! Emezek persze ugathattak.

A beugrasztásokra kirendelt fogdmegek, kiknek másik díszpéldánya – az Ördög ki tudja hanyadik évében a Lajta Étteremben – akkor és azért támadt rád, hogy bátyáddal s egy-két cimborával rá mertél gyújtani... Igaz, vacsora után, de havannai szivarka helyett a magyar dalra.

- Kussoljatok, mert ha nem hallgattok el, hívom a rendőrséget! Ez nem kocsmá, ez Étterem! – és már majdhogy nem nektek jött a maga asztalától az asztalával, asztaltársaságával egyetemben.

Kuss disznó, nincs moslék; haver, kussba légy.

- Szép kis világ vót, hallod!

Honnan tudnák gyermekeid, ha újfent ezek adják a bankot? Tanodában, közéletben, korcsmában, irodalomban?

Ez már csak ilyen világ volt; na mindegy, lépünk tovább.

- Elhallgass; nem érted?!

Ha nem fogtad be a pofázmányod.

Akadtt ilyen alak is; ilyen csöndben megbújó spicli. Akiről csak most derül ki, most, hogy állítólag fölszabadultunk. Nem is annyira, mint 1944 őszén, de – állítólag – valamennyire csak-csak!

Ez az.

Hamar kiderül: valahonnan ismer.

Ő tudja, hogy honnan ez az ismeretség, neked gőzöd sincs felőle. Ami előny érthető, hisz egyébként mire jutna veled? Még gondolatban sem, nem hogy itt a csapszékben.

- Torgyán...

Sokra sosem becsülted, hát kiadhatod az ipse útját.

- Amikor átjártunk Erdélybe, tudod, segíteni az elnyomott magyarságot... Egyenest innen Nyugat-Magyarországból Erdélyországba.

Ő, átjárt, segíteni.

Valamit azért tudhat felőled, hogy ezzel jön, s nem a szudétanémetekkel, vagy a bahcsiszeráji szökőkúttal, amelybe nyilván ekrazitot akarsz rejteni.

Itt már fülelni kezdesz. Ha eddig nem kaptál észbe, nem fogtál gyanút, most aztán nem menekülsz.

Istenem, még mindig.

Aztán meg a komcsitlanításra szövetkező ellenállásra tér rá – mondom, mintha mi sem történt volna (legföljebb hogy ő is meghív az eléd rendelt serrel egy pofa italra) -, hogy lassan elbizonytalanodj. Hátha ő is veled tart, veled kínlódt az Ördög Birodalmában...

Nem könnyű.

Aztán csak mond valami bődületes ökörséget, megint erdélyezik.

- Tudod, amikor mi.

Mi? Aligha hiszem. Meg különben is.

Ami neked szent, ennek ötlet, lehetőség, mivel tán kiugrathatja a nyulat a bokorból.

Bokor, bokor, vadon alja.

Lassan megismered. Vállalkozó lett belőle, valaki pénzből kiugrott a nincstelenség sorából, kisebbfajta gyárát a minap – persze még Viktor alatt - avatták, s nem értetted, miért kaptál a székesfővárosban tőle meghívót a fölszentelésre és az azt követő fáklyás, tűzijátékos, hastáncos fogadásra! Hol az úgynevezett polgári oldal tekintélyes helybéli képviselői vitték a szót.

Nem jutottál el az üzemavatóra – más bokros teendő nem tette lehetővé, hogy kedvedre befalatozz a kis-alföldi libamájából, Lajta-közi töltött káposztából, Fertő-mellyéki marhapaprikásból, örvidéki gombás pulykamellből s hasonló várvidéki étkekből összeállított kínálattól roskadozó magyarasztalról -, de hogyan emlékeznél a váratlan (több, mint érthetetlen) meghívásra.

Csak nem: itt érted meg, ott, a Balkezes nevű Jobbkezesben lapítva?

Szűzmárjám.

Mit össze nem lapítottál – az első csapszékbeli föllépéstől, úgy 1965-től 1989/90-ig -, hogy most (2002-öt követően) újra kezd?

Mitől lettél nekik érdekes a III. évezred elején? A III/III. ezred élén.

- A zsidók.

Mondod, ne.

- A románok.

Az oláhok se.

Tótok.

Kezdi nem érteni.

Figyelmét serbe rejtő kartársát jó rég ismered, vele ebben a csehóban nem egyszer találkoztl. Vagy négyszer, ahányszor beléptél ide egy, másfél sört fölhajtani az elmúlt mintegy három évtizedben. Mert ő mindig itt volt! Olyan esetre nem emlékszel, hogy ne köszönt volna reád. „Figyelj, haver”, ez volt – ez van ma is – abban, ahogy fél szemmel, oldalvást pillantva, véletlen sem a szemed közé nézve észrevesz, megmér, méricskél, „Figyelj, figyellek:”.

E pár Balkezes-beli, meg Jobbkezesen-túli, külvilági (csapszéktelen) összefutásokat alkalmával is ezt érezhetted – nem láttad föltétlen, de ez a gyanú motoszkált benned, amikor példának okáért a közeli Fő-uccán egymásba botlottatok (egyiktek az út egyik, másiktok az út másik oldalán ballagva) -, hogy azt is látja, hallja, érzékeli, amit pedig adott testtartásában, helyzetében szinte kizárt lehetett... Volna, ha nem az, ami.

Említhettem már neked, nem magányos fülelője volt úrfisága – ma már inkább csak: urasága (persze túl mindenféle ávéhás, még pontosabban politikai rendőr, titkos besúgó elvtársiasságon) – a bukott rendszernek, nem, hogy lett volna! Csapatban szolgált, legfőként a parancsnokával, aki szintén. Főnökével, aki több hasonló – sörrel, borral, hasonlókkal a csehóban tartott – jó firmával tartotta a kapcsolatot leginkább úgy, hogy amikor naponta végigkóstolta az italneműeket a kisváros vendéglátóipari kirendeltségein, odabiccentettek neki: „Minden rendben!”. Kezet ráztak („Mit iszol?”), kivel egy-két félóra leülhetett, hogy mire végire ér az Italművek Nemzeti Vállalat tizenkilenc és fél csapszékből, szállodai étteremből, borozóból, gyorskiszolgáló étteremből, cigánykocsmából s miegyebekből álló

intézmény-hálózatának, legyen elég gondja az anyukának – édes nejének, ki szintén a Mozgalom Régi Tagja -, ha végre hazadülöngél.

E Főnök most sehol. Emez melléd ülő – szinte ismeretlen – kapta volna a feladatot a szaglász csapat irányítására? Mert ez a vállalkozó – álvállalkozó? tudja a rosseb - szinte már értelmiségi a hadovájával.

Az előbb még Antallt dicsérte; pláne Torgyán, aki jól kiosztja a komcsikat, Csurka a zsidókkal; Orbán még sem fér a bögyébe.

- Viktor? Azért ez az utcai, nyílt színi uszítás mégiscsak sok, nem? Miközben maga is zsidó.

Mondom neki: más szerint meg cigány. Hogy akkor most melyik lehet igaz?

Megzavartad a gondolatmenetét, kiesett a ritmusból. Újra kezdené. Leállítod, hogy tőled akár óhéber is lehet Viktor, neked semmi bajod evvel a fajtával sem.

Meglepi.

Másra gondolt?

Vagy csak ez a módi?

Úgy húsz magyar éve – ha jól emlékszel, a Balkezesbe, mert kifelé tartottatok a Városból – ebbe a csehóba léptél be azzal az egy-komáddal, ki a mérnöki külszolgálatból néhány napra hazatért Lajta-széki fatornyos hazájába, édesanyjához. S egy fél napot véled töltött, hogy (ezredszer?) végigvegyétek, mi nem történt veletek az elemi népiskolában, a gimnáziumban, majd a felsőbb tanodákban, a bálakban, a miegyebekben szerte e csonka hazában, Pest-Budán s csonkahazánkon túl a kerek egy világban... Lányokat, persze, hogy elsősorban a leányokat, ments Isten, a menyecskeket illetően! Meg hát kútfúróvá lett cimborád végigjárta a fél világot ivóvíz után kutatva; volt miről regélnie.

Némileg bekapva érthettek a Balkezeshez, mert másképpen nem léptétek volna át a sörhabos – szóval már az illatánál fogvást, nemkülönben hangos gépzenéjétől, éjten-éjjel ordító tévéjétől számotokra egyhúztomban gyanús intézmény – küszöbét. A bárpultok egyikéhez telepedvén folytattatok, ahol abbahagytátok. Ser, mese, jókedv; ifjú férfiak maga bízása... népi demokráciátok csúcspontja táján (valamikor a nyolcvanas évek legelején). Hogy történjék bármi, az élet csudaszép, csuda jó! Ha ezer fogdmeg kerülget, akkor is. Csak járj túl az eszükön.

Nem mintha lett volna mit rejtegetnetek, de azért valóban túl hangosra sikeredhetett társalkodásotok. Ennyi nyíltan vállalt életöröm, hangos fölszabadultság hogyne lett volna gyanús e fülelőknek! Ráadásul téged ismertek csak, ivó cimborádat még nem látták.

Látták, de azóta valahogy úgy megemberesedett, hogy a harmadunokatestvére sem ismerte volna föl; a húsz évvel ezelőtti diáktárs babája sem, aki pedig azóta is őt emlegeti.

Honnan tudta volna ügyeletesen – a titkos politikai rendér rohamcsapat ezen a szent napon ebbe a csapszékbe rendelt fülelője -, hogy bakot lő? Téved, amikor valami gyanús, veled hangoskodó idegen, külföldet emlegető, Amerikát szóba hozó, kubai örömlányokról regélő, némi külhoni kiejtéssel, semmiképpen sem lajtaszéki nyelvjárásban beszélő kémet gyanítva riasztotta a Főnököt: „Siess, odább ne álljanak!... Ezért dicséretet kapunk!”. (Megint elnéznek nekik az illetékesek valami nagy-nagy disznóságot; ittas vezetést, gázolást, nemi erőszakot, zsebmetszést, akármit, amit büntetlenül másképpen hogy úsznának meg.)

A második üveg sörnél ha tartottatok, amikor már betoppant a Főnök. Szigorú bőrkabátját könnyedén viselve, kalapját mozisínészíesen félrecsúsztatva, némileg zihálva állított be a Jobbkezesbe – a külvárosból, honából jövet. A minapi „Szabadság!” helyett „Aggyisten”-t mormolva szivarkáját körbekínálta, hogy lássák a régi haverok, minden a legnagyobb rendben, s máris – kéretlen, azon nyomban, hogy átlépte a küszöböt -, mellétek telepedett a bárpulthoz.

Kettőt ha hagyott szólanotok:

- Neked olyan idegen a kiejtésed.

Mert ilyen jó nyelvérzéke volt neki! Némi német – hogyne, osztrák, sőt, sváb, mert hogy ősei eredetileg onnan telepedtek a nyugat-magyarországi tájakra, a magyar-osztrák gyepűre - származása ellenére azonnal kiszúrta, hogy felségterületére idegen tette a lábát. Dicsérte is utóbb az ügyeletes fülest, jó, hogy kiszúrta ezt az elsőre valóban több mint föltűnő alakot, mert tényleg most szállt le a New York-Lajtaszék közvetlen légi járatról!

Ilyen humorérzéke volt; már akkor ilyet mondott. Ha persze te követted volna el, kapsz fölfüggesztve másfél év, három napot, ő nem! Neki ilyen jó a kedélye; na, nem mondom, azóta romlott kicsikét.

Egy szó, mint száz, hamar dülőre vitte az eldöntendőket: az első önálló mondata gyanánt megfogalmazott kérdésére adott válaszból kiderült, hogy ityeg a fityeg, hogy ez a hangos idegen éppen hogy idevaló születésű alak, csak a dolog vitte el külszolgálatra a Földgolyó másik felére, de az is csak a szoc. haza javára!

- Rendben.

Mert valóban első szóra elhitte! S már meg is szűnt ellenetek a gyanú. A veled iszogató akárki hazánkfia gyanúba keveredése.

Úgy azon nyomban, hogy rögvest rákérdezett:

- Melyik suliba is jártál?

Ki volt az osztályfőnök; hol laktatok; édesanyád? Persze, ismerem. Tudom.

Hogyne.

A vihar elült, mielőtt kitört volna.

- Emlékszel, amikor az oroszokat kizavartuk?!...

Ő, a szovjeteket; már tegezi is őket.

Nem mi zavartuk, mentek maguktól.

- Jó, nem azért mondom. De tudod, amikor az erdélyi tüntetésen.

Hogy vág az esze, micsoda emlékezete van! Épp olyan sunyi, mint elődje, az a másfél, két évtizeddel ezelőtti Balkezes-beli - füles - bandagazda.

Amikor sikerül előlük meglépned – mert tartóztatnának, beszélgetsetek még, minek sietni, maradj még, mit iszol? -, megrázod magad. 2003? 1978? 1984? Avagy mégsem?

Ja, ja, '84.

Balkezes, jobb kézről. Jobbkezes, bal felől. Már ha kimégy belőle, elindulsz abba az irányba, amelyet megszakítva léptél be ide, s visszanezel, megfordulsz? Akkor már a másik kezed irányában leled a csapszék-bejáratot.

Bal-bal, bül-bül. Jobb - mért lenne jobb.

Mi nem történt a közbeeső időben?! Mi nem: Lajtánk martján, a mélyben.

Ismeritek? – kérdezted, mielőbb búcsúzni fogtatok volna, s rágyújtottál a kuruc dalra:

Bécs várában rí a tokos, jaj!

Bécs várában könnyen éri baj.

Bús a tokos, mert a Lajtán hetek óta

Áthallik a Kosút-nóta!

Csóválhatta a fejét az új Főnök, ez sem javult meg.

- Hallod, ez soha.

Való, bosszantani akartad őket.

Föl nem, lehetetlen; csak valamicskét.

- Nem tudsz róla, de: régóta becsüllek – teszi válladra a főnöki kezét, mitől megindulsz kifelé.

Most már bárhogy tartóztat, erős mehetnéked támadt.

Amiért megint nem tudott beugrasztani? Ahogy az elődei, elődje vele tovább szolgáló beosztottai sem. Miközben jól tudják, tán nálad is jobban.

- Ne siess úgy, beszéljünk még.
Már nem ugraszt (a provokátorje) – pannon tájunkon, mert hogy szerinted:
provokatórgye -, már-már baráti; szinte őszinte.
Csak ne akarna átölelni a kocsmakapuban.
- Hát nem jót beszélgettünk?
E' jó volt, nem mondom! Persze még jobb lett volna.
- Jó, hogy benéztél!
Ezt az a másik, az örök krumplivirágtalan, örök beosztott kiosztó füles ejti ki a
serhabos szája sarkán.
Csak azt ne mondja, hogy szeret, mert menten rosszul leszel.
A sör – a ser, a magyar ser – (azért) jól esett.
Már megint nem sikerült nekik megkeseríteniük egy estéd.
Vajh' ma kinek s mit jelentenek? Vagy csak egyszerűen nem tudnak leszokni randa
szokássá lett fülelésükről? Megbízás, jelentéskérő nélkül is?
Avagy - mégiscsak – mégis? Valamire csak jók lehetnek.
„Isten, Isten!”
- Egészségedre.
Hogy hülyére igya magát, az effélénél kizárt; nincs olyan mély részegség, melyből föl
nem verné bármi szabadságra, hazára, nemzetre utaló hebehurgya szó.
Egyetlen egyszer ejtette ki új főnökünk a terror szót.
No lám, helyben vagyunk.
Bekapcs, ki; meg, meg.

Kántor, gránáttal

Ült ötvenhat előtt és ötvenhat után. Ötvenhat előtt Lenin, Sztalin szobrát összetörték, lecsukták őket. Ötvenhatban kiszökött, Nyugaton beszervezték. Visszajött, ötvennyolcban vagy 15 évet kapott – regélik róla.

Legenda, legenda.

- Kézigránátot dobott a helyi pártházra, az utcáról az ablakon át látta, ahogy a bent üléselő elftársak szétspriccelnek!

Akkor, gránáttal, rájuk köszönni.

Még általános iskolás diák volt.

Hogy hihetné az ember! Az ötvenes évek legelején – egészen pontosan 1950-ben – mi, ha nem kötél járt az efféle dolgokért. Vagy hogy még nem nagykorú: nikotint itatnak vele, kidobják a negyedik emeleti ablakon, fertály órára víz alá nyomják, madzaggal megfujtják, villannyal halálra rezgetik, lovakkal agyontapostatják, szóval valami jó kis bevett ávós módszerrel intézik el, lehetőleg hogy híre-hamva sem maradjon. Nem hogy 2004-ben még itt ojtogassa a lajtabánsági szőlőhegyi szőleijében a szőlővesszeit?!

Nem és hogyne.

A gyűlölet, vajh honnan volt oly féktelen?

Már ha egyáltalán igaz ez az egész.

(Ha igaz volt itt bármi, mi megesett velünk.)

1935-ben születtem. Itt laktunk a faluban. Anyám rákos betegségben meghalt, apám még egyszer megnősült. Két testvérem volt, mára egyedül maradtam. Villanyszerelő lettem a falu mellé az első háború előtt épült gyárban. A gránátot itt a faluban vágtam közéjük. A mozi innenső oldalán volt a párthelyiség. Esős idő volt, láttam, hogy elfehérednek az emberek, rohannak egymást taposva kifelé. Elfutottam.

Negyvenhat-negyvenhétben gyűjtöttük a háborúból megmaradt lőszereket.

Egyikünknek levitte a kezét, másikunknak az ujját. A Várdomb fölött a hegyben gyutacsot, ruszki páncélgránát gyutacsát robbantottuk föl. Puskánk volt, ekrazitunk! Azzal halásztunk a tóban. A nyolcadik osztály után az ipariskola, jobban mondva a börtön jött. Ott kezdtem a szakma tanulását, szabadulás után folytattam az üzemben. A nyolcadikat a megyei börtönben fejeztem be.

Hárman-négyen voltunk. Mára megváltoztak! Hogy mondjam, nem maradtak meg az előző gondolataik mellett. Mind máshol lakik; ha találkozunk, csak köszönünk.

Nehéz volt! Nem vették fel sehová a börtönjárt embert. Engem sem Gyárváron; máshol fölvettek, onnan jöhettek vissza, amikor már nem emlékeztek arra, mit csináltunk.

Egyikünk mostohaapja segédmunkás volt, de nagyon mozgott a pártban, véresszájú volt. Ötvenhatban a kocsmában meg akarták verni, amiért följelentett. Bajtársunk apja esett neki. Lefogták.

Ötvenben nyolcadikosok voltunk, egyikünk ipariskolás. Szervezkedtünk! Kifestettük hatalmas betűkkel az iskolára: KÖTELET RÁKOSINAK! HALÁL A KOMMUNISTÁKRA! PUSZTULJANAK AZ ÁVÓS PRIBÉKEK! Mésszel. A kommunistákkal, az ávóval, csak ezekkel foglalkoztunk.

A falra firkáltunk. Röpcédulákat szórtunk. Kézzelel készítettük, egy-egy röpcédulából 20-30 darabot gyártottunk. Hirdetőtáblákra rajzszögeztük, a kommunistáknak fenyegető leveleket írtunk, azokat ijesztgettük, akik följelentették az embereket, hallgatóztak, ki mit beszél. A pártház és a művelődési otthon leninizmussal, marxizmussal foglalkozó könyveit kiszedtük: kihordtuk a térre, széttéptük és szétszórtuk, a koreai, vörös lobogókat és a szocialista országok zászlait az árnyékszékbe dobtuk. A kommunisták a pártházban gyűléseztek: kézigránátot dobtam be az ablakon, betört az üveg, én meg futottam! Ez a falusi

pártház volt. Tudtam, hogy nem fog fölrobbanni. Volt éles is, de nem akartuk, hogy robbanjon. Nem volt még bennünk akkora gyűlölet. Ha elfognak vagy fölakasztottak volna, vagy súlyos büntetést kapok.

Rákosi, Sztalin, Lenin szobrát a gyártelepi pártházban és a művelődési otthonban összetörtük, a róluk készült képeket a falról letéptük. Feljelentés alapján jutottak a nyomunkra. Egyik társunknak az volt a feladata, hogy fenyegető levelünket a mostohaapja zsebébe tegye. Az öreg elővette, kiszorította belőle és feladott bennünket az ávónak.

Hetedikes-nyolcadikos koromban a pap megtanított kántorizálni, a templomban harmóniumon játszani. Mert nem volt kántorunk. Addig az iskolaigazgató volt a kántorunk, de a kommunisták megtiltották neki, hogy kántor legyen, ha marad, kirúgják az állásából! Az ország sok templomában nem volt akkor kántor. 1950. november 2-án letartóztattak és mindjárt összefüggésbe hozták a plébánosunkkal. Nem hitték el, hogy nem ő volt a felbujtó, hogy nem ő tanított ezekre a dolgokra. Félholtra vertek, hogy valljam be! Koncepciók pert akartak, hogy a pap biztatott fel bennünket. Pedig nem is tudott róla semmit.

Végül a papunkat nem vitték el, mert nem vallottam rá. Mert nem ő volt.

A megyei ávón öt hónapot töltöttünk. Négyen, mert ötödikünket, akinek a mostohaapja adott föl, nem tartóztatták le. Nem vallottam! A bíróság is szájba rágta volna, hogy ha rávallok, elengednek, a papunkat meg elviszik. Három és fél évet kaptam a katonai rögtönítélő bíróságon. A megyei egy évvel kevesebbet szózott rám, másod fokon, Budapesten tettek még rá. Oda engem már el sem vittek. A másik három két-két évet kapott, az ötödiket meg kihallgatásra sem hívták be.

Jó két évet ültem le, 1953-ban, Nagy Imre kormányra kerülésekor szabadultam.

Itthon kérvényt írtam, az első ipariskolát a börtönben végeztem el, a második osztályt a gyárban végezhessem. Így lehettem idekint ipariskolás.

Cegléden voltam a fiatalok börtönében, Mór mellett a kisgyóni szénbányában dolgoztam. A többiek előbb szabadultak. „Ref”-es lettem, a rendőri felügyelet miatt nem mehettem moziba, kocsmába, nem hagyhattam el a falut.

Ide, mint megbízhatatlant, nem vettek föl, Mosonházán, vagy hol dolgoztam a faluvillamosításban. Onnan behívtak katonának. Tapolcán lettem sorköteles katona. Marcaliba kerültem, ötvenhat ott ért. Az alakulat átállt a forradalom mellé; éppen fogdában voltam, kiengedtek a cellából.

Kijártam egy szegény családhoz, bevezettem nekik a villanyt. Persze, hogy nem volt szabad a kaszárnyából kijárni! Fogorvoshoz kértem magam és elmentem hozzájuk. Volt egy tiszt, haragudott rám. Utánam jött, kiderült. Ahogy szembetalálkoztam a századossal, rám förmedt, hogy menjek vissza vele, meg akartam támadni a laktanyát! Utászok voltunk, a harcokocsikkal is szembeszállhattunk volna. Riadóztatták miattam az alegységet, mert, szerintük, azért mentem ki a városba, hogy a lőszerraktárt elfoglaltam a lakosokkal. Akkor még nem állt át a csapatom. Amikor visszamentem, láttam, baj van. Jelentkezni kellett a zászlóaljparancsnoknál. Nekem támadt, hol voltam?! Nem tudtam válaszolni sem, már rám ordított: szerencsém, hogy visszajöttem, mert különben letartóztatták volna a szüleimet.

Levittek a fogdába.

Az átálláskor kiengedtek, beálltam a sorba a többiek közé. Egy-két hét múlva, november negyedike után, fölsozlatták az alakulatot. Jöhettek haza. Pár napig itthon voltam, akkor hallottam csak, hogy az oroszok elfoglalták a laktanyánkat, bemenni lehet, de kimenni senkinek!

Egyszer már voltam börtönben, ezt nem úszom meg szárazon.

Először a szőlőbeli pincékben bujkáltam. A várhegyalji szőlőben, ott dolgoztam is valakinek. November eleje volt még, amikor kimentem Ausztriába, nehogy elvigyenek engem is a Szovjetunióba. Körülbelül két hétig voltam ott lágerban, Németországba kerültem. Ausztriában maradtam volna, hogy visszamehessek harcolni.

Ottmaradtam másfél évre, amikor feladattal jöttem haza.

1958-ban kémkedni jöttem haza az orosz katonaság ellen. Beszerveztek az amerikaiak. Lebuktam. Először úgy volt, hogy fölakasztanak, aztán nyolc évet kaptam. A többieket fölakasztották, csak én maradtam élve.

Úgy volt, hogy engem is.

Sajtótájékoztatót tartottak és ott beszélhettem. Ezzel megúszhatom nyolc évvel.

Majdnem elmondtam, majdnem, mi történt. De akkor engem is fölakasztanak.

Elmondtam valamit, amit engedtek. Hat év, három hónapot kellett leülnöm.

Itthon megint nem vettek föl Gyárváron, máshol kaptam csak munkát.

A Történeti Hivatalban beszereztem a rólam írt jelentéseket. „B. K. amerikai kém ügye”, ez áll az iratok tetején. Az 1958-as pör katonai és legfelső bírósági iratai is, ahogy volt, egy részét persze elferdítették, hozzátettek, hozzáköltöttek; teljesen más jött ki belőle, mint amit mondtam. Benne van a legendám. Ezekből is kiderül, mennyire megbízhatatlannak tartottak. A keresetem mindig kevesebb volt a többiénél. Újra rendőri felügyelet alatt álltam, se tánc, se semmi, bál, éjszaka még az utcára sem mehettem ki. Csak munkába. Két év után leszoktak rólam.

A ruhagyárban elvégezhettem a technikumot. Véletlen lehetett, elnézhették, mert engem a közelébe nem engedtek volna, ha tudják, mit követtem el. A végén visszajöhöttem Gyárvárra; addig jártam a nyakukra, hogy a végén engedtek.

Amerikai kém voltam. A határőr talált nálam olyasmit, ami egyértelmű volt.

Min buktam le. Hat-hét napig tartott volna, míg Magyarországon vagyok. Sem szülővel, sem baráttal, ismerőssel nem találkozhattam! Hogy ne tudják, itthon vagyok.

Éjszaka aknamezőn, drótkerítésen át jöttem. Mikor visszamentem, kaptak el.

Csak az oroszokkal kellett foglalkoznom.

Jó pár évvel később találkoztam azzal az ávós foglárrel, aki a börtönben megvert. Azt hittem, sosem látom. A foglárból akkorra bíró lett! Ismerősként üdvözölt. Amikor behívtak tanúskodni egy tárgyalásra, rá nem ismertem volna, ő viszont a nevemre emlékezett.

Amikor először kiszabadultam, visszamentem kántornak. Amíg be nem rukkoltam katonának, kántorkodtam a plébániánkhöz tartozó szomszéd községekben is. Nyéken, Száron, Kovácsiban. Tizenkét hangszerezen játszottam, a ceglédi börtön, a Gyártelep, a katonaság zenekarában fújtam. Németországban is, annak a gyárnak a rezes bandájában, ahol dolgoztam.

Lumbágó, korengedménnyel nyugdíjba mehettem.

A régi iskolatársak, akikkel együtt állítottak bíróság elé? A börtönben találkoztunk, de már ott éreztem, hogy megváltoztak! Nagyon megbánták, amit tettek. Egyiküknek politikai nyomozó barátja lett.

Az első vád valahogy így hangzott: a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének, gyilkosságra szövetkezés, társadalmi tulajdon rongálásának büntette. Az elsőrendű vádlott büntetését a budapesti bíróság 2,5 évről 3,5 évre módosította.

A szervezkedés indítékai élén az áll (a papiroson), hogy 1944-ben az oroszok megölték az öregapját. Vértesalján a frontvonalba eső települések többször gazdát cseréltek, hol a németek, hol az oroszok kezén voltak. Ott élt a pör – gyermekkorú - elsőrendű vádlottjának a nagyapja, aki bányamesterként dolgozott. A legutolsó orosz átvonuláskor a felszabadító katonák berontottak nagyatyja házába és az öreget minden ok nélkül lelőtték.

1945-ben, mielőtt Gyárvárra bevonultak az oroszok, az elsőrendű – gyermek, azaz kiskorú – vádlott családja az üzem alagútjába menekült. Másnap hallották, hogy a felszabadító megszállók az éjszaka folyamán több nőt megerőszakoltak.

Atyja bádogos, a leszakadt és megrongálódott ereszek javítására kijárt a faluba dolgozni. Egy alkalommal az oroszok összeszedték az embereket, falhoz állították őt is, hogy kivégzik őket. Azt fogták rájuk, hogy polgári viseletbe bújt fasiszták! A falhoz állítottak közt

mérnök is volt, aki valamennyire értett az orosz katonák nyelvén. Addig magyarázta, mi az igazság, hogy ha nehezen is, de elengedték őket.

Két hét múlva a lakásukat elfoglalták az oroszok, a feldúlt üzem egyik melléképületében húzták meg magukat. (Egy kis olajért elvállalták a takarítást.) Ebben az időben tudta meg az elsőrendű vádlott édesapja, hogy testvérhúgának a férjét és egy rokkant baktert, akinek a fél lába térdtől lefelé fából van és sosem volt katona, a lakásuk közelében hátulról lelőtték az orosz katonák.

Nem sokkal később a közeli Nagypusztán az elsőrendű vádlott sógorát egy orosz katona agyonlőtte, majd lehúzta róla a bőrkabátot, bőrcsizmát.

Gyárvárt is kihirdették, hogy ahol meghalt egy orosz katona, megtizedelik a lakosságot; elégették egy orosz katona kertjükben elhagyott ruháját, nehogy gyanúba keveredjenek. Az egyik szomszéd, aki tudott oroszul, velük járta a falu utcáit és megmutatta, hol laknak a burzsujok, akiket érdemes kifosztani. Apja a gyártól kapott szirénát szereltetett a házukra és amikor a közelben föltűntek az oroszok, megszólaltatta őket, hogy elijessze őket. Megszűnt a cserkészlet, a templom tilos, kolhozba szervezték a parasztot satöbbi, és a nóta vége a halmazati bűncselekmény lett.

A fiúk Fehér Gárdának hívták magukat.

Pörös irat, elég hézagosan.

Hozzá a mese.

Mi nem való?

III/káplán

Nem mondom, jól kezdte! Az elején a, hogy is mondjam, nyomban a lényegre tért.

Tán ez a legjellemzőbb reá máig: nem sokat kukoricázik, ha valami mellett elkötelezi magát, meg nem állíthatod!

Már ahogy lakatosnak állt! Majd amikor elvégezte a sulit s nekilátott mester ura mellett lakatolni...

- Már abban sem volt sok köszönet!

Szó sincsen róla, éppen ellenkezőleg, kifogástalanul dolgozott. Ahogy ma, tegnapelőtt is: a reábízott föladatot holt zihér, hogy teljesítette!

- Túl, egy kicsikét...

Nem, azaz, pontosan!

Aztán ahogy papnak ment...

- Teológusnak.

Mondom, amikor elkötelezte magát Jézus és egyháza, meg a vallásos ember iránt.

- Másfél év, ennyi néz ki neki, fölfüggesztve.

Több, mert az a háromszázmillió....

- Egy év, s azért fölfüggesztve, mert.

Ki ne mondd.

Jó, hogy nem III/III-asozod le a bíróságot is!

- Független, magyar, bíróság... Éppen az ellenkezőjét tanították nekik!

Való, magam láttam: rendre a nyakukra járt a pártbizottság bírósági összekötő(tiszt)je, az Istennek sem szolgálták volna a szülőhazájukat, s akadt köztük nem egy, ki egyetemi végzettség nélkül vágott neki a pályának, midőn ötvenhatban vérbírának, vérügyésznek, vérügyvédnek állott...

Nem volt az háromszázmillió, állítólag csak kétszázkilencvenhatmillióról derült ki, hogy valamilyen módon eltűnt, de Káplánunkra abból csak alig a fele, száz...

- Ahogy mindig, mindent megúszott!

...negyvenkét millió fogható rá egyértelműen. Szerinte persze annyi sem; ennyit a vád emleget, az ügyész.

Elvállik, kinek van igaza.

- Gondolod, e z e k n e k?

...Lehet, valaha.

Amazoknak.

Az embert úgy megkeverik, hogy már azt sem tudja, ki az az ezek, ki az az azok...

Na mindegy, a lényeg, hogy Káplánunk jól behúzott bennünket a csőbe!

- Csőbe?!... De szépen mondd! Hol tanultad, te is azoknál?

Már rég alesperes lehetne! Ha el nem bazilikázza.

Annyira, hogy.

Honnan sejthette volna az ember? A magamfajta keresztyén katolikus magyar ember, akit épp elégszer - s untig elegenden - félrevezettek az elmúlt fél évszázadban a nagy süket dumával! Meg persze olyan helyzetet teremtve, hogy csakis hihető - azaz kötelezően elfogadandó - lehessen a ránk tukmált ez, meg az. Eszme, tévedés, dajkamese.

- Mi szerencsére később születünk, minket mindez már nem érint, reánk nem vonatkozik!

Kár, hogy elhiszed, amit mondasz. Mert éppen hogy: igaz, titeket már nem kényszerített békepappá lenni a párt útmutatása alapján dolgozó egyházügyi hivatalt kiszolgáló békepapi szervezet, de a nemzeti érzés, anyanyelv-szerelem, honszeretet iránti érzéketlenséget, a könnyedén világpolgárira váltó nemzetközi érzületet, a gyökértelenítést elfogadó szemléletet elkötelezett, a bölcsődétől az egyetemig istentagadónak, hazaárulónak nevelt nevelők verték

belétek. A papnevelésben meg...

- Ugye, hogy ott kellett volna kezdeni az átvilágítást?!

Nem ott, de folytatni talán.

Mindegy, Káplánunk esete épp elég cifra ahhoz, hogy - reméljük, nem jellemző, de (el)rettető - példaként szolgálhasson.

A Szolgálatot vállalta! Akkor, amikor nem volt divatban egyházi embernek állni. Jézus Krisztus papjának jelentkezni, vállalni nőtlenséget, kiközösítést - szerencsés esetben nyegle elftársi vállon veregetést -, (a többséghez tartozás ellenére) kisebbségbe sorolást, szegénységet, (sokszorosán kötelező) megalázkodást...

Káplán Fercsi - amúgy van neki becsületes neve s már rég nem káplán, de valamiért (ki tudja, miért, tán mert a küldő pártszervezet nem tudta s máig sem sejti, mi a kettő közt a különbség?!) az ismerősei a háta mögött, vagy ha bizalmi viszonyt ápolnak papunkkal, szembe is így hívják -, szóval Káplán plébánosunk (Ferenc atya!) a lakatosság mezejéről tért meg a lelkipásztorkodás hivatásának világtengerére.

- Jól megaszontad.

Na mindegy, valahogy így.

Ha a lehetőségeket (mármint ami nem a lelkieket, hanem az anyagiakat illeti, mert itt a lelkiekről alig van szó!) vesszük, igazából eldönthetetlen a kérdés, mert egy ügyes iparosember - amilyen éppen elég akad Fercsi népes családjában! - épp hogy előnyben van az istentelen félvilágállamban reverendában ügyeskedővel szemben!

- Küldött ember!

Na ja, lehetséges, hogy az volt, de ki gondolta volna? Azok az emberek sem, akik milliókat pergettek (valamint pengettek) a kezébe.

- A hívek leperkálták, ő meg olajra lépett vele!

Az már szinte kabaréra illő, hogy OIL nevű Bt-je is volt neki, s előfordult, hogy Szaúd-Arábiából hívták a plébániáján, hogy a gyanútlan telefonkagyló-fölmarkoló egyházfit (egyházfinét) utóbb azzal nyugtassa meg: biztos félreolvasta az arab olajmágnás balkeze a kilsőlajta-zarándhegyi távbeszélőkönyvet, melyben megtalálható - máig - Káplánunk kenőolajkereskedésének a neve és a száma is.

Üzletében kizárólag a Kilsőlajtazaránd-hegység Kis Magyar Alföldre lefutó domborulatai közt meghúzódó - közepes nagyságú - község keresztény gépeke-tulajdonosainak árul ezt, azt, himihumi (szükséges) olajipari dolgokat, hogy lenne ott szó olajszőkítésről, benzínakármiról!

- Nem is erre gondoltam; ez csak a feketepénzek mosogatására lehetett jó.

Na ne; lehetséges!

Káplánunk - végezvén a nyolc általánossal - szinte azonnal a lakatos mesterségnél kötött ki. Esztendeig - csak fél évig, de ezt most ne firtassuk - technikumba járt (volna), de hogy többet volt az iskolakert sűrejében tanidő javán, mint magában a tanodában, az hét szentség!

- Mondtam már, kerüld.

Bocsánat, a számra ütök!

Kivette az öreg Fercsi bá kis Fercsit - meglehet, káplánozásának kezdete az időre datálható (annó... az ördög éviben), mert hogy már akkor nagy dumás volt! - az oskolából és be a legelső szomszéd iparos mellé inasnak! Az pedig lakatos volt.

- Az öreget ismertem, tisztességes, becsületes, hívű kilsőlajta-zarándhegyi keresztény magyar ember volt! Annak a kezéhez nem hogy pénz, kisebb piszok sem ragadt.

Hol volt, hol nem... Mindegy, édesatyja azért adta lakatosnak, mert a hatvanas években még úgy tetszett, ereje teljében van szocialista nagyiparunk, téeszcsébe kényszerített gazduram jót akart harmadik nagyfiának, nem kívánhatta, hogy mellette robotoljon a kolhozban, nem! "Mész az iparba!", azzal beadta ipari tanulónak.

Egy szó, mint száz, Káplán plébánosnak hamar megjött az esze: alig hogy letette az ipariskolát s most már segédként folytathatta mestere mellett, azon mód nekiállt elvégezni a

levelező középoskolát!

- Nem ízlett neki a munka...

Valami biztos igen, mert közben beléptették a KISZ nevű micsodába.

Az ipariskolában is kötelező volt, akár bárhol másutt is, az ifiszervezeti tagság, bár ebben a hótt keresztény faluban elég nehezen boldogultak az emberekkel az istentelenítők, s akiről kiderült, hogy azért sem marad el hittanról, istentiszteletről, ne adj Isten egyházi középiskolába készül vagy kerül, pláne ha híre megy - akár igaz, akár nem -, papneveldébe tart, ki is zárták az ifjúkommunisták egyletéből.

- Feri káplánnal hogy tettek volna ilyet.

Valóban nem, békén hagyták.

Hogy miért, ma derül ki; bajba jutván az emberek előveszik a régi ügyeket, hogy magyarázatot találjanak arra, amire mentség nincsen.

Két szó mint hatszáz: Fercsi - Káplánnak, vitán felüli, a KISZ-körben nevezték elsőként (annyira szerette adni a bankot, szóval tartani az ifjúkommunista gyülekezetet, hogy jobban Kádár Jani néni sem tudta volna fiumei nagyleánykorában!) - egyvégtiben végigjárta a nyolc után a három inasképzőt követően a technikumi esztendőket. Akkora érettségi záróbulit rendezett a lakatos - és művégtagkészítő, fényképész, bádogos, hölgyfodrász és más iparbéli - egykomáinak, hogy legénybúcsúnak is beillett volna.

- Hogy a lányokról ne is beszéljünk.

Templomba is el-eljárt, nagyon hallgatott - még mindig - a jó nagyszülőire (atyjára, anyjára kevésbé, de erről majd később!), de egyre inkább csak amikor félrenézett a szomszéd kisváros (ne is említsd, Lajtazarándkodács) második számú párttitkára, aki hallott már fiatalurunkról. Hogy elftársáról, az talán némi túlzás lett volna (már - és még - akkor).

- ...

Szavadat ne feledd, máig nem tudja senki, pontosan mi történt Fercsivel. Annyi bizonyos: pár esztendő lakatossegédkedés után a papneveldében találta magát.

- Munkás káderokat a püspöki karba!

Ha csak ennyit akart tisztelendő atyám mondani, akár meg se szólalt volna, mert az a jópofa proletárkatona-mondás 1945, s nem 1956 után járta.

Egyremegy, a lényeg hogy Káplánunk valóban kispap lett. S ahogy a többi - az elemi, az inasképzőt és a középszaktanodát -, úgy ezt is sikerrel bevégezte.

- Minek ez a sietség? Arról ti itthon nyilván honnan tudatok volna, hogy 'Káplán'-tokat ki tudja ki s hogyan, mi módon tartotta bent a teológián, mert évfolyamtársai több barátnőről is tudtak s máig nem értik, hogy nem rúgták ki már akkor!

Kelletekorán; na mindegy, annak már annyi.

Ez az, mert valódi - egyházi - káplánkodása is majdnem rosszul kezdődött: túl-a-dunai egyházközségbe kerülven segédlelkésznek másfél egyházi év után alig lehetett megmenteni; továbbhelyezték, hátha megjavul.

Mára derült ki, meg nem javult, de ezek után....

- Akárhogy csűrjük-csavarjuk: a hazai levegő tett be neki.

Így igaz. Egyházi előljárója...

- ...a III/III-nál...

...hazaküldte, hátha odahaza még életben lévő szülőanyja, a népes keresztény rokonság s a vallásához kitartóan ragaszkodó falusi közösség helyrebillenti Káplánunk lelki egyensúlyát!

- Csak az erszényemhez ne nyúlt volna!

Másnak is tartozik, mégsem sopánkodik ennyit; hadd el, lelki atyám.

Élcen kívül: helyettesnek került haza Kilsőlajtazarándhegyre, de hogy jól viselkedett, egészen remekül elvezette a falu keresztény közösségét, elnyerte a plebánosságot is.

Igaz, akkor még ott állt mellette szegény özvegy édesanyja.

- Ki gondolta volna.

Senki. Ha tőlem kér, én is adok.

- Nekem a svájci frank betétem bánja.

Ki gondolta volna, hogy zsebre játszik? Hogy a temető felújítására (és urnás bővítésére), új (halottfagyasztós) ravatalozó építésére, a földszintes, századfordulóról való papi lak háromemeletesre (+ tetőtér) magosítására, a szentegyház háromszáz százalékos helyreállítására (tatarozására, megnagyobbítására, vadonatúj faliképekkel való telepingálására, Kossuth-díjas szobrász által készítendő újdonatúj Keresztútra, a falu Fő tere - Templom tere - alatt a nemrég még tanácsi, ma polgármesteri Községházát és Szent Jakabra keresztelt Szentegyházunkat közvetlen összeköttetésbe hozó alagúrendszerre, miegyébre) kérte a kölcsönt.

- Ráadásul az akkor bevett évi huszonöt percent helyett harmincötöt, túlon túl mohó hívő esetén havi majdnem ugyanennyi százalékot ígért a hitelért!

Még hogy a háromszázmilliós kölcsönügylet (a Kilsőlajta-Zarándhegy-melleyék több falujából való száznegyvennyolc keresztény magyar emberrel s asszonnyal)! Keverte a dolgokat itt is.

Akkor kezdtem - némiképp - elbizonytalanodni, amikor egyre-másra a bukott önkényuralom helyi jelképeinek számító hölgyek s urak - elftársak és elftársnék - társaságában kezdett föltünedezni.

- Amikor először megtámadták.

Hogyne, midőn az ember elgondolkodhatott az ellene emelt vádakon; hogy mi lehet azokból igaz?

Nőügyei? A pap is ember, hát még Káplán, ki egyébként is jó firma volt süldőlegény korától fogva a szoknyapeccérkedés vonalán! Mit okvetetlenkedik a bulvársajtó?! Persze, mert istentagadó bünszövetkezet íratja, veres bűnbanda írja, pufujkás terrorcsapat híreli... Veri az üstdobot!

Az ember hajlamos rá - ha valóban nem csak keresztény, érző, egészséges ember is -, hogy elnézze a tiszteletes némi-nemi félreérthető megmozdulásait; kinek mi köze hozzá?

- Én az első pillanattól tudtam.

Hogyne, a neki még '88-ban beígért apáti cím miatt lettél, jó - ifjú - atyám, bizalmatlan, de a magamfajta mit tehetett?

Még jó, hogy tőlem nem kért hitelbe néhány milliót.

Százezret sem tudtam volna nélkülözni.

- Ez az! Mert Káplántok azonnal kiszűri, akikre nem számíthat! Én Érmonyorón káplánkodtam, amikor egyszer ellátogatott a plébániánkra. Jót beszélgettünk, és Ferenc (pedig nem is unszoltam!) elárulta, hogy szerez magának támogatót, hogy veszi le az embereket a lábukról. Azt mondta: "Jól megnézem magamnak; minél nagyobb a rangja, annál többre taksálom azt az összeget, amellyel meg lehet venni! Mindenki megvásárolható, legföljebb más és más áron; aki meg nem, azt nagy ívben elkerülöm, nem is próbálkozom vele. Kicsivel többet ajánlok, mint amire számít, mert ha meglepem az összeggel, nyert ügyem van! Azt kérek tőle, amit akarok, a markomban érezhetem."

Sajnos elhiszem; ennyire naiv voltam.

Hogy így mondd; engem is körbevizslatott nem egyszer. Éppen hogy nagyon is jellemző rá (utólag persze könnyű okosnak lenni): úgy méreget, mint ahogy egykor öregapja a lóvásárban a kupec titkait szimatolta volna ki! Mely szavára mi a válasz, ha utal valamire, ugrasz-e, vagy sem...

- Hogy mi a te árad!

Kár; eddig védtem a szarvatlan marháját.

A hitelbe kapott milliókat a saját magánvállalkozásaiba mentette, mert hogy - mire pörre mentek az emberek, fény derült rá - egy kanyi vasat sem kapott a kölcsönökből az egyházközség; valahogy mindnek lába kélt, nyoma veszett.

- Bejött egy idős asszony, hogy nővére urát Feri atya védője ítélte halálra 1957-ben.
Újra elftársi köreiben... Megáll az ész!

- Vigyázz, mit mondasz, ha meghallja és van rá tanú (ha nincs, hát kerít, mert fölfogad
annyit, amennyire szüksége van), és rámegegy a gatyád!

D. J. K.

- Már csak az átvilágításban bízhatunk.

Feri - most hallom - (mielőtt nem kell leülnie Márianosztrán a másfél évet) valami
asszonnyal éli vállalkozással teli menesztett papi életét. Mert a háromszázmiliót hogy fizetné
vissza, nincs miből!

Nem létező unokáinak a nevére íratta a cégeit; akár amment is mondhat.

- Egyszer azért kiszaladt a számon: Ferenc, miért kommunistákhoz fordulsz, keresztény
prédikátor létedre, segítségért? Mit gondolsz, mit felelt? Meglepődött, de csak előjött a
farbával: "Ha egyszer ők állnak ki mellettem."

Mi meg...

Áldás, békesség.

Valamelyik a sok közül; elég baj így is, úgy is.

- Aztán csodálkozunk, ha fogy az istenháza népe.

A rosseb, az, nem én.

Üss, haver, a szádra.

Nem mondom, jó kis Ezredévforduló!

Kilsőzarándban, Lajta-Hegyalja alatt az utolsó völgyecskében, mellyel Havasunk belesimul
a Lajta Alföldjébe.

Annyi haszna azért van e fura kornak, hogy a táj utolsó nagy békepapjelöltje... ha nem is
időben, de csak kimutatta foga fehérjét!

- Éppen elég embert becsapott már eddig is!

III/Káplán az Ördög lelkészének csapott föl? A Pénz...

- Ezzel már aligha hatsz meg akárkit.

Hja.

Mert neki, míg él, lesz mit a tejbe aprítania.

S beáll a szegény nép amoda.

Vagy éppen sehová.

Kár, hogy még akkor is kételkedtem a vádokban, amikor egy szentfazék azzal állt elő:
kölsönadott pénzére szüksége lenne, de Fercsi atya ráordított, nehogy még egyszer kérni
merje, mert gondoskodik róla, hogy pokolra jusson!

Pap létire le vén kurvázta.

Hiszem, ha akarom.

Hogy lehetne.

Kilsőhegyiben.

Dícsértessék Jézus Krisztus.

Ami elgondolkodtatott: a szeptember édesatyja halála után magára maradt anyukája - aki a
család ellenére egykor a legszívesebben az MNDSZ-be járt volna, alig tudta az ura, akkor
még csak udvarlója visszafogni (Agyonüttelek, ha beteszted közéjük a lábad, az anyád
Hétszentségit! - s már mehetett is gyónni) - nem kedves fiacskáját, hanem az egyházi
előjáróját hibáztatja, s ezzel traktál azóta is mindenkit.

Hogy lenne tolvaj a szeme fénye.

Nem, nem.

Ez már betette a kaput.

Ki, ki.

- És a törvénytelen gyermekek anyukái?

- Szégyenlik, s persze tartásdíjat sem kérnek.
Három-per.
Elmebaj.

Csacsink, a táltos

- Kikérem magamnak ezt a gyűlölködést!

Csacsitok förmed a lajtai rónán legelő ló társaira, mert azok egyike lecsacsizta.

- Hallod, te kedves kis számár!

Hogy hallaná meg, nyilván nem vele élcelődnek. Még hogy ő számár volna, csacsi lenne.

- Te, te – legyinti meg farka végével a ménes egyik legszebb kancája.

Igaz, csacsitok csődör, mit tehet ő róla, most is fél mérföldről látszik, mennyire odáig volna a mellette legelésző pej kancáért. Hogyne, majdnem a földig ér neki a lengőlába.

Persze, mert annak is más a mérete, mint 'a többi lóé'; úgy másfélszeres, a testméretéhez képest, mint a gulya-ménes többi (sajna: nem számár!) csődörének.

- Csacsi, kiről beszélsz? – néz a háta megé, meg szét a tájban a koma. – Számár, gyere elő!

Más számárjóság pedig hogy lenne rajta kívül a széles határban.

Mert hogy ilyen jó kedélyű ember, akarja mondani csacsi a csacsi koma! Forgatja busa nagy fejét, fülét hegyezné, ha tudná, amúgy meg nem lohad, tovább dagad neki bele a koradélutáni lajtai légbe.

Számár, jó hogy nem csacsi!

- Já!

Mondom, ettől szokott kiakadni. „Já, nagy számár, mégis iskolába jár!” Van bőr a pofájukon – pata a lábukon – (szőr a hátukon, sörény a nyakukon), hogy ilyesmivel jöjjenek neki. Amikor már olybá venné, sikerült neki, elhitette a táltos csikókkal teli ménes szinte valamennyi csikájával, csődörével és kancájával, paripájával, lóórző kuvaszával, lópásztorával egyetemben minden jelenlévő legtöbbikével, hogy Számár Kóré Valentin valójában Csődör Kóré Valentin.

- Nem Csődör! Csődör csacsiként is lehetnék! Valamelyik őszámár tán az is volt! Lócsődör; táltoscsődör, értem?

Azazhogy, legfönnebb: Csődörló Bálint, netán. Akarja mondani Valentin, de már teljesen belezavarodik ebbe az újdonság újmódiságba vesző jappáni világba.

Érteni értették, csak föl nem foghatták, mitől veszett ennyire a lóságért ez a csacska csacsi.

- Hadd békén, ládd, mekkora van neki!

- Való, dukál neki a lócsődör (csődörló) nevezet.

Ilyen megértő tud lenni – egyszerre – a lókancák (kancalovak) legkancábbika. Mondanunk sem kell.

- Dukálna, ha dukálna. Ha – bámul el az ott lábatlankodó szomszéd csikaja.

Persze, mert csődörécsikó a lelkem.

- Félreértesz – hajtja le fejét szemérmesen a kancák kancája, ki (mit ad a pillanat) épp ott legelget, legelészget a lajtai legelőn a csacsicsődör (mondanunk sem kell, csődörécsacsi) közvetlen tőszomszédságában.

S mást ne mondjunk, némiképp majd kiesik a szeme a szeme gödréből emennek a láttán.

Tán nem véletlen! Valahogy másképp esik neki ennyi tehetetlen egyéb – mondottuk volt, fajtabeli – mén (azaz csődör) társaságát valahogy elkerülve emellé állani.

Hogy tenné – értené félre – az ott lábatlankodó ugrifüles méncsikó. Éppen hogy – ifjúi tiszta hevületében a Lajtai Rónán, kicsikét innen a nevetséghatáron - ráhibázott!

- Nyihaha - jelenti ki akkor jó kedvében a kanca, akinek ráadásul (mondottuk volt) ott fűvészkedik a nyomában a maga ellette táltosjelölt kis csödörkéje, melyből (ha nagyon akarják gazdáék) némi ügyeskedéssel paripa lehet.

Ez az! Paripának lenni az álma a ti csacsitoknak, de nem ezen az áron!

- Bármilyen áron! – mondá máskor.

Ő igen, de ha ezt az atyja hallaná... Kitérne a hitéből! Még hogy herélt számárrá (lóvá – szól közbe a leszármazottja) válják a szeme fénye csacsi fiacskája.

Táltosparipa... Édes jó istenem. Istenkém! Mit nem adna e változásért! E fölmagasztalásért! Átlényegülésért. A csodáért, hogy táltossá válhat. Varázsló táltos paripájává, ki ettől maga is táltossá lehet.

Ha sikerül összejönnie egy hozzá illő lókancával, öszvérük születik. Hogy ell, ellik, csikózik, megcsikajazik a kancácska, öszvér gyermekük fölnövekedvén, maga is nekilátva a fajgyalázásnak mondható nemesítésnek, már-már igazi lócsikó unokával ajándékozhatja meg Csacsinkat! Ráadásul – ahogy a tudósabbak tudton tudják – a ló-öszvér a jobbik eset, nem a számár-öszvér: az, amikor számár mén és ló kanca jön össze a nagylegelőn (bizony, nem fordítva). Mert, ami egyben tudományos, valamint népgazdasági – szinte már szociális - ügynek is tekinthető: szerencsés esetben elképzelhető a további folytatás!

- Na most akkor paripa vagy táltos?

- Értsünk szót: előbb.

Maga sincs tisztában a részletekkel. Úgyhogy elhallgat.

Magába fojtja az igazságot.

Az igazat, miről – valójában – hogy lenne akár csak fogalma is.

Miről nem álmodik szegénykénk ott a Lajtán-innen (való, túl közel a tőlünk ekkoriban még aknamezővel elzárt Lajtán-túlhoz).

Mert akkor aztán jöhet a táltos-változat! Bejöhet.

Táltos! Könnyű annak, aki eleve lónak születik...

Számár... Aki akkor is az marad, ami, ha örökre a méneshez csapja magát.

Ha kanca volna, számárkanca, még könnyebben menne-mehetne ez az egész dolog. Csacsikancához csak-csak leereszkedik egy belevaló – mindamellettt esetleg némiképp kisebb termetű - csödörló, ám hogy számárménnek teremtette a Kaporszakállú, igencsak igyekeznie kell, hogy bármiféle lókanca (kancaló) kedvére tehessen. Hogy ne is részletezzük az abbéli dolgoknak a velejét.

Hétmérföldes táltoscsizma sem kellene a gazdája lábára, anélkül sem érné utol bárki emberfia! Ló fia-bornya sem nagyon. Ha birgya, ha nem. Legföljebb ha.

Na ez az. Lóból csak-csak lehet táltos (táltost hátán hordó táltos ló), számárból....

- Kecske?! Mi az, hogy kecske?! Kikérem magamnak – mert hogy a paci nem meeeeeee-zni kezdett?

- Meeeee.

Már úgy iázik, hogy a csikósbujtár megugrasztja a kiskutyájával.

- I.

- Csiba te.

A taknyosa.

Több sem kell Csacsinak!

Csacsi, csacsi, te!

Avagy hogy a kecske kecske, a ló meg ló, a macska biza macska...? Na ez az, amihez a csacsitokhoz hasonló jóféléknek nem fülük a foga. Ha úgy adja az Öregisten, hogy ilyen helyzetbe kerüljön a magafajta, a tenger ló között csetlő-botló csacsija nem kikéri magának, hogy őt bárki számárnak tartsa?! Ekkora szégyent ennyi ló között... Kikéri magának a megkülönböztetést, az elkülönítést, a szegregációt, az őt hátrányosan érintő megnevezést, a kirekesztést a lovak társadalmából, a látszat - a füle mérete és állása stb. - után való ítélezést,

a fajinak, mi több, előítéletesnek is mondható akármicsodát... Nem csacsi, pláne nem számár, ő épp olyan joggal neveztetetheti magát lónak, mint akármelyik eleve annak született – anyja által csikózott, ellett - paci... Sőt, mint a Táltosparipa! Mert hogy, szegény, annak hitte volt magát az árva.

- Gyűlölködsz, koma, süt minden szavadból a gyűlölet!

Kineveted, hogyne, de hogy akár csak utálnád is szegénykét... - gondolja magában az egésze látszólag fittyet hányó, azért a kíváncsiság miatt épp ott csetlő-botló ifjú táltosjelölt, kit már kellőképpen kiheréltek ahhoz a bujtárfattyak, hogy a következőkben akár paripa számba is lehessen venni.

Táltos paripa!... Ne emlegesd.

Bitang erős, ám már nem nyugtalan. Túl van rajta. Arra mén, amerre hajtja táltos gazdája. Avagy a maga kedve-szeszélye.

Tett róla a gazdája a herüléssel.

Szegény csacsi meg ne hallja.

Még kárt tesz magában.

Hiába, no, aki egyszer így elveti a sulykot.

- Tehetsz egy szívességet.

Nagyon nem szereti, ha az elevenére tapintanak. (Leszámítva, ha kanca az illető.)

Persze, így van ezzel valamennyi, magát másnak képzelő akárki. Marha, egér, nádirigó, kanveréb.

Táltos, táltos, könnyű neked – sóhajt magában nagyot (majd még párat) csacsitok. Mert lelke legmélyén tudton tudja, mi a sora. Még hogy Táltos lenne...

- Lüke, mi bajod a magad számárságával? – enyeleg vele a ménes legkedvesebb, véletlen megint épp csacsitok mellett legelészgető kanca lova. – Nem jártál oskolába? Nem hallottál Máriáról?

Máriáról... Mit élcelődik vele ez a kedves kanca, hogyne íratta volna be a számár-tanodába a szülőanyja.

- Mária? Melyikre gondolsz?!

Olybá vette, a képernyőn látható szellemi vetélkedők valamelyike jutott neki eszébe, hogy nyilván valami találós kérdésről lenne szó.

- Bruncvik Mária? – mert hogy ilyen művelt lett volna amúgy a csacsi koma.

- Brunsvik, Brunsvik, nem Bruncvik, te számár!

Mondom, ezt kár volt mondani. Csak hát Csacsi úgy odáig van – lenne – (volna) a kancalóért, hogy szinte meg nem hallotta. Ha észrevette is volna, nyilván évődésnek tekinti!

És nem neki van igaza?

Mіндеgy. Hogy egyik szavát másikba ne öltjük, a csacsi szemében mind kíváncsibbnek tetsző kanca ím így folytatta.

- Hát a Szűzanya! Akinek leghűségesebb társa volt a legnagyobb nyomorúságban, üldöztetésben is a számara! Szűz Máriát, Boldogasszony anyánkat, meg a kis Jézust ő cipelte!

Na, most már aztán semmit sem értett csacsink az egészből. Persze, mert szülei hótt istentagadók voltak, nagyszülei nélkül nőtt föl, a komenista néptandában Szűz Máriáról, meg számáráról hogy esett volna szó, mit tehet ő erről? Kancánk – igen, az a tavalyelőtti kancacsikó lovacska – megértette; értette, miért bámul el csacsi csődörünk. Úgyannyira meglepte csacsinkat az egész dolog – a számár eszerint többet érne bármiféle lónál? -, hogy láthatóan legénykedésével is alábbhagyott.

- Hogy mondtad, a Fiúistent cipelte, minden áldozatot vállalva, ingyen és bérmentve tűzön-vízen át?...

Mit lehet erre mondani.

A legszívesebben beiratkozna lókancánk magántanodájába.

- Szó sem lehet róla!

De már látható, több kettőnél.

- Aztán ha öszvér fiunk születik...

- Hagyjál már békén...

Még jó, hogy nem csinált belőle a korábbi gazdája paripát. Most aztán megnézhetné magát! Hoppon maradna az őt környékező gyönyörű kanca. Paripának paripa lenne, csak hát... lóttek az egészek.

Azazhoggy.

- Táltos, táltos. Azért az unokánk...

Asszonya legyint, ennek aztán hiába beszél.

Legyint a farkával, mintha legyet zavarna le a másiktól. Valójában csak kedveskedni akar ennek a nagy marhának. Akarja mondani csacska urának.

- Csacsikám.

Most az egyszer úgy értette szamarunk, ahogy ló asszonya gondolta: becézi őtet, semmi több, élete párja csikaja.

Mert hogy ő meg avval szokott kedveskedni a nejének, hogy lecsikózza, le kiscsikózza.

Kicsi a nagyot. Nem mondom!

Mondhatni: kiütött a demokrácia (eredetileg még a rendszerváltás előtti időkben, de aztán a helyzet fokozódott) a Lajtai Réten, a lajtai ménes legszélén.

Náci, kecskével

Ignác, Lajtamegyesd és Lajtakishögyös közös kecskenyájának pásztora éppen elröndözte a kecskenyáj legszebb leánykecskéjével a röndözni valókat, amikor híret kapta: ha nagyon akarja, akár pappal is összeadathatja magát a szeretőjével!

Amivel, ugye – úgy általánosságban – nagyot nem mondtunk, ám ha tudnók a dolog hátterét! Azaz a mibenlétét a kecskéjének.

Avagy.

Nehogy összezavarjuk a dolgokat, a lényeg, hogy Nácit már megint beugrasztották.

- Náci! – kapta meg a másságbarát, meg a másságtalan (meleghaver, valamint melegtílos)

egykomáitól, mert mindketten ugyanarra gondoltak.

Már miért ne gondoltak volna szinte egy-ugyanarra a komák? Lajtabánság szélén, az Óperenciás tengeren éppen innen a kerítés tövében.

- Ó, per Ensz! Olyan, mint a Perkáta.

Perkupa, satöbbi.

- Per kopoltyú!

- Marha.

Nehogy félre tessenek érteni, rögtön eláruljuk – épp ideje valamit előre jelezni a micsoda micsodájának a micsodás micsodájából -, hogy s mint.

Per kopoltyú.

- Mondtam, hogy kussoljál.

Nem, de elkushad.

Egy szó, mint annyi, Ignácék Náci fia – mert hogy, mondanunk sem kell, a szöröncsétlenje nem kettős Náci?! Tán az apukája toltta el a dolgokat, amikor nagy helybéli Hitler-vezetőként Ignác fiát (ahogy a kedves Lenin-hitű komcsik meg Matyi után a gyermeküket Matyinak) nem Nácinak köröszöltette?! Ignácnak, hogyne. Náczi Ignácnak.

Azaz.

Mielőtt behülyülnél, szögezzük le: Náci Náci nem náci! Német is alig – legföljebb hogy fölmenői közt afféle labanc, azaz német, mi több, osztrák is kerül -, de hogy ő magának bármi köze lett volna a nemzetiszocialistákhoz?! Azért is kizárható, mert mire fölnövekedett – Istennek legyen hála, megúszva a faluját is érő szőnyegbombázást a kerti kapuval fedett (erre a szent alkalomra kiürített) emésztőgödörben -, híre-hamva sem volt a hitlerájnak.

Valami defekt azért csak történhetett, mert Náciból – Ignácból – kicsit félresikerült ember kerekedett.

Olyan falubolondja.

Ennyire nyíltan szólni tán túlzás – szembe ki merné ezt megtenni -, de hát jobb az elején tiszta vizet önteni a findzsába!

Fejre ejtették, vagy az a háborús légnyomás, netán örökség, mely hetedéziglen visszaüt? Tudja a halál. Való viszont, hogy Ignác – Náci – lüke lett kicsikét.

Annyira nem, hogy ne tudna magáról gondoskodni! Arról szó sincsen.

Nem csinál az ágyba – még a gatyájába sem -, jót bír inni a kútból éppen kihúzott vízből, az árnyékszékre is maga mén, s bár hogy késsel, villával, kanállal nyúlna étel után, nem mindig igaz, de mondom.

Persze, ráfogás az egész!

Majdnem.

Mert szegény.

- Majd ennek hiszel, nem nekem!

Mindjárt pofán vág.

Aki a kecskéivel tölti - szinte – éjjelét, nappalát, telét-nyarát, ki hihetné róla, hogy ép elmével van? S hogy nem nyúlna egy áldott – az áldott állapotot, amúgy, rendre elkerülni igyekvő, vérbeli mai leány s menyecske, valamint a mindenén túl lévő vénecske – nőnemű lény után, csakis ez lehet az oka.

- Majd elhiszi kend, hogy neki nem köll időnként a dolgát elröndöznie.

Hogy ne mondja, mit kell neki is csinálnia.

Azt neki – a falunak – ne állítsa senki.

Jobb a békesség, úgyhogy rajta is marad. Pedig hogy állna neki Náci – elülről, felülről, oldalvást, vagy szembe, majd bolond lesz hátulról – a gidájának?! Nem akkora marha ő, nem, de hogy szereti őket, ne tagadd! Néhanap meg is símogatja a helyesebb kecskéit.

Több sem kell a falunak. Mindkét falucskának a lajtabánsági Kecskehegy alatt.

- Kecskehegy, Kecskenyáj, meg Náci! Bruhaha.

Ad neki.

- Én láttam, amikor.

Ő igen. A másik nem kevésbé.

Náci, az ilyen-amolyan kecskehágó.

Hogyne. Hógyisne.

Ne is mondjuk, Náci Ignác a politika áldozata lett.

Mert hogy kies lajtáninenni világunkban is két párt köré kezd csoportosulni a jó nép; úgymint a balpártba, mely a melegek mentén gondolkodik, valamint a jobbpártra, mely meg csak azért sem.

- Mondtam én mindig, hogy polarizálódik a közélet! Ahogy szerte a Lajtán-túl keresztbe-kasul.

Lehet benne valami, mert a világ mintha valóban afelé menegetne! Hogy vagy az egyik, vagy a másik! Nem emilyen-amolyan árnyalatok, a rossebet nem! Vagy ez, vagy a másik!

- Akar mint az egypártrendszer.

- Élet, vagy halál, krumpli, vagy fakanál!

Ja, ezt kár volt Rósejbl Köcsögnek említenie, mert nyomban kikiáltották a többpárti demokrácia szemenszedett ellenségének.

Rósejbl Márton, de valamiért – még az ántivilágban – rajta maradt a Köcsög csúfnév. Csak akkor még a köcsög köcsögöt, és nem valami egyéb rusnyaságot – mi több, nemi eltévelyedésbeli valamibenlétet – jelentett! Vászonköcsög, tejesköcsög, majdhogy nem lekváros fazék, s nem.

Ne is említsd; annyira randa, hogy az ember.

- Több kettőnél.

Annál valóban, de mit lehet tenni: a kemény baloldal létrehozta MelegPártját, mire föl a legalább ennyire egyértelműen jobboldal a maga MelegtelenSzövetségét!

Nehogy belezavarodj – mint Nácziék Nácijának kecskenyájörzője a magáéba -, valójában a piszkos jobbosok hozták létre a MelegPártot, hogy eme aknamunkájukkal kibabráljanak az általuk így lejárthatóbbnak remélt balossággal!

- Meleg!

- Meleg a meleg!

- Még melegebb!

- Mint az anyám ölelése.

Na, ezt a legutóbbit az a tökéletlen Náci ejtette ki a fogai közti ürbe, hogy kellő közútálatot keltsen a lajtai légtérben.

- Hallottad, ez az anyját emlegeti! A szöröncsétlen balfékje.

Az igen. De ilyen erővel jobbféknek is mondhatnók (Náciját a Lajtabán-hazának).

Mert Náci nagyon lemaradt a világtól! Neki a meleg még meleg – ahogy az egykori Köcsög-barát cimboráknak Köcsög csak köcsög, s nem (jajj...) 'meleg'-nek heccelt buzernyák -, s hogy valóban szereti a meleg dolgokat. Hogy melegség önti el, ha valaki – kivételesen - szépen néz rá, (nagy néha) emberi hangon szól hozzája, miegyéb atrocitások érik a mindjobban kuructalanított Lajtabánságban!

Szóval hogy.

Azt kellett volna; nem, egyszerűbb volt.

A baloldal tombolt, mert hogy az emberi nem többsége – még Lajtabánságban is – egyértelműen arra szavaz, hogy másneművel közlekedjék (ha közlekedhetnékje támad a bitangjának e bitang világban!), s ne a vele egyneműnek essen.

- Piszkos jobboldali találmány! Egy szavukat se higgyék el!

Mert hogy ez a jobboldali provokáció tönkretetheti erőfeszítéseiket. Még hogy ők homokosak lennének.

- Nácizmus, semmi egyéb. Kirekesztés, satöbbi.

Na, a jobboldali fiúknak – s pártleányoknak – sem kellett több.

Több kettőnél.

Hadd el.

- Kirekeszteni Nácit, mert ő meg a kecskéjét hágja, nem a szomszéd tizenkét éves fiacskáját, mit ti szoktatok a nektek legkedvesebb órában, éjfél tájt, délidőben?!

Na, e nácizmus már nagyon padlóra juttatta a melegbarát oldalt.

- Hidegek!

Rohadék. Ez mégsem jó. Bár a hideg valóban a meleg ellentétje, ennyire azért mégsem smakkol.

- Grűsz Gott.

Pláne.

Na, várjatok.

- Ha nektek szabad, Nácinak mért nem?! Szeretne ő is házasságot kötni a Gidójával!

Paff lett ettől az érvtől a MelegPárttal ijesztgetett helybéli csoportosulás, puff neki.

- Nácik vagytok, ez az igazság. Ezt leplezitek már megint.

Piszkos szélsőjobboldali próbálkozás, újól!

- Majd szólok az apukámnak! – akarja mondani a West-Deutscher-, NewYorker-, Moszkovszkoje- etcetera liberall-jakubinyi világnomtatványoknak.

Adunk mi nektek élcelődni az emberi szabadságjogokkal, a kisebbségek.

- Na ja, a vemhes szamarát hágó juhászbujtár, a csődörét magára engedő lajtántúli (hogyne, bécsi) császárné nem köthet ugyanúgy, ahogy ti, buzernyákok, szentségi házasságot a szívserelmével?!

Az őstulokjai szerint ez épp olyan kirekesztés, mint amikor ők ellene szólnak az egyneműek házasságának.

- Amit szabad nektek, nem szabad Nácinak?

Való, eléggé heccelődő a hangulat.

- Éljen Náci! – rikkant a Kecse-hegyi kecskelejtő kecskelegelőjének aljában, a nyári kecskeól kerítésénél a kecskepásztor fölbátorítására toborzódott mocskos, sötétben bújkáló ellenforradalmár módjára randalírozó provokátor (antiAnti) népség.

Ezt a pofátlanságot.

- Kecskét Nácinak, kecskét Nácinak! – kiáltozzák ütemesen a disznai.

- Ha Nektek (melegjei a vakvilágnak) jár 'asszony', neki mért nem gidalány?!

Szemét egy népség, én mondom.

Ignác Nácink már azt sem tudja, hol áll a feje. Etetne, itatna, almozna, fejne.

Röndöznél a röndözni valóit, ám nem, mert szórakoznak vele a két falu ebadtái.

- Csípd meg.

Kár volt, mert Pincsi, a jóféle - nem épp kecskenyájhoz illó – kuvasznak nem kellett kétszer mondani. Úgy megugrasztotta a gazdáját molesztálókat, hogy azok meg sem álltak a harmadik falu temetői körösztyéig.

- Hallod, ez már nem Ausztria?

Lehet, hogy az, de mit lehet tenni. Szöröncsére Trianon óta annyi határ sincs Csonka-Lajtabánság meg az osztrák hon között, mint korábban is alig.

A baloldal a markát pökölte, s már lassan azon morfondírozott, hogy beveszi a buliba Nácit is.

- Hallod, tovaris, adjuk hozzá Nácit is a Stúberék anyakecskéjéhez!

Stúberék – Stájerhonból idevergődött újlajtabánsági népség – minden másodika a meleg nemzetség tagja. Ebből gondolták az elftársai, hogy a família tán fölcsap a kecskepásztor-kecskelány nászában körösztszülőnek!

- Elmész.

El, mégy. Mén.

Stúber gazduram akkorát lökött – az aznap először – jobbról megmászott szomszédfiún, hogy.

- Nem képzeled.

Mert liberális szabadelvűség ide, szabadelvű liberalizmus amoda, hogy ő feleségül vehesse a nálánál huszonegy évvel ifjabb (na ja, pár rubelért köcsöggé tett) szomszédfiút, a világ legtermészetesebb dolga, ám hogy ő tartsa a gyertyát Náci kecskenászában, több a soknál.

- Hallod, ezért egyszer megfizetsz – és Stúber ütni kezdte a nadrágszíja csatos végével a neki ilyen ajánlatot tevő párttársát.

- Viccelni sem szabad? – s már húzta is el a belit a pasas a Lajta túlfelére.

Hallod, itt még jópofáskodni sem szabad.

- Velünk hogy lehetne.

Ám ha ők, emezekkel.

Na, várjatok csak.

Stúberéknál – az öregek emlékezete szerint - a dédmama volt (először) jóban a szomszéd horvát gazda szép nagy házőrző kankutyájával. (Állítólag azzal engedte magához: „Gyere, legelj!”.)

- Alma nem esik messze az öreganyjától!

Azt mondják, Stúber; na, ezt inkább hagyjuk. Maradjon valami holnapra is.

Mire föl – bosszúból – a melegbarát társulat (szintén provokatív célzattal) megalakította a két faluban – a kecskelegelő kellős közepétől valamennyire jobb kézre – a Nyilaskeresztes Nemzetiszociális Kecsepártot.

- Nem lesz ez egy kicsit túl sok?

Akiknek semmi sem drága.

Na ja, ettől meg a jobboldal veszett meg. Ja.

Melegség ide, túlmeleg oda, Náci úgy döntött: ő biza nem szégyelli, mit szeret, mit nem!

Ez is mutathatná, mennyire nem röndös.

- Hallod, neked olyan idegenes a kiejtésed!

Hadd el. Mindennek megvan az oka! Ennek ne lenne? Alföldi a koma.

Könnyű volt neki – nem úgy, mint annak, aki valóban a beteg másság szerelmese, például azt követeli, hogy ő, a fertőző tüdőbeteg, szabadon befekhesen a nem tüdővészes hölgyek ágyába, mi több, szájon csókolhassa, nyelvét a megfertőzendő hölgyemény tüdőcsúcsáig használhassa stb. -, mert Nácinak, amúgy, ha nem is kecske, valójában kutya baja se volt. Azon túl, hogy.

Mert hogy az egész csak vaklárma – politikai sakkjátszma, miegyéb állatság – volt.

- Matt!
Még sakk sem volt, de ő már berosálna.
- Hallja, sógor.
Na jó, nem igaz, de amiről az emberek beszélnek, az mér ne lenne igaz?
Ez az.
Ez, ez.
- Náci, az én kecskéimmal mi lesz?
Mi lenne. Hajtja azokat is ki a legelőre, csak egy kicsit elgondolkozott.
Ennyi vaklárma, semmiért.
- Meleg a kecsketej, meleg!
Náci akkorát csapott a pofátlankodó fiúcska fejére, hogy hat körorvos nem öltötte volna össze a feje búbját.
- Nácit elvitték.
Ideje volt.
Hamarabb kellett volna.
- Nem megmondtam?
Meg, meg.
- Idejében kell az ilyen moslékokkal elbánni, nem hagyni, hogy a fejünkre nőjenek.
Mondhatta volna melegbarát, melegtelen.
Adtak Náci emlékének.
Csak a nyájjal eztán mi lesz?
- Náci, Náci, mért jöttél e világra? - fogta a fejét a pácban a mi Ignácunk.
Kellott neki ekkora állatbaráttá válnia.
Ugye, a világ, mire nem képes így a harmadik ezred elején.
- Most megjárta-e Náci a kecskéjét, vagy nem járta meg?
Van képük ezen osztozni a Lajta-vize martján mutatkozó csapszék serisszáinak.
Náci, Náci.
- Na persze ilyen névvel.
Hogyne, szülőatyja, szülőanyja volt a hibás.
- Ebben a nácivadász időben.
- Kuss, hallod, nem erről van szó, piszkos nacija.
Az, az.
Csak nehogy át tessenek esni a lú túlfelére!
Ők nem, akkor mi meg mért tennőnk ilyen?
- Ignác , Ignác, köllött ez neked?
Lajta, Lajta.

*Ki a Lajta vizét issza,
Vágyik annak szíve vissza.*

Hogy Náci hogy s mint (a lajtavári tömlőben)? A jó ég, ha tudja.
- Aki ezekkel szömbetalálkozik!
Akire *ezök* rászállnak.
Náci meg *ezök*.
Náci, Náci.
- A kecskédet hol hattad?
Na, ezt a beszédet felejtse el, mert ha így mersz támadni a lajtakishögyösi, meg a lajtameggyesdi fattyakra, karóba húznak, elevenen megnyuvasztanak, sós kútba tősznek.
Adta labancai.
Lajta, Lajta.

A Kecske-hegy meg? Mint aki nem lát, nem hall, mit sem sejt.
- A kecskét, hallod, felejtsd el.
Ő igen, de akkor mi lesz – nélküle – a nyájjal.
Anyjával pláne.
Sitten, siti mélyén a setétben.
Teremtóm, el ne hagyd.
Nácziival ezt hogy tehetné?

Oda, vissza – félúton

S. S. 65.,

T. P. 55.,

S. M. 45. utáni születésnapjára

Jó, hogy meg tudtuk várni a fogadást, ilyen finomat régen ettem!

Régen? Lánykorodban ha.

Még hogy lánykoromban.

Kár, hogy ekkora a forgalom, estére érünk haza!

Ha így haladunk, holnap reggel.

(Simó fogja a fejét.)

Pető, te miért nem mutattad be az új könyvedet?

(Péter rád mered, s már mondja is.)

Mert Simi nem engedte.

(Simó rémülten néz Rózsikára.)

Petőnek évente kijön egy könyve. Kb. annyi, mint Miskának.

Hajaj...

Ajvé!

Hogy előzől? Ne siess annyira!

(Miska előz, kerül, száguld úgy 95-tel a fürgeteges forgalomban.)

(Halad, dumál, duma, dumaparti, traccs.)

(Simó félti magát. Magát? Az életét! Ezekről az örültektől.)

Miska, inkább vezess! Ne dumálgj!

Engem nem zavar.

(Őt nem, de a hátul szorongó Simit igen.)

(Nem szorul a hátsó ülésen, mellette csak Miska asszonykája ül, aki mindaközben jókat kuncog, hogyne térnének el a kicsi Opelka háromülékes – tehát igen tágas – hátsó fertályán!)

(Ha láttad volna magatokat!)

Hallod, ez kész kabaré.

Hol a táskám?

Mire gondolsz?

Melyikre?

A táskám nem találom.

Jó, de melyik? Amiben a piperecikkeidet tartod?

Vissza kell fordulni.

Nehogy már.

(Megőrülök – néz segélykérően Rózsikára.)

Vissza!

Hova vissza?

Miskolctapolcára!

Tudsz jobbat? – bátorítja Simót Pető.

Te, engem ne Petőzz!...

Ne sértegesd – nevet Simi végre.

(Ebben a pillanatban majdnem érti Petőt meg Miskát.)

Th-val írod?

ÁVH-val.

Haha.

De már megtettünk vagy ötven kilométert!

Menjek haza kapukulcs, pénz, irat nélkül? Ráadásul benne van a jogosítvány, forgalmi!

Ne hülyülj.
 Én nem, megyünk.
 (Fordul.) (Lassít, kanyarodik, hátrafelé hajt, aztán előre! Azaz vissza, amerről jöttek.)
 Aki hülye, az hülye.
 Jól mondod.
 (Amire utal: megérdemli!)
 Jó, hogy mondod, én meg a szemüvegemet nem találom seholl! – keresi hirtelen Pető a maga hiányát a nagy Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyeszéki, szinte hevesi helyen az úton visszafelé menetben.
 (Megőrülök.)
 Vigyázz, kutya!
 Jó, hogy nem eb.
 Fakó. Eb ura!
 A tied.
 Kuvasz.
 Bernáthegyi.
 Th-val?
 Ne.
 (Simó kimerülőben a hátsó padon.)
 (Előbb csak bámult; ekkora hülyét! Mekkora marhák. Aztán idegeskedni kezdett.)
 Ne bolondozzatok; inkább az utat figyeld!
 (Nem szokta meg az efféle modort az ország útján. Avagy túl sok örült költővel, íróval, miegyéb 'irodalmárral' utazott már együtt?!)
 Miska, mit ittál?
 Tegnap este, vagy a múlt kedden?
 Én most is iszogattam, mit is adtak a fogadáson?... – és más sorolja is Pető. (Mit nem ivott, mert ő egyébként nem túl duhaj költő. Ellenben ha Miska ihatott volna...)
 Jóska halotti torában azt mondta Karcsy, Vigyázzatok, Miska most nem vezet!
 Mert túl jó híredet keltették Frankfurt után!
 Okkal.
 De nem biztos, hogy joggal! II. Jóska azóta is fújja: kár, hogy nem hánytad le az egész frankfurti bandát!
 De hát bűdös volt – sápirozott Anna.
 „Második” Jóska?
 (Simó a fejét fogja. Még hogy fogja, lassan borogatnia is kell.)
 Az ott már Miskolc?
 (Miskolc, az asszony addigra legott elmenekült, nem leljük otthon. Ahogy az előbb távoztunk, elhúzta a csíkot. Megszabadult az ura művészbarátaitól.)
 Jó hogy nem hagytátok itt a fejeteket!
 A fejünket nem, az erszényünket.
 Az erszényben meg a kicsinyeinket!
 Jaj – jajgat Simi.
 (Be a házba.)
 Itt van!
 Hol lenne.
 Nem ihatnánk valamit?
 Az kéne, mint ablakos tótnak a hanyatt esés.
 Mért, te tót vagy?
 Hallod, ne kötözködj. Legközelebb.
 Th.

Legközelebb nem engedsz be a házádba?
 Valahogy úgy.
 (Simó nem lát, nem hall, mehetnékje fokozódik.)
 Mehetünk?
 (Belép az asszony.)
 Fiúk, mi történt?
 Semmi, csak itt hagytuk a fejünk.
 ...fejetek!
 A fejünk nem, de az erszényünk!
 Még szerencse, hogy nem vagytok erszényes nyulak!
 Erszényes nyúl, te ökör, nincsen!
 Még Ausztráliában sem?
 Ott sem.
 (Pető belenyugszik, Miska élcelődik.)
 Erszényes kanveréb!
 Ne ugraszd!
 Indulni kéne már.
 Fiúk, mindent bepakoltatok? Gatyá, bocskor, ingváll?
 Majd itt hagyjuk.
 Neked, bolond leszek!
 Ne bomolj.
 Indulj!
 (Indul.)
 Nehogy visszanezz!
 Mi az, nem felejtettél valamit még Miskolcon?
 De igen, a könyvlista maradt nálatok, amit Tokajban kaptam! Miska, fordulj meg újra
 - irányít Simó!
 (Az kéne a feleségemnek...)
 Irány Surány.
 (Aztán mégsem.)
 Nekem nehogy Suránynak kanyarodj – fogja a fejét Simi.
 Ne vedd komolyan – inti az asszonyka -, látod, hogy hülyéskednek!
 Látom; azért kellett visszafordulni.
 (Simó feje mint a cékla. Előbb sárga volt, majd vörös, később lilára váltott, hogy a
 pirkadati pirosat ne is említsük, avagy a késődélután kékjét a Mátra alatt.)
 Ottfelejtettem a könyveimet!
 Hányat? Az egész könyvtáradat? – kérdi Simó Pétertől.
 Azt nem, a te legújabb könyved is köztük van. Amiket Tokajban szedtem össze!
 Hány?!
 Ha jól emlékszem, négy.
 Postázom! Csak ne menjünk vissza.
 (Az kéne Siminak, már így is kész ideg.)
 Művészek, írók! Csak efféle népséggel ne kezdj...
 És a költők hol maradnak? – kontráz a kormányznál Miska.
 (Könnyű annak, aki csak úgy szabadon belepofázhat – mondaná, ha merné, Simó
 lelkem.)
 Te, komolyan mondom, fordulj vissza!
 Miska, nehogy megfordulj! Én akkor inkább itt, most, azonnal kiszállok!
 A 3-as országúton, csak úgy kapod magad és kiugrasz? Jól néznénk ki. Engem
 becsuknának, te meg eltávoznál az örök vadászmezőkre...

Miska, ne bomolj. (Simi kész. Lassan.)
 Megkapod postán, megígérem!
 Na jó, ha biztosra mondod. Azonnal?
 Abban a szent pillanatban, hogy három hét múlva visszaérek Rékasról Miskolcra!
 Négy hét? Ne őrjítsd meg a cimborádat.
 Öt hét? Addig megőrülök.
 (Simó kezd.)
 Megforduljak?
 Neee.
 Na jó.
 Az tenné be a kaput.
 (Már azt sem lehet tudni, mondta-e, kimondta, avagy csak gondolta az illető a leírtakat, emlékezetben megőrzöttetek satöbbit.)
 (Ezt a satöbbit, légy szíves, részletezd!)
 (Mondom, megőrülök – mondja, netán csak gondolja, fut rajta végig, villan át egész mindenségén, Simó testvérbátyád.)
 Emlékszel arra az úriasszonyra? Annyira betokajizott, hogy a harmadik féle bor után úgy kellett föltámogatni.
 Támogatni? Te még azt láttad. Én, amikor fölmentem, már a földön.
 (Jaj, istenem, lesz egyre szerencsétlenebb Simó.)
 Te, ez már lassan Rékas!
 Hogy mondtad, Rékás? Nem a Rékából ered eredetileg?
 (Péterre úgy néz Simi, mint aki menten kiugrik a dőcögő közút kellős közepén a 85 km-es sebesség javán.)
 Nem kell, hogy bevigyetek a házhoz, a falu előtt kiszállok.
 Viszünk apádig!
 Jaj, csak azt ne! – rémüldözik Simó.
 Mért, a szüleid ott élnek?
 Édesapám.
 Ja, tudom, itt nőttél föl.
 (Jó helyen, tőletek távol – írva vagyon Simi arcán.)
 (A falu határába érve, a falutól még úgy tíz mérföldre Simó kiszól:)
 Ha, Miska, megint meg akarsz fordulni, szólj, azonnal kiszállok!
 (Itt a búzatarló szélén, honnan még a rékasi templomtorony sem mutatkozik.)
 Mért fordulnék meg? – csudákszik Miska, midőn hörszög elől menti egy rántással a kocsit.
 Hál Istennek, köszönöm! – vet magára keresztet Simó.
 (Hátul a kocsitulésen Rózsika már rég megszakadt a nevetéstől. Előbb csak pukkadozott, aztán ki-kitört belőle a harsány kacaj.)
 Kac-kac!
 Ne őrjíts.
 Szevasztok! – és már ott sincs; kinn, hol tágasabb, és nem mozog (annyira) a Föld, Simi keresztet vet.
 (Hazaért.)
 Pá!
 (Jézusom.) Pá; igyekezzetek, jön a vihar!
 (Vihar nem, a jó Nagyboldogasszony nap előtti meleg nem szűnne semmi pénzért. Forróság, mely a hűtetlen kocsiban agyvízforraló.)
 Csak nehogy az agyadra menjen.
 Ez már ráment.

Valamennyiünkére?
 Hogy a búsba ne!
 (Péter Révhez kormányozza a kocsit. Nyaralójukban várja családja.)
 Az ott a Tisza?
 Holtága.
 Nem szokott kiönteni?
 Ez nem. De, igazad van, egyszer majdnem!
 (Háztűznéző, falatozunk, majd tovább.)
 De ide máskor is elgyertek! Megszervezzük.
 Hozzuk Simóékat is.
 Persze, családostul!
 Forduljunk vissza?
 Legközelebb.
 (Legközelebb, amikor Simi nagy nehezen beszállt Miska kocsijába – aki eredetileg vállalta, hogy hazaviszi, nem vihette, ezért kénytelen megint beülni -, némi gyanakvással teszi: nem fog ez a kótyagos alak megint visszafordulni?)
 Miska, ha megígéred, hogy nem fordulsz vissza...
 (Miska ígérte. Meg különben is ott lesz Rózsika, aki azért nem olyan széllébélt. Hiába volt ott legutóbb is, Miska mégis megfordult.)
 Miska megint meg akar fordulni? – kérdezi rémulten, tarisznyáját magához kapva, a gyors kiszállásra fölkészülve Simó, amikor Miska egy faluban lassít, beállt egy ház elé, tolat és visszamén.)
 Csak krumplit akar venni – Simót alig lehetett megnyugtatni, Miska valóban nem fordul vissza Tokajba!
 (Nem és nem.)
 Vigyázz, azt a kankutyát el ne üsd!
 Ez tudja, hogy nem szuka...
 (Simi a fejét fogja.)
 Kankutya, szuka... - Csak meg ne fordulj.
 (Bolond út.)
 Bolond út volt, hallod!
 (Bolondnak bolond, de.)
 Ha lett volna nálam magnó és fölveszem, fizetnének érte, akik hallgatják!
 Nem magnó, film! Mert a hang kevés, azt látni kellett. Simó ijedt arcát, Pétert, ahogy elereszti a képzeletét, Miskát, ahogy veszi a lapot és tódítja...
 (Péter is ott hagyta a bőrtárcáját, iratait, pénzét, de neki csak Simi lakásán jutott eszébe.)
 Még szerencse, hogy visszafordultál. Hogy idejében eszedbe jutott!
 Hogy a csudába ne.
 Út, Tokajtól Miskolcon, Zagyvarékason, Nagyréven át (a Lajta-bánság iránt)
 Almádiba... Fiatalság, bolondság.
 Nekem mondod?!
 Neki.
 (Isten éltesse!)
 (Persze, épp erre gondoltál, amikor visszafordultál!...)
 Persze, hogy persze.
 Hajrá Rékas!
 Az igen. Hajrá!
 Simi.
 Simó, Simó. (Simi.)

Ha én ezt előre tudtam volna!
Ő nem, mi úgyszólván.
(Úgy a 60. születésnap előtt nyárutón a kocsiban, kocsiúton, kocsi mellett.)
65? Beülsz?
Majd ha (előbb) bolondgombát eszem!
Miska karikatúrát tött! – fogad azon a nyárutón (is) Annus néném Kisiratoson.
(Már megint.)
(Amíg löhet.)
(Amíg engedi az a vén kaporszakállú.)
Üdvözöllek Tihanyból!
(Akarja mondani: Tokajból...)
Ebbe bele lehet örülni.
Az hiányzik neki, meg még egy ilyen Tokaj-Miskolc-Miskolc-Rékas út!
Ne ugrass.
Tokaj-Tokaj, Rékas-Rékas. (Oda, vissza – félúton.)
Hogy a Lajta-bánságról ne is beszéljünk.
Hallod, ez a Lajtabánságba megy!
Lajta, bánság.

Rekontra

Mintha negyven évvel korábban a főszerkesztőd helyett kellene végighallgatnod az elftársak beszédjét. Mintha semmi sem változott volna. Azok elftársak, ezek urak. Részben ugyanazok, részben nem. Vagy mégis ugyanazok? A vérvonal változatlan? Nem fajilag, emberileg. Lelkileg. Szemléletileg. Beállítódás miatt. Szellemiség okán. Hogy övék a hatalom! Ez is, az is. Az se, ez se. Sem, sem. Az valaha megyei lap volt, ez kisvárosi. Mosoni, fertőzarándalmási. Nájñ, niht satöbbi.

Nyetet ne mondj, mert félreértik. Úgy tesznek, mintha öök nem tanulták volna a moszkovaiak nyelvét.

Nájñ, mondok, nájñ.

A Fertő ikertestvértava, a Hany mellyékén (mert hogy álombéli Lajtabánság kiskirályságunk nem engedte csatornáztatni – levezetni, vízmentesíteni, alig használható szántóföldre rontani - a lápot), akarja mondani a Hany-melleyén lévő városkánk fővenyferedőjének mestere förmed rád elsőként.

- Jó, hogy nem vetted be a szerkesztöbízottságba Juszufot, a kacska szölömívest!

Jó, hogy nem, de mért ne írhatna a lapba?

Nem mondog, gondolod.

- Rendben, de mit keres a lapunkban az a volt pártmunkás?!

'Pártmunkás'? Párttag volt, nem vitás, mindenki tud róla a kisvárosban és mellyékén, de hogy pártmunkás lett volna, erős túlzás.

- Nem volt pártmunkás, nem is bánt rosszul az emberekkel, igazgató volt! – a helybéli olajütöben, de ezt nem teszi hozzá, nyilván mindenki tudton tudja.

- Te, komám, mért nem írtok a megyeszékhely társaskocsiállomásának rozoga állapotáról? Naponta ott szállok le, szállok föl a társaskocsira, mely visz Almásról, hoz Almásra, napra nap csípi a szemem!

Az övét igen, de hát ez tán inkább a derékszéki napilap dolga volna.

Lenne.

Mondod is, meg nem is.

Néha válaszolsz.

- Kovacsicrát gyakrabban kellene foglalkoztatnod!

Az illető hölgy a helyi polgári sajtó legjobb balliberális-tanítványa. Mellesleg elloptott ötmilliót, de más miatt mondott le. Amiatt hogy bántották volna?! Amikor ő a leghangosabb antikommunista. Írni pedig csak dufla pénzért lenne hajlandó a lapodba, miközben más senki sem kap fizetséget – te, a szerkesztő se – egy szem cikkedért, fényképedért sem.

- Pénz, mindig a pénz! Nem lehet mindezt szolgálatként?

Kérdi, jegyzé meg, miközben a maga tiszteletdíja (fizetése) követi a pénzromlást, nem úgy a szerkesztőé.

Egyik hülye, másik eb.

Tán érződik a hangodon, hogy unod az egészet. Ellenedre van ez a kihallgatás.

A kisvárosban a rendszerváltozásnak nevezett gatyaváltás óta egyhúztomban uralmon lévő (egykori komenistaellenes) párt által támogatott – még pontosabban elfogadott – szerkesztőt meghívták a nem nyilvános, kéthetente suttyomban rendezett vezetői értekezletre, ahova az illető párt helyi vezetőin kívül a helyi önkormányzatban alkotott képviselő-csoportjuk tagjai, a városkában hangadó, e párthoz és szellemiségéhez kötődő értelmiségiek és félértelmiségiek, valóságos és reménybeli görék járhattak. Úgy gondolhatták, a kisvárosi kétheti lap főszerkesztője számára megtiszteltetés és mindenképpen helyzetbeli emelkedés,

tekintélynövelő akármicsoda a kéthetenkénti összeröffenésen való rendszeres jelenlét. Míg szerkesztőnk olybá vette, ahogy vehette megrögzött demokrataként.

- Írjatok arról is, ami jó, ne csak a rosszról!

Szó sincs róla, bíráló cikk szinte elő sem fordul a kétheti hetilapban (más szerint kétheti folyóiratban sat.), ám legutóbb valóban be merte eriszteni az újságba egy külmunkatárs arról szóló jegyzetét, hogy nem ártana, ha a köztisztasági vállalat a kuka mellé tett egyéb szemetet is elvinné, ha már egyszer (hetente egyszer) úgyis arra jár a kocsijával!

- Nem Köztisztasági, Kommunális Rt.! – adja meg a pártösszeröffenés egyik hangadója a magáét a buta kis szerkesztőcskének, aki még ezt sem tudja. – Értem, Kommunális és Városgazdálkodási Részvénytársaság!

Igaz, hogy kizárólag a szemét eltakarításával foglalkozik a cég, minden további rendeltetés, föladat s miegyéb teendő csak a városka által létrehozott s 'magánosítás' címén önálló vállalkozássá tett Köztisztaság reménybeli boldog jövődjé lehet.

- Inkább arról írogassatok, hogy saját bicsünk lesz!

Ott, a Hany partja mentén.

Partján; szélén.

- Hogy mondtad, strand?

Korábban a plázs is megtette tóferedőnk megnevezése gyanánt, arról nem beszélve, hogy a kómenisták által gaz félfasiszta Horthy-rendszerek nevezett világ legkezdetén, már 1920-ban gőzferedő is működött a Hany-tavi fővenyfürdőben, annak szerves részeként, azaz kár evvel annyira ugrálni.

De hát valamit föl kell mutatnunk.

Valóban; lejár a négy esztendő, aztán mivel hozakodjanak elő? Ha van mivel, igen, hogy ezt és azt az ő képviselői, képviselőcsoporti, polgármesteri, alpolgármesteri (sat.) időszakokban. Ám ha nincs?!

Amikor egyszer igenis van!

Főleg: lesz, ha engedik ezek a gaz.

Túloldaliak. Moszkovitákból lett jenkisegnyalók sat.

Prompt most evvel előállni...

Szerkesztőnk válaszolgat, ha lenne haja, az égnek meredne, ám a látszólagos nyugodtság ellenére majd fölrobban.

Ilyesmit érezhetett a főnöke vagy harminc éve az MSZMP Derékszéki Bizottság székházában a havi párt-elsőtítkári raporton, ahol az illetékes főelvtárs – hogy tudjuk, miféle, Marosán elftárs valahai balkeze a keresztény-, valamint keresztényüldözésben, polgárnyuvasztásban, valamint az álmunkások, úgymint ilyen meg olyan kézkeziek alkotta 'munkástanács'-ok aprításában – hónapról hónapra előadta, mit vár az alá beosztott elftársaktól a derékszékben! Kinek mi a teendője sat. Meg hogy hol hibádzik a proletárdiktatúra kies bánóságunkban sat.

Hogy a (máshol járásnak, még távolabb kerületnek mondott) fiúszékekről ne is beszéljünk.

- Ebben a holnapban... – kezdte a vitaindítót a helyi volt antikomenista pártrendezvény vezetője.

Ez a hónap helyett mondott holnap juttatta eszébe szerkesztőcskének, mi végre is volt oly nehéz helyzetben a pártmunkás főszerkesztője a pártmunkáskor javán a pártmunkástalálkozó sajtókioktatáson. Mert mondanunk sem kell, rögvést a párt-elsőtítkári ledorongolás után („Hogy mert az a kis zugfirkász gyakornok a mi sétálóuccánkon élcelődni?!”) a Bányaegyházi Kőfejtő Nemzeti Vállalat munkás eredete ellenére csak négy állami elemín túl lévő főigazgatója ugrott a lapszerkesztőnek:

- Elftárs, tán nem tudjátok, hogy mi nem bányaegyháziak vagyunk, hanem leninegyháziak?!

Mert hogy a lapja ilyen sületlenséget mondott, azaz elnézte a cikkíró elszólását az olvasószervező, de te nekem ne védekezz azzal, hogy nem is láttad azt a tizenkét soros címes hírt, téged elftárs azért fizetünk, hogy éber légy! Helyettünk is ott légy a strázsán.

Trázsa vagy nem trázsa, főszerkesztője a mi kispiszkosunknak akkor majdnem bekakált.

Meg a többi, hogy mást ne is említsünk.

A hanyvarsándi téesz párttitkára – megyei pártbizottsági tag – meg azért emelte föl a szavát a főszerkesztővel szemben, mert hogy kevés a jó példa.

- Hiszen másról sem írunk – szólta el magát a derékszéki komenista napilapfőszerkesztő a havi székhelyi komenista sajtóaktíván.

- Azért ne túlozzunk, elftársak - tette helyre a dolgokat elsőtítkártok, s már arról kezdett beszélni, új nyomdát kap a következő évtized végén a párt lapkiadója.

Azaz akarja mondani.

Kész kabaré, én mondom – mondta magában kétszemközt (két fél szemközt) önmagának a kétheti hetilap (...sat.) főszerkesztője.

- Felelős szerkesztő... Mától fogva felelős szerkesztő leszel, nem főszerkesztő – kapta meg szerkesztőcskénk a volt antikomenisták helybéli hangadójától a magáét.

Főnökből elég egy is – ezt már oktondi szerkesztőcskénk gondolta.

- Azért az jó volt, hogy megírtátok.

Ezt, azt, amazt.

Szó, ami szó, megírták. Hát még mi mindent nem írhatnának a kétheti hetilap szerzői?! Csupa írhatnéksággal megvert helybéli értelmiségi és igyekvő iparos, munkás, miegyéb dolgozó! Hogy legyen megélnie a lapnak valamiből.

Fizetése annyi a mi főszerkesztőből lett felelős szerkesztőnknek, mint huszonegy éve az alapító főszerkesztőnek volt. A tiszteletdíj, amit kioszthatna a szerzők közt, úgy elértéktelenedett, hogy jobb lett megszüntetni a kifizetését. Többe került a könyvelés, meg a postázás, banki átutalás, mint amit ért az egész. Pár száz forint a mai gyarmati időkben... Jobb helyen a pénzromlást valamennyire követik a fizetés- és tiszteletdíjemeléssel, itt nem, eszükbe nem jutna. A magukéról persze nem feledkeznek el, maguk hogy dolgoznának szerelemből? De azért elvárnák, hogy dolgozz! Dolgozol, mert érdekel, mert szereted a falut.

- Falu?! Ki van rúgva.

Annyira azért mégsem, de nagyon ellenére van egyik-másik félértelmiségi városvezetőnknek, ha bárki a legkisebb bírálattal is meri illetni a helységben történetek, történő dolgokat, miegyebeket. Mert amúgy nem akármilyen faluban élsz! Igen, a Hany mellyékén.

Mesebeli kisvárosod nyalánkságaiból az egyik... Másik? Harmadik?

Füre hajtani... csak itt szabad büntetlenül. Hogy a kocsik által letaposott fű újraültetésére állami pályázatokon lehet a szükséges sok-sok milliót megszerezni? Kit érdekel.

Hétmilliót nem a megadott rendeltetés szerint költ el a városka által létrehozott közalapítvány? Rá se ránt senki.

Szereptévesztés: mindenki mindenhez ért. Fodrász oktat ki sebész főorvost, lakatos lelkészt, angoltanár építészt, bakter szobrászművészt. Más kisvárosban is így van, vagy csak nálunk? (A közembereket illetően bizonyosan.)

A volt Münnich Ferenc Általános Iskola, amelyet a Mindent szabad! jelige alatt növekvő gyermekhiány miatt kellett bezárni, a XX. század eleji keresztény kurzus idején épített Kálvin Gyermekmenhely út-ját járja? Azt ugyanis – igen, az utóbbit – előbb a komenisták elkommunizálták, a komenista tizedekben ugyanazok lelakták, majd a rendszerváltozás után újfönt nem az eredeti tulajdonos kezére adták, hanem magánosítás út-ján ismét elkommunizálták, hogy másfél tized múltán porba hulljék.

Végig a Münnich-i út-on?

...Út-ján.

Helybéli keresztyén képviselő a keresztyén iskola ellen szavaz, nemde bár? Ugyebár.

Ahol a liget, kert... park. Ahol magyar igényességgel szólni: gyanús.

A bennszülöttnek séd, hogy rászóljanak a jöttmentek: nem séd, mi az, hogy séd, patak!

Értsük, patak!

Lajta vize, Lajtán túl, Lajtán innen, Lajta...

...Bús a német, mert a Lajtán hetek óta

Áthallik a Kossuth-nóta!

Kisvároskánk a Kis-Alföld szélén, az Alpok nevezetű Napnyúgati (Óperencián innen s túl lévő) Havas alja előtt boldogulgat a maga szolid módján. „Csatlakozzunk a Lajtabánsághoz!” – lehetett hallani a rendszerváltozáskor. Pedig Lajta-bánság azóta sincs.

Annál jobb.

- Úgy jártok, mint Rábai elftárs Vésztője. A végén korridort (számotokra szabad Folyosót) jártok ki az ENSZ-nél... nyúgatnak Új-Amszterdamig, kelet felé a Góbiig. Valamikor a horvátok alkottak volna ide valami hasonlót; nekünk a Lajtabánság tűnt tova, nekik a Nyugat-magyarországi Horváth Folyosó-állam!

Ne bomolj. Ne tégy úgy, mintha komolytalan lenne.

Ők, meg a komolytalanság.

Mért, nem itt folyik a Lajta?

Mármint picikét arrébb, de valóban errefelé.

- A következő lapba mit teszel? Mi kerül címlapra? Meggondoltad? Nem lesz abból baj? A sikereinkről kellene többet, fiam, arról, mit meg nem teszünk a város fölvirágzásáért! Mert mit tehetünk mi arról, hogy amúgy elég nehezen halad Fertőzarándalmás szekere.

Jobb lovat kellene elé fogni.

A kocsis, aki a gyeplőt fogja!

Jó, jó, de tán a kocsi állapota is számít!

Ha nem sántít a ló: igenis a patkó!

Ebben a rohadék álpolgári kriptoteista félgyarmati vadburzsi világban hogy mehetnének jobban a dolgok?!

Jobban nem, de.

Szebben.

Sokra megyünk vele.

Mondottuk volt.

Te igen, de mi.

Urak és elftársak. („Étásak!”; ne hülyéskedj.)

...Hableányok, főmuftik a Hany langy vizében.

Mintha mi tehetnénk róla!

Ők nem; ti sem; hát akkor ki a tehéntúró?

- Én mondom nektök...

Nem a mi kutyánk kölke

- Ráfér!

Mármint ráfér: Krisztusra, hogy őt áldja.

- Isten áldjon! – búcsúzol tőle, a nagyterem ajtajában (megint) őrt álló (mindenre ügyelő) képviselőtől.

Ő a vendéglátó, a bandagazda, a kisváros egyik vezetője... Nem csak pártilag, egyébként is. Mindösszesen.

„Rá fér”... Bevallhatod, meglep. Már-már szájba vág. Ha látnád a mosolyt, elhúzódó száját...

Te vagy a hibás, mit barátkozol vele? Megtisztelni ezzel az „Isten áldja”-val... Már megint túl engedékeny vagy; mégis leszélsőségeseznek. Nem egyre megy ezeknek?

Marha. Amikor „Dicsértessék!”-kel szórakoztattad isten ellen élni igyekvő főnököd a megboldogult jajvörös világban, „rá fért”. Ám hogy Istenre „férjen rá”...

Ami sok, az hogyne.

Nem akármilyen alak őkegyelme!

Magyarán: nem a mi kutyánk kölke. Véletlen sem.

Mi teheti? Mitől lesz valaki olyan, amilyen? Ilyen.

A kaporzakállú, ha tudja.

Az állampárt utódköre köré csoportosult újsütetű demokratáknak szinte az élharcosa lett belőle. Pedig honnan nem indult... Hogy a minap suttyomban megejtett közreműködése nyomán orosz maffiózó vegye meg Moson derékszék fiúszékének a legnagyobb leányvállalatát.

- Mért kell mindenbe belekötni?

Mindig mindent szóvá tenni.

Észrevenni.

- Jobb oda se nézni!

Ha Ő mondja.

Ki tudja. A vármegyei életrajzi adattárból aligha. Abban – mely rögvést a rendszerváltozás nevezetű (a túlzóak szerint csak) gatyaváltás után nyomban közre adatott – a közélet, tudomány, művészet, művelődés és oktatás, gazdaság minden valamennyire ismert lajtabánsági alakja szerepel. S mit nem írat abban magáról a koma (egyek túlzók szerint ő a lajtavármegyei KGB-közvetlen): középiskola tanár volt az elmúlt – azaz: korábbi – évtizedekben! Mellesleg legyen mondván, ugyanezt íratta tollnokaival a választási bemutatkozó kampánykiadványba is!

Tanár, középiskola... Hogy a csudába ne! Az egyik túlzó – a Lajtán-innen nevezetű csapszékben szokta volt emlegetni kampány előtt, közben, után – többször a saját szemével látta a járási pártház második emeletén. 1986-ban volt, amikor már megint begyűjtési terv összeállítására készültek: „Csak aztán tudjuk teljesíteni a tervet!”.

Ne félj, tudták volna.

- Mit kerestél te ott?! - kap a képére a nagy demokratává vált koma a Lajtán-innenben időző szesztestvéreitől.

Mit, mit, szervezte az ellenállást!

- Ne hülyéskedjetek. A főnök néha velem küldette be a gazdasági osztályra a vállalati beszámolót.

Több ilyen pártbizottság-folyosói sompolygása közepette látta, hogy az egyik (véletlen, vagy nem) nyitott ajtajú, felirat nélküli helyiség egy szem asztala mögött ez a pasas ült.

- Na, mit gondoltok, mi végre?!

Tudja a rosseb, az a radai.

Ő volt Lajta-bánság KGB-összekötője.

Ne.

- Ha nem, mivel magyarázod, hogy a rendszerváltozáskor minden ellenzéki gyűlésen ott volt?!

Megáll az ütő a sörhabban.

- *Nyűnek ezek az új éjben* – költ a söröskorsó mellé dölve Lajta-bánság legnagyobb (mondanunk sem kell) elnyomott költője.

Avagy *Nyűvek az új éjben...?*

Nem ugyanaz.

- Nem ért téged valami túl nagy lelki megrázkódtatás, hogy a rendszerváltozás után majd' két évtizeddel még mindig ezen rágódsz? – kapja meg költőnk a volt szoc.brigád-vezetőtől, ki, mondanunk sem kell, az egyik volt-demokrata antidemokrata párt korcsmai vezérszónokává léptette magát.

El kéne már felejtetnek!

Defekt. A maga baját általánosítja. Amikor az ország már rég túl van rajta.

Túl nem, éppen hogy benne.

- Jól mondod, nyakig!

Hogy tehetné túl magát... annyi megaláztatáson, fujtogatási kísérleten, fejére (mondhatni:) pottyantáson, hogy semmibe vették. Ugyanazok, akik ma.

- Megint túlzol. Rémeket látsz.

Rémet... Rémesnek elég rémes.

Csak hát.

- Hogy' tegyük túl rajtuk magunkat, amikor ma is ők irányítanak?!

Itt a bibi.

- Jól mondod, így volt! – és már sorolja is.

A Cserepes nevű művelődési házban tartották első üléseiket a magyar demokraták. Azazhogy itt találkoztak 1988 őszelőjén elsősorban azok, akik rövidebb megalkotották a nemzeti demokraták helyi szervezetét.

- Cserepes, Cserepes! Honnan tudnátok, miért Cserepes?! – dől a falnak a győzelmi mámortól a szomszéd.

Persze, hogy persze: kevesen, csak a legöregebbek, meg az öregapjuk meséit megőrzők tudják, Cserepesnek azért hívják, maguk közt, a volt járási székhely legnagyobb hagyományú csárdáját, mert valamikor, az ántivilágban – ne is mondd, még a ferencjóscai kor előtt – így hívták a tulajdonost. A kommunisták varázsolták kultúrházzá!

- Azért ezt kivételesen jól tették!

- Nézzünk oda, borissza a kocsmák ellen izgasson!

Izgat a rosseb.

- Kultúrharc, az volt itt! – ocsúdik mély költéséből a költő.

Ő csak tudja.

Cserepeshez ma már csak néha néznek be. Sört, bort, pálinkát – mindent, ami „a”-val kezdődik – már csak sátoros ünnepen (lagziban, céges fogadáson, húsvéti bálban) mérnek a csárdából lett művház söntésében.

- Emlékeztek, amikor mozi volt!

Volt az, szerencsétlen, minden, még akasztással végződő nyilvános statáriális bírósági tárgyalás is.

- Összedülő félben volt a volt Megyeházból lett járási tanácsi székház, ahelyett hozták ide a vérbírák a vérügyészek és a vérvédők kíséretében a rögtön elítélendő gazdákat! – költ szinte már regét a valóból (a szavak facsarásával) az ébredező költő.

Arra az akasztásra a lajtabánsági kisvárosban még sokan emlékeznek.

- Minek! – adja meg az 1956. november 4-i igazságot a november 4-i igazság elszánt védelmezője.

- Jó, hogy nem vörös csillag!
Ezen aztán hajba kaphatnának.

- Hagyd el, hadd mondja.
Demokrácia van, vagy micsoda a Lajtán-innenben!
De amikor elftárostok ott szaglászott minden ellenzéki gyűlésen!

- Te mindig ugyanazzal jössz! Nem unod még?
Nincs jobb dolga?

- Mindig a múlttal foglalkozni. Hol van az már!
- Itt, haver, a nyakunkon.
KGB-közvetlen ugyanis városunk második embere!

- Akkor első volt!
Hogy lett volna.

- Aki a szovjet titkosszolgálat embereként tartotta a frontot Lajtakiskedden, tartotta a kapcsolatot Lajtakiskeddről a ruszki állambiztonságiakkal, a mi ávósaink és a ruszkiak között közvetített, valójában a város első embere lehetett.

Suttyomban!
Persze, hogy suttyomban, majd nyíltan!
Naná.

Csak ült a pártházi szobájában a második emeleten – ahova azért már kevesen tévedtek föl -, minden föltűnés nélkül rendezte a dolgokat a főnökei szája íze szerint.

- Mért, a földszinten csak az első emeletig volt kiírva, hol mit talál az ember?
Majd hülyék lettek volna kiírni: Dzsó, a KGB-közvetlen!
Éppen hogy nem ejtette senki őket a fejükre.
Dzsó, kit az osztálytársai még Józsinak hívtak. A Dzsó csak a beceneve lett, már a demokráciában.

Ez lett volna a kamu neve a KGB-nél?
Kamu? Ál!
Ez, az.
Városkátok alpolgármestere.

Már az első fordulóban (1990-ban) bekerült az önkormányzatba: egyetlen álszocialistaként a párt listáján. Mert persze, hogy nem nyert abból a párból senki sem közvetlenül a körzetében, csakis a pártra adott listás szavazatokkal ülhetett be a városatyaszékbe.

- Egyetlen ellenzékiként.
- Most egyetlen ellenzéki demokrata van csak mellettük.
Fordult a kocka.
Egyszer hopp, máskor kopp.
Fordítva!
- Kopp elftársat ismertétek?
Ne ízetlenkedj.

Dzsó – lánykorában József, toldja meg költőtök, ki megint magára talált – azzal folytatta áldásos működését, hogy rögvest az első nyílt színi nemzeti demokrata rendezvényre elment. Előbb magukban tárgyaltak, szeptember elején a pár fórumszervező előbb csak zárt körben tárgyalt a föladatokról, oda – állítólag – csak a beépített embereiket küldték Józsikádék.

- Képzeljétek, hívott Sándor, akit sikkasztás miatt már elítéltek, éppen a börtönbe vonulás előtt pár nappal keresett telefonon: szervezik a nemzeti demokrata csoportot Kiskedden is, szerdán lesz az alakuló ülés, várnak! Gondolhatjátok, majd eldobtam a kagylót.

Persze, hogy nem ment el. Kevesen voltak ott, akkor még nem alakult meg. Mások is gyanút fogtak? 15-20 ember jelent meg, szóltak száznál többnek.

Legközelebb más hívta – Sándor akkora már bevonult a fogházba, nem jól teljesítette a parancsot, egy kicsit le kellett ülnie a büntetéséből -, s ha valamennyire tovább bizalmatlankodott is, most már ott volt. Mert akkorra nagyon elege lett. Jóska helyett a városi pártbizottság osztályvezetője figyelte a Cserepes színháztermének a hátsó sorából a fejleményeket.

Dzsó azt követően jelent meg a tetthelyen, hogy a pártbizottság megbukott. Eltűntek a vezetők, a beosztottak, fős számolták műintézetüket, a nemzeti demokrata gyűlésekre kiküldött titkosszolgálati emberek lassan lelepleződtek. Mit volt mit tenni.

- Kimentem a gyűlésről levegőzni egyet. Rágyújtani. A Cserepes előtt belebotlok egy ismeretlen alakba. Persze, látásból ismertem, de hogy kiféle, miféle... Mire föl lesi velem az akácfákat? „Ellenőrzünk, ellenőrzünk?” – bökte oda, mint aki tudja, nálam is jobban, mi dolgom nekem ott az árokparton.

Azt hitte, azért küldték ki, mint tették elftársai egykor az illegalitásban, kémleljen körbe, nem szaglászna-e utánunk az ávéhások.

Hogy kiderült, a város rendszerváltó lapja nem elég rendszerváltó, az igazi antikommunisták Elftárs címmel indítottak gúnylapot, amely azonban 14 szám után (a lapindítás évében) befuccsolt.

- Mondtam már, nem ávó, akkor már rég nem úgy hívták!

Kopjál le.

Hogy kezdtünk nyeresre állni, hirtelen föltűnt Jóska. Nem köztünk, inkább a hátsó sorokban megbújva. Néha onnan bekiabált: kérdezett. Megkérdezte az ellenzéki szónokot, komolyan gondolja? Volt mersze odaállni a kisgazda, demokrata fórumos, szabad demokrata, fideszes tömeg szélére.

- Biztos, hogy ha futni kell, fölkaphassa a nyúlcipőt!

A tömeg, a tüntetők szélén, valóban.

- Legalább leleplezik magukat! – örvendezett egy pártházi ember 1988-ban az első nyílt ellenzéki föllépések láttán.

Hogy aztán ha 'konszolidálódik a helyzet', összeszedessenek bennünket.

Akkorra viszont már borult a papírforma! Vesztésre álltak, mi pedig nyeresre. Akkor adhatták ki főnökeik az új jelszót: Elftárs, te a KDNP-be, te az MDF-be, te a Fideszbe, te az MSZDP-be, te az SZDSZ-be méssz! Józsi meg.

- Ezt állítólag a költő is megírta!

Hadd.

Dzsó.

- Ne bánts. Ez a dolga.

- Hogyne, és meg kell hagyni, ügyes! Ha mi ilyen ostobák vagyunk; hogy hiszünk a magafajtnak, rájuk szavazunk, a nyakunkba ültetjük őket...

Szélsőséges vagy.

Minek ez a hang. Elővenni ezt a régen lerágott csontot.

...Jelenlévő múlt? Sokkal rosszabb. Maga a magát jelennek kiadó múlt.

- Inkább költs!

Ő igen. Ám mi.

- Ez sem a mi kutyánk kölke!

Hogy lett volna.

A Lajtakiskeddi Igazság miatta bukott meg.

- Megint ez a bűnbakkeresés.

Nem egészen.

Bejelentés nélkül odaállított a főszerkesztőhöz. Előtte nem szólt, de – nyilván úgy intézte, hogy váratlan azért a dolog ne érje – a főszerkesztő érezte, rajta a főnök szeme! Úgyhogy szinte megöregült, amikor meglátta: lám, jól érezte.

Korábban a szerkesztő a megyei hírharsonánál dolgozott. A rendszerváltozáskor vállalkozásba fogott: megalapította a nagy múltú kisváros egykor legendás helyi sajtójának a legújabb hajtásaként a Kiskeddet. Arról persze mélyen hallgatva, hogy a település nevében és a lap címében meglévő napnév valójában kedd asszonyára, Máriára vonatkozik, s a középkori templom védője nyomán öröklődött reánk: jó harcos antikommunista lappal állt elő. Így a piszkos kommunisták, úgy a rohadékok, persze, hogy elbukták a vörösek az első szabad választást! Majd fordulván a helyzet akkorra odáig fajult a helyzet, hogy vissza tetszettek jönni az elftársak, a hetilap, majd havilap Lajtakiskeddi Igazság kezdett zavarba jönni. Most akkor az igazat, vagy a gazt segítse? Amelyik a pénzt osztja, vagy amelyik nem hazudik?

Épp ezen tűnődött – a példányszám ötezerről ezerkétszázra csökkenése mellett – a lap szerkesztője, amikor betoppant a nagy ember.

- Inkognitóban, inkognitóban?

Ez azért kár volt, mert Dzsó az inkognitót illegalitásnak értette, s ez azért még fájtn neki. Épp neki mondják! És ez a koszos firkász.

- Pedig te a mi kutyánk kölke voltál.

Voltra a zsidó sem ad.

Mert hogy szerkesztőnk nem volt rest: nem mondana igent!

Nemet hogy merészelt volna. De hogy rábólíntson.

- Hogy' gondolod.

Ahogy helyett.

Hozta a cikket (a kabátujjába rejtett kézirat helyett a farzsebébe tett lemezen) a város ellenzéki demokrata politikusáról: az országgyűlési képviselő lop, csal, hazudik. Félreízel négygyermekes atyaként, a szülőapja önkéntes rendőr volt a kádárista pártállam idején, a felesége családja azért úszta meg a kitelepítést, mert apósa leszerződött ügynöke lett a határőrségnek: üzenjen, ha disszidens tűnik föl a határszéli faluban...

- Fordítva sem volt igaz, hogy közölhetném?

- Ha nem teszed be a lapba, vége.

A szerkesztő hogy ne tudta volna: ha azok a volt állami cégekből lett vállalkozások, amelyeknek a vezetőivel megyei hírlapíróként jó kapcsolatot épített ki, megvonják a lap támogatását, azonnal lehúzhatja a redőnyt. Volt, nincs „Kiskedd” – mert, mondanunk sem kell, a Kiskeddi Igazság minden hónap első keddjén látott napvilágot. Azaz ha kötélnek áll és közli a jól megszerkesztett, minden betűjével rágalmazó fércművet, a kampánycsőnd előtti napokban jelenik meg a lapban. (Mert kedd helyett, természetesen, általában pénteken jön ki a nyomdából.) Válaszolni, védekezni már nem lesz módja a 'polgári' 'politikusnak', veresége biztos. Emezek megint – mindent – nyernek.

Kedden, azaz péntek reggel.

- Ez az utolsó szavad?

Lehet más? – tördeli a kezét a pártlapnál megedződött, ám tisztességét mindvégig megőrizni igyekvő, ha nem is változatlanul, ám továbbra is a (szellemi? sosem volt? sosem lesz? nemzeti, keresztyén, polgári, demokrata) baloldallal rokonszenvező szerkesztő.

A választás első fordulója előtti lapszám lett Kiskeddünk utolsó száma; többre nem futotta. Úgy lett, ahogy a nagy – szürke, tőpörödött, kimondottan rusnya, ám meg kell hagyni, több mint dörzsölt, s alkalmasint némi álszent (angyalinak nem mondható) mosolyra is kapható – ember ígérte.

Ma már nem maga jár az ellenzéki – újra ellenzéki demokrata – gyűlésekre. (Megvan az új munkabeosztás?) De a városi lap szerkesztőségébe még maga ment el.

A városi pártszervezet elnöke. Az önkormányzat alpolgármestere - valameddig még, mert az eddigi álliberális polgármester bukásra áll. Legközelebb, ha csak el nem puskázza, ő kerülhet a helyére. Valahonnan tudja (ellentétben 'polgári' vetélytársaival), milyen fontos a sajtó.

Ja, hogy el ne felejtsem: Dzsó, Joszif korában valóban majdnem középiskolai tanár volt! Ugyanis a fokszi-makszi nevezetű pártiskola (pártközéptanoda és pártegyetem) lajtai kihelyezett tagozatán oktatta a nebulókat a forradalmi munkásmozgalom történetére! Tehát: hazudni hogy hazudott volna.

Hogy közben mi keresni valója volt – éjt nappallá téve – a Lajtakiskeddi Pártházban? Kinek mi köze hozzá.

- Forduljál orvoshoz – adta meg egyszer az okvetetlenkedő firkásznak.

Hogy beperli, az a legkevesebb.

- Hallottátok, mit mondott Dzsótok?!

Honnan hallottuk volna.

- Asszonyom, nem hallotta azt a történetet, ami itt esett meg a szomszéd faluban, a patak túloldalán?! Lajtakomáromban élt Kövi Roza, csuklott, emiatt kerülték az emberek. 1944-ben aztán jöttek a fölszabadító szovjet katonák és megerőszakolták! Ettől elmúlt neki a csuklása. Ráadásul a falu így már befogadta.

Arra föl állt elő ezzel a rablómesével a volt helybéli KGB-s, hogy városi közmeghallgatáson rászólt egy nő: nehogy már újraavassák az április 4-ére emlékező szobrot! Józsitok nem ezzel merészelt előállni?

Ő igen; és ti?

„Elmúlt neki, mint Rozának a csuklás.”

...Semmi Adj Isten, csak adj neki.

Nem, nem.

Persze ha vele így bánjátok, az ENSZ csapatokat küldene Lajta-bánságba!

- Jól hallottam, jönnek?!

Lajta, kiskedd.

Öreg hóhér nem vén hóhér

Ezért harminc perc jár!

?

A párt(bizottság) odaszólt a büntetésvégrehajtási intézet igazgatójának, intézkedjék, X Y elítélt 12 percig élhet!...

(...vergődjék a kötélén). A másikkal végezzen a főhadnagy elvtárs mielőbb!... (Lehetőleg fujtsa meg azonnal.) K. Z.-ra ráfér 19 perc... (Visszaszólt az ügyész elvtársnak.)

Hogy tudjuk magunkat mihez tartani.

(A kiképzők kiképzése még Katynban történt?)

Kopott eleganciával (fáradt előkelőséggel) – proliferéltársiassággal - ül a vénember kinézetű öreg, amúgy ránézésre kiderül, értelmiségi a Balaton-partról Budának vánszorgó III. évezred eleji, a puma haladási sebességére a világ minden kincséért sem hasonlító vánszorgással haladó pannon gyorsan. Őszül a szakáll, feje búbja kopasz, maradék haja alul lelóg az ingváll gallérjára. Fehér alsónadrágja kilóg a pantalló alól a cipőpertlijére. Színes, nem túl ízléses mellény a mellén, kissé csicsás (mondhatni romásan korszerű, szinte már brazil) nyakkendő a nyakában. A fogason ellenben a régről ismert finom bőrkabát lóg bele a tél eleji vakvilágba.

Vénember a vonaton.

Nem olvas, nem, csak pislog bele a légbe az enyhén vérágas, vérekes – csipásnak nem mondható, de valamelyest könnyes – szemével. Átellenben véle nyilván az asszonya. Épp oly hallgatag. Magukba zártan, maguknak élvén.

Kelenföld? Déli? Vagy már előbb Budafok?

Ha megáll.

Hóhér? Hogy lett volna vérbíró (vagy vérügyész) – vérvédő – a sztalini/hruscsovi korban?! Rákossy, Kadar idején.

Honában nem, mert nekik hogy lenne honuk? Amikor az egész világ az.

Már hogy lenne!

Nyaraló! Szőlő! Pince. Mercedes. (Vagy, akkoriban, csak Lada 1500-as?)

Örsön? Nem is olyan nagy. Inkább szerény. Emeletes; nem tetőtér-beépítéses, már eleve ízléstelennek (igénytelennek) – Kárpát-medencei Bauhaus-piszoknak – építette a két véres kezével. A vérvédő? Vérülnök: Hóhér.

Odahaza – azaz Örsön – ez a ragadványneve. Miközben minden volt, csak sintér nem.

Sintér másképpen. Ugyanaz, máshogyan. Másfelől? Szó sincs róla.

Komoly, elmélyülésre kész tekintet. Tudós ember lehetett! Valaha. Ő írt szakkönyvet a vérbírók szakkollégiumának a vérbíráskodás szaktitkairól, vérfortélyairól, vérfogásiról. Deákoknak, jogtudorjelölteknek.

Hány, meg hány.

Valami miért van a nézésében?

Nehogy már az űzött vadé!

Inkább az űzött vadat űző üzöipari szaküzőé. (A nézésében.)

Álüzött valódi űző (komoly merevsége) - komolysága.

Pihent egyet!

Tó, Balaton!

'Magyar Tenger'! Ezek még mindig magyarkodnak!

Pedig tett eleget, hogy ne így legyen. Mindhiába. Szinte fölösleges volt az erőlködése. Bár ahogy szétnéz az országban a párás ablak homálya mögül.

'Hóhér'. Mert eljutott a füléhez a híre, hogy az örsiek így nevezték el, háta mögött így hívják. Így meri említeni a somogyi tóparton fekvő üdülőfalut! Persze, a háta mögött, szembe hogy mernék?! Azt adja az isten, tudom, megkeserülnék.

- Hamar túl lesz rajta – villant gúnyosan a szeme (épp fél évszázada) ítélete

fölolvasása után a halálra vált 19 éves, halálra ítélt ellenforradalmár nagylánya.

Ő kötélre gondolt, a pufajkások (miután valamennyien megerősakolták) szitává lötték.

Budapest? Ki ismeri. Budán a négyemeletes társasház adott lépcsőházának egyik emeletén megbúvó ki tudja, hány szobás lakosztály bérlőjét. (Még magában sem nevezi meg a helyet, hol él, mert titok, nehogy bárki megtudja, akit nem illet, akinek semmi köze hozzá! Azt meg pláne minek, hogy rég nem bérlő, tulajdonos.) Hogy hívhatná bárki a pestbudai zöldövezeti környéken, ha nem ismeri? Ki ismer ott bárkit? Szerencsére. Hogy ismerné a kétmillióból épp ezt az egyet.

Kutyavilág.

Még hogy Lajtán-túl.

Ezt a Lajta-bánság dolgot különösen ne emlegesd neki, mert rögvést dühbe gurul. Kioszt - szerencsére már csak magában – tizenkét kötelet. Ilyenkor (már megint) gyilkolni tudna, gyilkolna.

Mert amúgy valójában lajtakiskeddi csávó volna!

Csak ezt a Lajtakiskeddet ne emlegesd, mert kitér a hitéből!

Gyilkolni egyébként is vidéken gyilkolt. És még az átkosban.

Neki – melleleg – nem volt az. Legföljebb ha azt veszi, hogy nem sikerült mindenkit elintéznie, akit szeretett volna.

Azért ne túlozzunk!

Valójában jó ember voltam – szokta mondogatni, ha magát kérdezi mindezekről. Más nem teheti meg. Még a neje sem. A minap fölhívta az egyik halálra ítéltje, hogy szeretne véle társalogni. Megtudná, miért ítélte – volna – halálra. Kötél általi halálra ítélte, de aztán életfogytiglanit kapott, hogy '56-ban abból is szabaduljon. Hogy egy életet végigrobotoljon a mosoni homokbányákban, az egyetemi végzettségére fittyet hányó kadari világban.

Nem és nem, hogy állt volna vele szóba! Egyáltalán honnan tudta meg a címét?! De ezt csak magától kérdezte, mert ahogy meghallotta elítélte dühtől reszkető hangját, abban a pillanatban letette a távrecsegőt. Még itt sem hagyják nyugton.

Átkos! – sóhajt. Átkos.

Kinek hogy.

- Én a kötelességemet teljesítettem! A jogrendet, a jogállamiságot képviseltem a jogtalansággal, bűnözéssel, nép- és államellenességgel szemben! Nincs állam, amely nem védi meg magát!

Ő csak tudja.

„Vérbíró”; jó hogy nem „hóhér”.

Na, ezt inkább ne emlegessük.

Akasztó ember házában a.

Csak amit a törvény előírt! Attól fikarcnyit el nem tértem!

- „A Népköztársaság Nevében!...”

Hányszor kezdte így az eredményhirdetést?

34:3132?

Ki tudja, hány ítéletet hozott?! Darabig számolta, aztán (tán attól kezdve, hogy előre megmondták neki, a meccs kezdete előtt, hogy mi lesz az eredmény) abbahagyta a számolást. Számolatlan osztotta a kilót, mázsát, selyemzsinórt.

De szépen mondd!

Ő hogyne.

A kötél szó valahogy nehezen jön ki a száján. Mintha belészorulna.

34 esetben viszont végre is hajtották azt a halálos ítéletet, amelyet ő hozott.

Nem ő, az említett elítélte számolta össze a III. ezred elején rendelkezésünkre álló iratokból. Ennyi – végkifejletig jutó - halálos ítélet alatt áll ott a neve.

Lehet több, kevesebb semmiképp.
 Jó, hogy nem 600!
 Még jó.
 34 halálos ítélet? Kötél, mely megfújtotta az elítéltet, golyó, mely általverte a
 bűnösnek mondottat – más tán nem volt. De hogy hány halálos ítéletet hozott...?
 - Mi vagyok én, számtartó?
 Nem, ő nem az (volt).
 Nem ért rá összeszámolni. Számon tartani különösen nem.
 Hogy maradt volna ideje alkotómunkára?
 Pártunk és kormányunk.
 Az övék.
 Ám a miénk...
 Lajtán innen, Lajtán túl.
 Kb. a sokszorosát ítélhette halálra.
 - Volt, amikor én adtam be a kegyelmi kérvényt az Elnöki Tanácsnak!
 A jó szíve.
 - Volt, amikor kimondottan ellenemre volt az ítélet.
 ...Ítélete.
 Most képzelj el, ha nem lett volna ellenére! Akkor mi van.
 Mi, mi.
 Ennyire emberséges igyekezett lenni!
 - Kötél.
 Az elítélt összeesik. A hamis tanú fölsóhajt. A kínzással vallomást kicsikaró
 'rendőrtiszt' arcán a vigyor: „Nem megmondtam?!”.
 Ha hallgatott volna rá. Beáll jelentésírói közé; kiszabadul, állást kap, írogat. „Aki erre
 nem képes...”
 Életképtelen.
 Ő maga írt kegyelmi kérvényt!
 Nem maga, de maga helyett valakivel íratott.
 - Igenis jó ember voltam!
 Hóhérként hogy a csudába ne. Mondhat mást? Mondhatna.
 Ha nem ő lenne.
 - Kikérem magamnak a gyanúsítgatást!
 Rögtön törvény elé viszi. Úgy lecsukat, hogy belégebedsz.
 Sérted a személyiségi jogait. Miegyéb.
 A gyilkos személyiségi jogai. A miénk haver, a megfélemlítetteké kutyapicsa?
 Ne káromkodj.
 Igazad van.
 Már-már elesett vénség ül a vasúti kupéban. Vén szerencsétlen. Szegény süket.
 Szemben – mondjuk így: a 2-es üléssel átellenben (srévizavé) a túloldalon a 3-ason. Ő
 az ablaknál, párja a vasúti kocsi közepén lévő járóka szélén.
 Jó, hogy nem „sétáló”.
 Az tenné be a kaput.
 Ilyet neki ne emlegess! Célzásnak veszi. Mélyen sérti. Becsületébe gázol. Sárba tiporja
 önbecsét.
 Ha kendnek becsülete van, nekünk micsodánk?
 Hagyjuk.
 Asszonykája – épp olyan vén lehet, pár évvel fiatalabb kiadásban – láthatóan nem
 sokat ért az egészszöb. Rá se ránt. Keresztrejtvényt fejt. Neki tiszta a lelkiismerete. Nem ő
 gyilkoltatott. Ő csak a hasznát húzta.

„34”. Hogy tudja! Számon tartja?!

Mit ugrál? Nem volt elég?

Élete párja? Úgy fejt a rejtvényt, mintha kötne.

- Nem való modern nő kezébe horgolótű! – szólt rá a Hóhér oldalbordájára az Akadémia (nem a Tudós Társaság, hanem az Akadémia) jogtudósként akadémikusa a vér ez, vér az társaságban a minapában.

Mitől úgy megrettent, hogy örökre kiejtette a kezéből a kötőtűt.

- Rám nem gondolsz?

Rá, az ő (i)gazságügyi pályája menetére dr., akkor már rég Dr. Mert akkorra akadémiai tudós nagydoktori értekezést írt a 'szocialista törvényesség' (nevű hivatásos törvényszegés) mibenlétéről, hogy annak legfőbb öre, a Honi Tv.-telenség főfő védelmezője, a valóban kötéllel működő 1. számú ítéletvégrehajtó majdnem elvétett egy mozdulatot utolsó akasztásai egyike közben a bitófánál.

Felesége elmerül a vasúti homályban. Amott már a Velencei-tó, jön Budaörs.

Örs itt, Örs ott. Csak nem az országos magyarkodás nevezte el ezeket a helyeket mind Örsnek? Jól nézünk ki.

Mert Hóhérné – vérbíráné – is így forgatja magában a szókincsét.

Így áll – ebbe – neki össze.

Nem ő tehet róla; a kor, lányok, a kór.

Ők Felörsön, Fonyód után balra föl az első keresztől jobbra a domboldalon.

Hóhér a nyelvével a foga közét igazítja. Csettinteni nem csettint, nyalintani nem nyalint, de meg kell adni: párocskája megint kitett magáért! Jó a főztje.

Azért vette el?

Honnan tudta volna egyetemistaként (ne áruljuk el, ne járassuk le: népi kollegistaként) (ami nem volt akármilyen horthysta tiszt fiaként), mire képes ez a nála 5 évvel fiatalabb leányka? Később a gyorsírója-gépírója. Akkor kapta el. (Két halálos ítélet közti fáradt szünetben?) (Valami frissítőre neki is szüksége lehetett.) (Ebbe, kivételesen, a Párt sem szólt bele.) (Sőt.) (Persze ki tudja.) (Más szerint az állambiztonság küldte a párt leánykáját a törvényszék azon helyiségébe segédszemélyzetnek.) (Fátylat rá.) (Jobb nem bolygatni.) (Jobb, nem inkább bal?)

Mert hogy valójában még nem lett volna szabad hozzányúlnia, ugyanis gyereklányként tette magáévá. Majd ő beszélte rá, hogy vegye komolyan a mozgalmat.

Az osztályharc hevülete? Az ifjú nemzetközi forradalmár gátat (törvényt) nem ismerő lelkesedése? Ki tudja, mi.

Persze, hogy tudjuk!

Azóta sem nyúlt máshoz.

Leszámítva.

Ha a 34 ártatlanul kivégzett...

Nem ártatlan! Gyilkos, rabló, hazaáruló, államellenes összeesküvő...

... kivégzett ember nyakát nem említjük.

Mert valahogy úgy alakult.

- Én csak köztörvényes bűnözőket ítéltem el!

Ő igen, ellenben mi.

Neki köztörvényes mindenki, akire rá lehet fogni.

Persze, hogy köztörvényes volt Csonka-Moson vármegye – az ő idejében: vármegye – nemzeti forradalmi bizottságának elnöke. Hogy a tagokról ne beszéljünk. Mi lett volna.

- Lopott!

Azért halál?

Csak mellékesen, hogy lejáráthassák. Meg hogy súlyosbító körülmény. Mindannyiunkéhoz, a magyar államéhoz, a magyar nép vagyonához nyúlt!

Amikor új öltözet ruha kiutalására adott utasítást a fertőhegyi gyermekmenhely ruszlik által merő véletlenségből szétlőtt ruhatárának pótlására.

Rablók és gyilkosok voltak valamennyien! Hogyne ítélte volna őket halálra a nép ítélőszéke?!

Valamikor ilyen szépen tudott beszélni.

Kár, hogy most sem adta alább.

Ahogy nincs senki, aki befogná.

Kirekesztesz, koma, kirekesztesz! Nincs hozzá jogod.

Még a végén ő üti meg a bokáját.

Na, ezt inkább hagyjuk.

Kínos pontossággal megkötött nyakravaló. Pár szál haja égnek mered; le kellett volna csípni.

„A Népköztársaság megdöntésére irányuló fegyveres összeesküvés szervezése stb. miatt...” Mi járt volna.

Mellette – igen fiatalosan - hátizsák.

- Na, mi van, művészkém? – intette meg, köszöntésképp a nyaralóhelyi Fogas Tsárdában az ismert színművészt, akit Abban A Városban ismert meg Abban Az Időben.

- Semmi, bírókám – szolt vissza, a fél századdal korábban azért valamivel visszafogottabban, a megszolt teátrista.

Amihez a 2000-es években kimondottan bátorság kellett újfent.

Hol a 34-ből 4-et saját kezűleg intézett el.

Sorsszerű volt!

Mért épp ezt a 4-et?

A maradék 30 sem akármilyen.

Ám ezek.

A forradalmi bizottság elnöke.

Két ifjú forradalmár.

Előtte, Rákossy alatt az a középkorú paraszt.

- Nem is végezték ki, öngyilkos lett!

Kivégezték – állt a jelentésben, amelyet az orvos is aláírt, meddig tartott a kötél lógó parasztember kínszenvedése. Pedig hát: valójában megállt a szíve a 21. álakasztáskor. Midőn már bejelentette a röhögésbe is belefáradó kivégzőosztagparancsnok, hogy:

- Nem is...

Nem és nem!

Ez sem volt kivégzés. Csak kicsikét játszottak velük. Megfélemlítendő.

- Én csak az igazságot szolgáltam!

„I” nélkül.

- Az igazságszolgáltatás fogaskereke voltam!

(-I.)

A igazságügyet illetően: minden a legnagyobb rendben.

Ha ő, akkor mi. Akik fölött ítélte és ítélni fog elevenen és holtan.

Szeme vérekes. Vérágas.

Rendes emberé is lehet ilyen!

De nem ennek.

Keze fehér. Úri kéz. (Az álproli világból.) Pedig épp most takarta be a rózsatövet meg a szőlőtökét a saját kapójával.

Apjától örökölte.

Szegény, ha tudta volna!

Se lett volna másképpen.

Cipőfűzőt köt.

Ő csak.

Mi.

Fertő.

Mosonmindszent.

A finom bőrkabát szinte egymaga idézi a régi szép időket.

- Mi?! – kérdi volt menyasszonyától.

Mi, mi.

Való(já)ban.

A gazságügyet illetően: minden a legnagyobb rendben.

Magánygyűjtő, kinézettel

A névtannak csak szolid művelője, ám mindenesetre a nyári tanszabadság első heteiben nekilát kis faluja helyneveinek az összegyűjtéséhez. Szedegeti évek óta, mióta itt él, de most valaki fölbiztatta: szedd és vidd! A tiéd. Azaz a magyar nemzeté. Nyelvünk egy-egy máshol nem, vagy másképp ismert kincse rejtekezhet a helybéli népnyelvben, népi névadásnak, ne adj Isten szövefjésnek köszönhetően... Mi több, ha végre megint lesz pénze az államnak arra, hogy támogassa e munkák közreadását, kötetben is megjelentetheted! Most még nem, mert az állam most azzal van elfoglalva, hogy a tömérdek tartozást csökkentse, s olybá veszik az urak – nemkülönben az elvtársak (urat játszó elvtársak, elvtárnak mutakozó urak sat.) -, hogy ehhez biza össze kell húzni különösképpen a művelődés gatyamadzagját. Hogy majd ha megtermeljük a művelődésre, műveltségre, művelődési értékeink megmentéséhez szükségeseket, arra fogják fordítani! Addig egy kani vasat se. Nem és sehogy, majd. Ha már semmi sem marad nemzetünk szellemi értékeiből.

A Kis-Hany nevű igen jeles tavunknál a kétezres falucska télen a téli álmát aludván marad kétezer lelkes, ám tavasszal és ősszel a nyaralótulajdonosok ideköltöztével kétszer ekkorára duzzadunk, nyáron pedig, különösképp egy-egy forróbb napon tízezren is lubickolhatnak (jól mondd, fürdenek) a volt fővenyfordóból lett bics – előbb csak strand, majd plázs, ma már egyszerűen csak bics nevű tófordóknak – vizében. Ekkor, Szent Iván napja előtt és táján áll neki befejezni az évtizedes gyűjtést: végigveszi az utcákat, azokban a jeles fákat, kutakat, keresztek, üzleteket, miegyéb helyeket, néven nevezhető akármicsodákat nem. Jár, kel; szemét óvja, napszemüveggel takarja el mind a két fél szemét, a fejére fagyaltoshoz illő fehér kalpagot kerít, jól a szemére húzza, hogy valóban mentesüljön a túlzó napsugárártalmaktól. Kezében jegyzetfüzet meg toll, időnként sebesen írogatni kezd.

- Mit firkál ott az a koma? – méregeti gyanakodva az áruszállító teherkocsiról a rendelését lepakoló zöldség-gyümölcs árus a kiskereskedése előtt valamivel őket épp szemügyre vevő (valójában valósággal a cégecske becsületes nevét firtató) pasast.

Hogy már fusson is át a következő üzletbe riasztani, valaki itt ki tudja micsodát irkál mirólunk. Azaz örölük a Kr. utáni harmadik ezred első tizedében a magyar légtérben. Ott épp kerékpárgumit cserélnek, a műveletet fölgyorsítva már-már attól kell tartaniuk, hogy megint durrdefekt lesz a nóta vége.

- A kk... - fojtja magába a jókedvét az adóellenőrzéstől ments Isten kényszervállalkozó üzletember.

Haladunk tovább, jegyzetelünk sebesen. Lépünk gyorsabban tovább, mint kellene. Mit lehet itten tenni.

Az 1970-es években épült, mára kétharmad részt kiürült üzletház belső udvarán új, alig használt és sokat forgatott könyveket kínálna, ha lenne kinek, egy borostás szintúgy kényszervállalkozó vigéc.

- Mit ír? Ellenőr? – siet oda első, majd második meglepődésén már túl lévő magános helynévgyűjtő (gyanútlanágából ébredező) tanarunkhoz a könyves ember.

Á, dehogy, csak kíváncsi vagyok, s vitán felül, forgatni kezdi a ponyva kirakatát.

- Ezt vigye, fél áron adom - tesz elé valamit, de látható, közben másra gondol, pl. hogy otthon feledte-é a számlatömbjét, vagy már tavaly sem volt neki; persze eddig is egy fűrt kibeszélte magát a legrázósabb esetben is.

Köszöni, nem, válaszolja, csak csodákszik, hogy mennyi az üres üzlet.

- Ja, ezt írja? Itt valóban üres a 90 százalék! Tönkrementünk.

90 nem, de 60, 65 biztos.

Neve annak is van, amely már kiürült, amelyet újra bérbe adnának, amelynek az

egykori létét már csak a bolt üvegfala, hátsó betonja, nemkülönben üres álmennyezete ha igazolja. Már annak, amelyet legalább ennyi megőrizett - a névtannak köszönhetően - a halhatatlanságnak. Amelyről még az egykori nevezet – és beosztás – is lekopott (avagy lekapatott), annak annyi.

Összeírja, ami beróható jegyzetébe a meghatározott végre, s már ki is szédül az üzletház előtti tereckére. A nagyobb részben üres kocsibeálló kis darabja alkalmi – helypénzbeszedőt nem látó – régiségvásárnak rendeztetett be. Öreg findzsa, márványasztal, már-már ókori pénzgyűjtemény, az oroszokat a spájzban elsőként meglátó telázi, kivert fém, mint fémdombormű, miegyéb finomságok kínálják maguk helynévgyűjtőknek is, ám a híre itt is megelőzte.

- Tudod, mit szoktam csinálni az ellenőrökkel?! Levágom a tököket – nyugtatja a háta mögött nem épp kedélyeskedő hangulatban lévő zugkereskedőtársait a megtermett nyugdíjas ipse.

Tanárkánk ellép előttük. Azok csak fűjják a magukét.

Bent az előbb az üzletház félig zárt udvarán egyik a másikat ezzel bátorította:

- Ezért ment tönkre ez az ország! – és belökte a szarban és húgyban úszó közbudi nyitva hagyott ajtaját, mert hogy nem mert ráülni, mehet haza, vagy a legközelebbi kertvégibe.

Ezért, ezért. Azért.

A falu másik végének véve az irányt ír tovább, jegyzetel. Fű (melyen akár Petőfi is heverészhetett), fa (amelyet a hagyomány Rákóczinak adományoz), bokor (hova Rákosi is benézett) satöbbi.

- Ezt a satöbbit kérem részletezni!

Névtani magángyűjtőnk a többé-kevésbé üres utcákon sem érzi magát biztonságban. Itt meg a véletlen elé bukkanó utcabeli azért nézi adóellenőrne, mert ő is feketén szokott lakást kiadni, a fia pedig az egész házat bérbe adta, maga családotul hozzá költözött. Az hiányzik nekik, nem az üveges szlovák-szerű hanyatt esés, ez a piszok elüzné tőle az unokáit, legalább újra éjjel-nappal együtt van velük... Meg valami pénzhez jut a munkanélküli fia. Épp ideje.

Ez meg itt.

- Fiam, te is jókor mész helynevet gyűjteni! – kapja meg asszonykájától. – Nincs jobb dolgod? Inkább magánórát adnál.

Nyáron! Egész évben a robot, és még ilyenkor sem tehet azt, amit akar. Amihez kedve van. Lenne.

Volt.

Összecsukja a jegyzeteit.

- Azt hiszik, hogy újságíró vagy!

Még rosszabb.

Másnap mit nem lát a helybéli lapban? Megkezdte az adóhivatal a nyári vendégforgalmi igényben szokásos ellenőrzéseit. Hol, hol nem: szállodáink, magánszálláshelyeink, boltjaink, fürdőink, piacaink, vidám- és kirakóvásáraink táján.

Holnap el sem indul. Egyelőre befejezte.

Fördeni azért eljárt a községi fővenyfürdőbe. Késődélután, amikor már elviselhető a nap. Az észkombájnjai nem kivágatták az öreg, jó nagy árnyéket adó fákat? Valami 'kertépítés' találta ki, hogy ki velük! Az egyik tájidegen, a másik elveszi a napot a söröző (csapolás helyett inkább napozni szerető tulajdonosa) elől, a harmadik – mert hogy nyárfa a szerencsétlen, épp 102 éves – vattájával beborít (tavasszal, nem ilyenkor) mindent, a negyedik meg egyébként is! Vagy csak mert valaki így járt jól? Jó pénzért eladta a legközelebbi zöldelőműnek a fölaprított fát?

- Most helynevet gyűjtesz, vagy politizálsz?

Mert ki tudja, ki járt jobban. Mi nem, de ők igen.

- Mi az, hogy 'mi'? 'Ti'. Mit akarsz ezzel mondani? – szolt rá városházi ismerőse. Egykor az állampártot erősítette, most a másik oldalon erősíti a pártállamot. Meg a zsebét.

- 'Zsebét'! Hogy érted? Tán lyukadjon ki?

Arról szó nincsen.

Még hogy az ő zsebe.

Pár hét múlva koraeste indul útnak. Tán nem lesz olyan föltűnő. A fővenyfordó kapuja tárva-nyitva, boldog-boldogtalan ingyen mehet ki, be, a kisvendéglő, a söröző, a borozó, a lángossütő, a kürtöskalácsos, a divatcikkáros, a pizzás, a halsütőde még nyitva, de vendég már alig. A kereskedők is szedelőcködnek. Tanárunk meg nem előttük írogat össze-vissza ki tudja micsodát? Mert az egyiknél azt kezdik neki mesélni, honnan a büfé neve, ki volt az a bombázó, akire emlékeztet...

Hamar megelente a helybéli vagyonörök főnöke. A járási székhelyről jár ki dolgozni, nem idevaló, ha bennszülött lenne, persze hogy ismerné tanár bácsit, de így?

- Azért a múlt héten jobb volt az idő, nem? – áll tanárkánk mellé, bátorítva mindannak a folytatására, amibe fogott.

Igen, a csuda vigye el, napok óta nem tud úszni egyet.

- A bátrabbak ma is bementek! Ott egy német nő úszkál – mutatja.

Az be. Magángyűjtőnk azzal hívta föl magára a főbakter figyelmét, hogy körbejárta az egyik már bezárt talponállót, hátha ráakad a becsületes nevére. Nem és nem, sehol semmi. Nevetlen; névtelen; ahogy tetszik. Majdnem mint az ugocsai Gyakfalva? És akit megkérdez, az sem tud róla semmi névlegeset.

Tovább megy, de az ifjú, berezelt vagyonör – aki amúgy az éjszakai nyugalomát szeretné biztosítani, s most ez az ember itt kavar a jegyzetelésével – nem nyugszik, követi. Majd, ha nehezen is, de csak lekopik.

Hősünk már túl a fővenyfordó kerítésén, arról méregeti az üzleteket.

- Mit kell idegeskedni – nyugtatja a főnökét egy másik, szintúgy ifjú vagyonör.

- Éjszaka...

Nappal. Bármikor. Este különösképpen.

Szeretne nyugodtan aludni.

Lehet, hogy ez az első itteni éjszakája. Felelős az egész fővenyfordóért, a csapatával, akik őrzik a legkülönfélébb kerítésen belüli vagyontárgyakat.

- Láttad, jegyzetelt!

Legutóbb a Dráva-parton került magángyűjtőnk bajba, még tanárképzős korában. Nem ott kerékpározott – egymaga – a határfolyó mellett? Nyáron, ingujjban. A határőr meg majd széttépte, mert hogy biztos Titóhoz kívánczik. Kívánczolt a rosseb, csak egy kis tiszta levegő.

Az, akkor. Ma.

Jól nézünk ki!

Mi igen.

Még hogy kinézünk, de benézünk...

Hogy lesz ebből tudományos munka.

Pofon hamarabb.

- Neked sincs jobb dolgod... - intené az asszonya.

'Kisdoktori'; hol van az már. Amikor utána lehetett volna, sem tette. Késő bánat. De legalább ez összejőjjön.

Tanárunknak nincs nyugta. Nem helynevet gyűjt, csak nem szeret a szép zöld gyöpon bakancsban járkalni. A százmillióért nyugati támogatással följújtott fordóhely gyöpösítése oly módon zajlott, hogy a valaha apadásnak nevezett korábbi vizes, nádas, ingoványos részt

leöntötték építési törmelékkel, azt füvesítették, ám ott fűvet nem, csak tégladarabot terem az áldott anyaföld - az Apadás vajh helynév-é, avagy mégsem? Helynévnek helynév, de tulajdonnév, vagy köznév?... Közszó.

Bele ne örülj.

Bele ne láss a kártyáikba.

Mondom, a gyöpösítés előtt a terv - és állítólag az elszámolás - szerint első osztályú termőföld helyett egy lebontott épület helyén maradt sített horrtálcát hordták kocsisorszám a fölmagasítandó fürdőhelyre, hogy a nyitásra azon kiviruljon a szűzgyöp. Virulni virult, ahol a fél téglá, csorba cserépmaradvány, bádogeresz apraja engedte. A vendégforgalmi – a polgármester nem engedi, hogy idegennek nevezzük a vendéget, ezért a faluban kötelező az idegenek vendégnek való szólítása, mi több, nevezése -, mondom, az idegenforgalmi idénykezdet előtt a fél falut közmunkára rendelték, hogy megtisztítsák legalább a zúzalék javától.

- Egy szalonnasütőhelyre, grillezőre futotta az itt összeszedett kövekből – emlegeti emlékezetes kőgyűjtő tevékenységét a limlomszedésre kirendelt hivatalos személyek egyike, aki azóta azon a csinos kő tűzhelyen forgatja a kerti fogadásain az azt követően bekapni való húsokat.

A műszaki ellenőr, aki átveszi, hogy merne szembeszállni a helyi vállalkozókkal? Szinte mint a maffia. Jobb, bal? Ugyan. Secko (de) jedno. Ökörnek ne nézd a hivatal emberét.

Ökör? Madár!

Jut is, marad is.

Nekik.

- Hogy mondtad, helynév?

Ami sok, az pláne. Tanárunk kezd kiakadni. Nem okítani kezdi a helybéli vállalkozók egyike. Tán épp ő lopta el a földet a fürdőből.

Ezeket leleplezni.

Néven nevezni.

'Helynév'.

Az, az.

Földrajzi név!

Az igen.

Még a nyár javán voltunk, amikor magánszorgalmú helynévtani kutatónk félig részeg nyaralókba botlott a Kis-Hany nyirkos partján. Megjegyzésükből:

- Ott a főmérnök!

...elsőnek az derült ki, hogy vele egy nyelven beszélnek. Amúgy nem biztos.

- Bruhaha, főmérnök!

Mert akkor már a térképre rajzolásnál, a hely vázlatos jelölésénél tartott. Minek nem nézték ökelmét...

Még mindig jobb, ha a Kis-Hany partján a jó gyöpös pályát, a nemkülönben pázsitos tóparti és árnyas sátozópartot, a horgászpadokkal teleültetett Nádas-közét sokemeletes egyenépületekkel telerakni szándékozó vadnyugati (-vadkeleti?) világvállalkozó(-csoport) emberének veszik, mint hogy az adóhatóság ellenőrének.

Honnan tudnák, hogy inkább ellenőr, mint főmérnök?

Mit ad Isten, tanár bácsitok koraösszel – hogy tán ekkor már nem kavarja föl az állóvizet, az adóellenőrzés dandárja lezajlott, s túl van a tanévkezdés izgalmain - csak folytatta magángyűjteményének gyarapítását. Még ezt meg azt az utcát (ilyen szemmel) nem látta! A szabad strandot, a volt szakszervezeti üdülők fertályát a falu nyugati végében... Írja, össze, amit csak bír. Rogyásig. Tele újabb füzet névvel, névfejtéssel, névtörténettel. Kész regény!

Ilyen alapon akár regényíró is lehettem volna – állítja egy adott pillanatban. Amikor épp abban is kételkedik, hogy nyelvészetinek mondható munkájára bárkinek szüksége lehet. Regényre, talán. Névregényre.

Ne bomolj.

Akkor még ott azt a.

Igen: a székhelyi vasüzem vasasainak vasasszakszervezeti üdülője. Volt. Már rég itt tanított, amikor azok még idejártak pihenni. Nyaralni. Üdülni. Satöbbi.

Na, ezt felejtsd el. „Kéknefelejcs utca 23.” „...Vasas szakszervezet üdülője.” Ott a székhely neve. A derékszéké, szokta volt emlegetni az apósa, aki székely ember. Majd a rendszerváltozást követően szállodává lépett elő, nyilván mert valaki megvette. Hogy mennyiért, ki tudja. Nyilván nem fizetett rá. Megvette, az övé, punctum. Hotel Eldorádó lett a neve. Írd le gyorsan. Tudja fejből, de írjuk csak le. „Hotel Eldorado”. Azért is „Eldorádó Szállodá”-t ró a papírra. Nem hagyja magát becsapni. Kezd elege lenni egy-két dologból. Gondolhatod. A tanodájában is nem leépíteni kezdenek? Még őt is lapátra teszik. Na, várjanak csak. Írd: most épp semmi sincs kiírva a vállalati üdülőből lett szállodára. Nocsak. Vendég sehol. A nyáron erre járt, akkor sem látott itt mozgást. A név eltűnését észre sem vette.

Úszik egyet. Így koraősszel sem akármilyen a Tó. Az ég fölöttünk. A seregélyhad, ahogy elröpül a parti vizek fölött, és már huss, le is csapott az első még szüreteletlen szőlőre. A fecskék utója kóstolgtatja a végtelent, bírja-e ama messze Délig? Ha jól látja, a háromemeletes, egész nyáron üres volt vasas szakszervezeti üdülő lapos tetején: helikopter.

Helikopter minálunk? Mintha játékszer lenne, nemrég a kisfiad hasonlóval ügyeskedett, föl is röpült a csillárra, hogy összetörje. Helikopter...

Ússz tovább.

Beírja, vagy sem a helynévtárába? Mert ebből elárulod, hogy nem akárki vette meg, költözött a volt szakszervezeti nyaralóba. A tíz leggazdagabb magyar egyikéé lehet. Hallott már róla. Valamit. Valami csak kiszivárgott. De hogy ennyire.

Ezért volt üres egész nyáron. Mert ő járt le ide pihegni egyet.

Volt esze; nem Siófokra, nem Budára, nem az Arany Bika mellé, nem a Kilencllyukú Hídhöz költözik arra az évi pár hétre, ami szabad a Kanári-szigeteken és hasonló távoli helyeken eltöltött időn felül. Csak ide hozzájuk, e kicsi tóparti faluba. Ahol senki sem ismeri, rá nem bukkannak, kérdezősködni hogy mernének... Ahova nyugodtan hozhatja a vendégeit. Gyönyörű, csöndes napnyugati fertályunkra.

Most akkor mi a neve ennek a háznak? „Milliárdos-tanya”... Elnevezed.

Még hogy adóellenőrnek néznek!

Annyival nem úszod meg.

- Ússz, a nem jóját!

Ha tudsz.

Pár nap múltán megint arra jár, mit nem lát? A helikopter továbbra is ugyanott tanyázik. A ház megéledt, tele vendéggel. 'Vendéggel'? Napokkal később megint.

Hogy a csudába ne! Majd bolond lesz fizetni a magántulajdonban lévő volt szakszervezeti üdülőből lett szállodát kézbe vevő milliárdos! A társalgót, a játéktermet, meg még egy-két közös helyiséget átalakította, úgyhogy a továbbiakban itt képezte ki a több ezer alkalmazottat vezető pár száz 'igazgató'-ját arra, hogyan, miként. Külön költség így hogy lenne a saját maga kiszolgálása?

- Nem ő alakított szektát? – itt taníttatja be őket a 'hitelvek'-re.

Ami szerintem valamikor így hangzott: Gyere bácsihoz!

Vigyázz, mert lepuffantanak.

- Nem kéne abbahagynod ezt a teljesen fölösleges kutakodást? - firtatja édes párja a magángyűjtésébe belelendülő tanár bácsit. – Inkább vállalnál pár különórával többet. Mi vagy te, Nemzeti Nyomozó Iroda?

Az tenné be a kaput, nem a helynévgyűjtés. Hanyon innét, Hanyon túl.

TARTALOM

Szaga van a menyasszonynak
Zsándárlovatókepaprikás
Utolsó kenet
Fő-uccai sztalin-jézuska
Kukkerlátás
Anyám a számra ütött
Iván Józsi Csárlija
Túl a Kecse-hegyen
Taknyos varnyú
Hattyúszéki mesék
(Zarándi) Járás III.
Partizán a begyűjtőktől
Jó, hogy benéztél
Kántor, gránáttal
III/káplán
Csacsink, a táltos
Náci, kecskével
Oda, vissza – félúton
Rekontra
Nem a mi kutyánk kölke
Öreg hóhér nem vén hóhér
Magángyűjtő, kinézettel